

CURIER

REVISTĂ DE CULTURĂ ȘI BIBLIOLOGIE

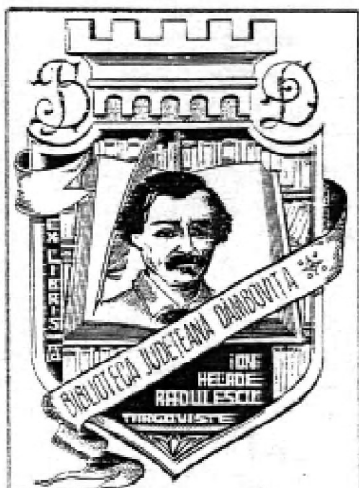
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „Ion Heliade Rădulescu”
DÂMBOVIȚA

Familia Văcăreștilor a jucat pe durata a aproape cinci secole un rol deosebit în viața politică, socială și culturală a românilor. Reprezentanții ei au participat direct la evenimente pe care uneori le-au influențat, mulți dintre ei sfârșind tragic: Ianache, bunicul lui Ienăchiță, își pierde capul la Constantinopol împreună cu Constantin Brâncoveanu. O viață zbuciumată au avut și poeții familiei: Ienăchiță, Alecu, Nicolae, Iancu, datorită cutezanței ideilor și acțiunilor lor.

De asemenea, urmașa dinastiei poetice, Elena Văcărescu, căreia destinul i-a hărăzit o a doua patrie, Franța, are o contribuție majoră la deschiderea literaturii și culturii noastre spre valorile spiritualității universale.

TÂRGOVIȘTE • An XIV - Nr. 1 (26) 2007
ISSN 1223-9712

Colectivul de redacție:

Dr. Victor Petrescu –
Redactor șef,
directorul bibliotecii

Redactori
Vlăduț Andreescu
Cornel Albuleț
Ileana Faur
Alexandru Ștefănescu

Procesare computerizată
Mariana Briceag
Ileana Faur

Tehnoredactare
Ion Anghel

Redacția și administrația:
Str. Stelea, nr. 2
Târgoviște, Dâmbovița 130018
Tel/fax: 0245/612316
www.bjdb.ro
office@bjdb.ro

Editura **Bibliotheca**
Str. Nicolae Radian,
Bl. KB2/3, Târgoviște
Tel/fax 0245/212241
www.bibliotheca.ro

Tiparul: **PRESTO1 S.R.L.**
Târgoviște

SUMAR

TÂRGOVIȘTE – CONTINUITATE CULTURALĂ ÎN TIMP

- Cartea tipărită la Târgoviște de către Diaconul Coresi / 1
Dr. Agnes Erich
- „DIDAHIILE” lui Antim Ivireanul – model de oratorie religioasă / 3
Dr. Victor Petrescu
- Târgoviștea în „Epoca Luminilor” / 5
Dr. George Coandă

DIN VIAȚA BIBLIOTECILOR

- Animația culturală în biblioteci / 6
Vlăduț Andreescu
- Drumuri și cărți sau bibliotecari donatori și autori de autografe / 8
Dr. Lidia Kulikovski
- Biblioteca comunală Pietrari – prezent și perspective / 11
Ana Nedelcu

DEMERS BIBLIOTECAR MODERN

- Lectura – un fenomen social. O formă specifică de comunicare / 12
Dr. Victor Petrescu
Dr. Mihail Octavian Sachelarie
- Cultura informațională în societatea contemporană / 14
Dr. Elena Tîrziman
- Comunicarea electronică și lectura / 17
Dr. Sultana Craia
- Rolul centrelor de documentare și informare în Societatea informației / 18
Dr. Agnes Erich

PATRIMONIUM

- Gură de Târgoviște / 20
Mihai Gabriel Popescu
- Pe urmele lui Nicolae Grigorescu / 21
Ștefan Ion Ghilimescu
- Pictura iconostasului de la Costeștii din Vale – județul Dâmbovița / 22
Dr. Maria Georgescu
Alexandru V. Ștefănescu
- Tache D. Athanasii și „Asociația dâmbovițenilor” / 25
Alexandru V. Ștefănescu
- Elena Văcărescu. Încercări dramatice / 26
Dr. Ștefania Rujan
- Diaconescu I. Dumitru. În slujba culturii satului dâmbovițean / 27
Ion Bratu
- Împăcarea înțeleptului cu lumea. (Ion Vrăbiescu – „Crai-Negru”) / 30
Mihai Stan

REMEMBER

- Mircea Eliade – o certitudine românească / 32
Emil Vasilescu
- Amintirea unui om de carte / 35
Dr. Gheorghe Buluță

TABLETE DE SCRITOR

- Gânduri despre începuturi / 36
Constantin Manolescu
Dr. Mihai Oproiu
- Târgoviștea / 37
Vasile Boerescu
- Sonete / 39
George Toma Veseliu

LUCRĂRI DE SPECIALITATE

Târgoviște

CONTINUITATE CULTURALĂ ÎN TIMP

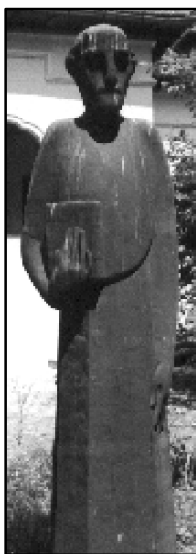
Cartea tipărită la Târgoviște de către DIACONUL CORESI

Cu activitatea tipografică a lui Coresi, orașul Târgoviște intră într-o etapă nouă de dezvoltare economică și culturală. Deși nu este amintit în epilogurile cărților imprimate de Liubavici la Târgoviște, este știut faptul că Coresi și-a făcut ucenicia în tipografia acestuia.¹ În epilogul **Evangeliiarului românesc** tipărit la Brașov în 1561-1562, notează că este originar - „ot Târgoviște”, afirmație care a generat numeroase controverse privind originea numelui și locului său de naștere.

Astfel, scriitorul Ion Agârbiceanu a intervenit în legenda întretesută în jurul numelui lui Coresi, sporindu-i aura: “Cel dintâi tipăritor de cărți bisericești în românește, al cărui nume îl cunoaștem, e Diaconul Coresi. Neamul lui a venit în Țările Românești din Insula Chios, ce ține de Grecia”.

Numele lui Coresi este atestat de diferite documente, de obicei acte de cancelarie, din prima jumătate a secolului al XVI-lea, prima mențiune fiind însă aceea din epilogul **Octoihului mic slavonesc** din 1557, carte tipărită de Coresi împreună cu logofătul Oprea, al cărui ucenic era. Dar faptul că nu s-au păstrat date referitoare la anul și locul nașterii sale, precum și existența unor omonime care au circulat în epocă, au făcut posibilă apariția celor două ipoteze contradictorii. Prima, având la origine observația lui T. Cipariu privind posibila legătură între numele familiei Coressios din Chios și numele diaconului tipograf a câștigat teren prin susținerea ei de către nume de prestigiu ale istoriografiei românești: B.P. Hașdeu, A.D. Xenopol, Aron Densușianu, Nerva Hodoș, Nicolae Cartoian și alții până la Liviu Predescu. Această părere, împărtășită și în prezent de unii cercetători, a primit o replică demnă de luat în considerație de la St. Nicolaescu, la începutul secolului XX. În acest fel a prins teren ipoteza originii românești a lui Coresi, bazată pe argumentul potrivit căruia terminația în **si** a numelor de persoane ar fi mai frecventă la macedoni și albanezi, așa-zisul nume de familie Coresi, fiind de fapt un prenume, adică numele de botez al cărturarului tipograf. Printre susținătorii acestei ipoteze se numără și Nicolae Iorga.

Dar nu numai numele, ci însăși identitatea persoanei a fost pusă în discuție. În documentele slavo-române din secolul al XVI-lea mai apar doi scriitori de acte domnești cu numele de Coresi. Primul care își zicea **diac** a redactat documente între 1525 și 1538 și a zidit în Țara Românească o

biserică folosind meșteri aduși de la Brașov. Celălalt Coresi a îndeplinit funcția de logofăt la Târgoviște și București. Cercetătorii Ion Gheție și Al. Mareș, fără a lămuri aspectele legate de naționalitatea cărturarului tipograf, susțin originea munteană a lui Coresi, însoțindu-și opțiunea cu o serie de precizări: faptul că în epilogul **Tetraevangeliiarului românesc** din 1567 este prezentă formula **ot Târgoviște**, prezența numelui de Coresi sau Coresu în epilogul primei **Cazanii** etc. Meșteșugul de tipograf l-ar fi învățat la Târgoviște, deși, așa cum am menționat, Coresi nu depășea stadiul de ucenic (al logofătului Oprea) nici în 1557.

În ceea ce privește apelativul de „diacon” atașat numelui lui Coresi, trebuie făcută precizarea că termenul, în limbaj didactic al epocii avea sensul obișnuit de „diac”(scriitor) și mai puțin sensul unei ierarhii clericale. Însuși tipograful spunea că oamenii îl cunoșteau sub numele de Coresi diaconul: „*Mă numesc între oameni Coresi diaconul*”².

Atelierul tipografic coresian de la Târgoviște este posibil să se fi instalat la Mănăstirea Dealu, lângă Târgoviște și se presupune că era o tipografie reorganizată din rămășițele tiparnei lui Dimitrie Liubavici, construcția nouă a mitropoliei fiind aproape terminată în anul 1520, când s-a sfințit. Unii specialiști ai domeniului afirmă că s-ar fi instalat ca o anexă editorială pe lângă mitropolie, fapt care este exclus din punctul nostru de vedere, căci astfel apăreau două tipografii, ori în secolul XVI, necesitățile spirituale ale vremii nu necesitau două tipografii³.

Coresi a plecat din Târgoviște pentru a se stabili la Brașov, probabil după ce a pregătit imprimarea **Triodului-Penticostar**, apărut în anul 1558. Coresi a plecat, deci la Brașov, înainte de 1556, fără însă să transporte ceva din materialul tipografic din Târgoviște⁴. De altfel, între tipăriturile realizate de Coresi la Brașov și singura tipăritură târgovișteană a sa, **Triodul-Penticostar**, nu există asemănări de ordin grafic, cu excepția unor similitudini ornamentale la **Octoihul mic**, (Brașov, 1557), transmise și în **Triodul - Penticostar**⁵.

La Târgoviște, Coresi începe la 8 iulie 1557, împreună cu cei zece ucenici ai săi (cifră destul de mare pentru acea perioadă), imprimarea **Triodului-Penticostar** pe care l-a terminat la 30 iunie 1558, în timpul domniei lui Mircea Ciobanul

constând din cartea cracoviană tipărită la 1491 de către Sweipolt Fiol, ca primă tipăritură slavă, adusă în Schei în 1541. Tipografia din Târgoviște a continuat, deci, să existe, deși ea a rămas inactivă mai mult de un deceniu⁶. Din **Triodul-Penticostar** apărut în „*cetatea de scaun, Târgoviște*”, (după cum se afirmă în epilog) se cunosc în prezent trei exemplare, dintre care două incomplete: unul aflat la Biblioteca Academiei Române din București și altul la Sankt Petersburg⁷ și cel de-al treilea, mai complet (deși nu are toate caietele), tot la Biblioteca Academiei din București. Cartea este *in folio*, pe ultima pagină a tipăriturii, apare o însemnare ce nu lasă nici o îndoială privind locul și tipograful: „*Eu robul întru Christos, Diaconul Coresi, m-am nevoit întru aceasta și am scris această și cu 10 ucenici ai mei în anul 7066 s-a început această carte în luna iulie 8 zile și s-a săvârșit de asemeni în luna iulie a 30-a zi, în cetatea de scaun, Târgoviște*”⁸.

Cartea tipărită de Coresi la Târgoviște, **Triodul-Penticostar**, are câteva caractere notabile: textul este imprimat în roșu și negru, formatul lucrării este masiv, lipsește pagina de titlu, precum și numerotarea paginilor⁹, fiind cartea în care inițialele ornate mari așezate în chenar se întâlnesc cel mai frecvent în toată istoria tiparului românesc și în istoria tiparului chirilic european din secolul al XVI-lea. Literele și inițialele sunt mărunte, împodobite cu ornamentații florale foarte fine și rânduite simetric. Totul este încadrat într-un patruleter, pe fond negru, sugerând de aproape modelul acestor inițiale în arta Renașterii italiene.

Triodul lui Coresi reproduce frontispiciile după **Evangeliiarul** slavonesc macarian. Se observă totuși și îmbogățirea gamei de frontispicii cu motive inspirate din tradițiile miniaturii muntenești și înviorarea frontispiciilor macariene cu elemente vegetale.

Până în a doua jumătate a secolului al XVI-lea singurul sistem de ilustrare a tetraevangheliarelor întrebunțat în miniaturistica românească a fost reprezentarea celor 4 evangheliști împreună cu decorul ornamental format din frontispicii, vignete și litere inițiale. Reprezentările sunt bidimensionale, personajele apărând grupate și distribuite simetric față de un ax vertical plasat în centrul compoziției.

Cercetând gravura din **Triodul Penticostar** de la Târgoviște (1558) se observă că se continuă vechea tradiție românească cu frontispicii florale și vignete, adăugând și ornamentații lineare (încadrări în pagină) de compoziție tipografică. În această tipăritură apar pentru prima dată **gravurile în ciclu**. Este vorba de 12 xilografuri (trei din perioada Triodului și nouă din cea a Penticostarului) reprezentând scene din viața și patimile Mântuitorului. Decorul îl formează un peisaj arid, clădiri sau grupuri de clădiri. Uneori, casele și palatele au o arhitectură orientală ciudată. Xilografurile reprezintă imagini ale ciclului cristologic, desenul fiind influențat de pictura bisericească de canoane.

Hașdeu argumenta că gravorul a fost român pentru că nu știa bine slavonește și pentru că în gravura „*Hristos arătându-se Mariei Magdaleana*” apare un gard de nuiele tipic românesc. V. Molin combate această teorie și adaugă că dacă gravorul ar fi fost român, nu putea fi decât un monah, unul care și-a desfășurat activitatea la una din mănăstirile noastre și care e greu de crezut că n-ar fi știut slavonește. În

mod cu totul contrar, dacă gravura a fost făcută de un laic străin era firesc ca acesta să nu cunoască slavona. În ceea ce privește gardul de nuiele specific românesc, argumentul nu este acceptat de alți autori pentru motivul că acesta este identic cu elemente din gravura germană (*Historia destructionis Troiae*, ediția germană, Augsburg-1488).

Diaconul Coresi, slujind în egală măsură obștea și școala a realizat începuturile și biruința scrisului în limba poporului. Lui Coresi îi revine meritul de a fi primul meșter tipograf și de a fi tipărit cele mai vechi cărți în limba română cunoscute până azi, folosind texte maramureșene, adaptate la formele limbii vorbite în secolul al XVI-lea¹⁰.

Caracterul unitar al culturii române este accentuat și de originea munteană a lui Coresi, deși acesta a tipărit cele mai multe cărți în sudul Transilvaniei (la Brașov). Venirea lui Coresi la Brașov nu a fost un act în primul rând politic. El a venit aici, apoi s-a întors la Târgoviște, iar a revenit la Brașov, iar dacă a rămas în orașul ardelean, aceasta se datora faptului că aici găsea condiții mai bune de desfacere a cărților.

Momentul Coresi stă la baza făuririi limbii române literare, marele lui merit fiind acela că a fost primul cărturar care a luptat în mod conștient pentru introducerea acesteia în biserică, pentru răspândirea științei de carte în limba română. Activitatea lui reprezintă o continuare și desăvârșire a mișcării ce a dat cele dintâi cărți traduse în românește. Datorită tipăriturilor coresiene, scrisul românesc s-a răspândit tot mai mult, începând procesul de lungă durată al înlocuirii limbii slavone, din slujba bisericească și din cancelariile domnești, cu limba română, conștient fiind de rolul cărților în limba română, afirmând în epilogul **Tetraevangheliarului** său din 1561 tipărit la Brașov: „*Mai bine a grăi cinci cuvinte cu înțeles, decât zece mii de cuvinte neînțelese, în limbi străine*”.

Conf. univ. dr. Agnes Erich

Universitatea „Valahia” Targoviște

NOTE

1. M.Tomescu. *Istoria cărții românești de la începuturi până în 1918*. București: Editura Științifică, 1968, p. 47.
2. B. R. V., Tom I, p.84.
3. D.Simonescu; V.Petrescu. *Târgoviște - vechi centru tipografic românesc*. Târgoviște: Muzeul Județean Dâmbovița, 1972, p.24.
4. Idem, ibidem, p.24.
5. L. Demény. *A dus oare Coresi tiparnița de la Târgoviște la Brașov?* În: „Limbă și literatură”, 19, București, 1968, p.77-90.
6. M.Tomescu, *op. cit.*, p. 47.
7. B. R. V., Tom IV, p.31.
8. Idem, p.169.
9. V. Duță. *Călătorie în lumea scrierii și a tiparului*. București: Editura Sport-turism, 1988, p.135.
10. Ibidem, p.136.

„DIDAHILE” lui Antim Ivireanul – model de oratorie religioasă

Personalitate de prim rang a vieții clericale, culturale, implicat în politica Țării Românești de la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea, mitropolitul Antim Ivireanul rămâne și în istoria genului oratoric prin „*Predicile*” sau „*Didahiile*”, ținute duminica sau cu prilejul altor sărbători, la București sau Târgoviște. Deși provenind din alte zări (Ivria, Georgia), datorită marilor sale calități intelectuale, învață bine românește, fiind primul mare orator în limba noastră națională, dând expresivitate și vioiciune demersului întreprins.

„*Didahiile*”, în număr de 28, au fost ținute în timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu și Ștefan Cantacuzino.

Ele vor vedea pentru prima oară lumina tiparului în 1886, publicate de episcopul Melchisedec al Romanului, care dă și titlul: „*Didahii ce se numesc a fi făcute de răposatul vlădica Antim pe la praznice mari, scrise acum în zilele prea înălțatului domn Io Alexandru Ioan Ipsilant voevod, întru al șaptelea an a domniei mării-sale și în zilele preasfințitului mitropolit al Ungrovlahiei chirio chir Grigore, întru al douzeci și unul de ani (ce s-au împlinit acum într-această lună iulie, în 28 dni) ai păstoriei preasfinții-sale: 1781*”¹.

Temporal ele au fost ținute astfel: cinci în Duminica Floriilor, trei la Schimbarea la față; câte două la Sf. Constantin și Elena, Sf. Nicolae, la Crăciun și la Duminica lăsatului de brânză; câte una la Tăierea împrejur, Bobotează, la Duminica Vameșului, iar o predică este consacrată pocăinței.²

În demersurile sale găsim diferite tipuri de predică: sintetică, analitică, dar și pareneză și panegiric. Respectând regulile omileticii el va înălța laude Mântuitorului, Maicii Domnului și sfinților, cu trimiteri numeroase la „*Vechiul și Noul Testament*”. De asemenea, se fac referiri la filosofi sau poeți greci: Anexagoras, Aristotel, Democrit, Anaxinandru, Socrate, Hesiod. Având cunoștințe vaste, amintește pe Artaxerxes, Alexandru cel Mare, Tumcuin, „împăratul Chitaiului”, Tiberius.

Valoroasă din punct de vedere literar, opera sa este liberă de orice modele. În discursul rostit la înscăunarea ca mitropolit al țării, își recunoaște originile dar și calitățile deosebite: „*Dumnezeu n-au căutat la micșorarea și netrebnicia mea, nu s-au uitat la sărăcia mea și streinătatea mea, n-au socotit prostia și neștiința mea, ci au căutat la bogăția și noianul bunătății sale și au acoperit de către oameni toate spurcăciunile și fărădelegile mele,*

carele sunt mai multe decât perii capului meu și decât năsipul mării și s-au înălțat, nevrednic fiind, la această stepenă...”³.

Scopul declarat al demersului său este, în primul rând, de a instrui, a educa, să deștepte conștiințele păstoriților săi, îndemnându-i la unire și smerenie: „*Și cum dară se va mântui norodul, cum să scuture această ticăloasă de țară sarcina cea grea a relexor ce o supără?*”.

Se va întreba retoric, „*La Duminica Vameșului*”: „*Că v-am spus mai sus, că credința iaste numai de un fel și toți oamenii cred în Dumnezeu, că Dumnezeu iaste legia și făcătorul legii; și pentru căci înjurăm legia, înjurăm pre Dumnezeu și pentru aceia, iată dară, că n-avem credință.*

De vom zice de pe nădiajde, că sântem aleși din păgâni, nici aceasta nu o avem, căci că de am avea credință, poate doară că am avea și nădiajde, că v-am spus mai sus că întâi iaste să crează neștine în Dumnezeu, apoi să nădăjduiască.”⁴.

În discursurile sale se poate observa o mare mobilitate, modalitatea cum reușește să facă o punte între ideile teologice ale moralei creștine și viața pe care o trăiesc păstoriții săi, nedreptățile la care erau supuși, una din soluțiile date de Antim fiind credința, adresându-se fiecăruia cu un altfel de mesaj: „*Și nimeni să nu socotească, din voi, și să zică în inima lui: dară ce treabă are vlădica cu noi, nu-ș caută vlădicia*

lui, ci să amestecă întru ale noastre? De n-ai știut până acum și de n-au fost nimeni să vă învețe, iată că acum veți ști că am treabă cu toți oamenii cât sunt în Țara Românească de la mic până la mare și până la copil de fiță, afară de păgâni și din ceia ce nu sunt de o lege cu noi ...”⁵.

Neuitându-și nici un moment originile și tinerețea zbuciumată, va face dese trimiteri la inegalitățile sociale ale vremii sale, convins fiind că indiferent dacă este bogat sau sărac, omul este vrednic de cinste și laudă: „*Nu să cuvine cinstea și lauda numai oamenilor celor mari și bogați, că sânt vrednici acestui dar și cei mici și smeriți. Că măcar că cei mari strălucesc cu hainele cele de mult preț și cei mici n-au cu ce să-și acopere trupul; cei mari să odihnesc pe așternuturi moi și frumoase, și cei mici să culcă pe pământul gol și pe pae; aceia însoțiți cu mulțime de slugi, iar aceștia lipsiți, pustii și de ajutoriu și de priiateni; aceia între răsfățări și între bogății, și aceștia între primejdii și între întristăciuni. Însă, cu toate acestia măriri despărțite, nu să cuvine celor mici mai puținică cinste și dragoste decât*

acea ce să cuvine celor mari și bogați, nici iaste cu dreptate celor mari să li să închine lumea și pre cei mici să-i batjocorească: de aceia / să se teamă și pre aceștea să-i obidească; de aceia să se rușineze și pre aceștea să-i înfrunzeze, pentru căci măcar că cei mari cu sila și cu puterea răsplătesc sudălmile, iar cei mici au îngeri sprijinitori în ceriu de pedepsesc pre cei ce-i obidesc”⁶.

Dorind întărirea autorității bisericii, a credinței omului, de multe ori își ceartă supușii pentru păcatele lor, dorindu-le un altfel de comportament. Un fragment din predica sa „*La Dumineca Vameșului*”, este edificator: „Și iată dară, că precum zic că neavând dragoste între noi și nepohtindune binele unul altuia, după porunca lui Dumnezeu ne-avem nici credință, nici nădiajde, nici dragoste și sântem mai răi, să mă ertați, decât păgânii. Că zice apostolul Pavel: «Limbile n-au lege și fac ale legii». Iar noi, având lege, facem tot împotriva legii și sântem mai păcătoși decât toate neamurile și decât toate limbile. Și puteți cunoaște aceasta, că iaste așa cum zic că ce neam înjură ca noi, de lege, de cruce, de cuminecătură, de morți, de comandare, de lumânare, de suflet, de mormânt, de colivă, de prescuri, de ispovedanie, de botez, de cununie și de toate tainele sfintei biserici și ne ocărâm și ne batjocorim înșine legia?! Cine din păgâni face aceasta, sau cine-ș măscărește legia ca noi?”⁷.

La aceste întrebări, consideră că singura soluție este credința, „de a iubi pre Dumnezeu” dar și supunerea în fața autorității domnului: „Dară noi, acum, că ne numim creștini, de pe ce fapte bune socotiți că ne vom putea arăta creștinătatea și blagocestiia ce avem și să fim aleși și despărțiți de neamurile ce zicem noi că sânt păgâni? Că de vom zice: de pe credință, ne înșălăm, că noi credință nu avem: că de am avea credință / am iubi pre Dumnezeu și am păzi cuvintele lui și am face după puțință, poruncile lui”⁸.

În opinia sa nu numai oamenii simpli sunt vinovați, ci și boierii, preoții, în „*Cuvânt la dumineca Floriilor*” înfierând obiceiurile de a fura din banul public, lăcomia nemăsurată a unora, goana de a agonisi cât mai multe averi, intrigile pe care le făceau pentru a dobândi și mai multe favoruri, dușmănia unora față de ceilalți, obiceiurile de a da și a se lăsa mituiți, adevărurile rostite fiind trăite de mitropolit: „Și când mergem să ne ispoveduim nu spunem duhovnicului că mâncăm carnea și munca fratelui nostru, creștinului, și-i bem sângele și sudoarea feței lui cu lăcomiile și cu nesașiul ce avem, ci spunem, cum c-am mâncat la masa domnească, miercurea și vinerea, pește și în post raci și untdelemn și am băut vin.

Nu spunem că ținem bălaurul cel cu 7 capete, zavistiia, încuibat în inimile noastre, de ne roade totdeauna ficații, ca rugina pre fier și ca cariul pre lemn, ce zicem că n-am făcut nimănu nici un rău.

Nu spunem strâmbătățile ce facem totdeauna, clevetirile, voile veghiate, fățăriile, mozaviriile, vânzările și pârale ce facem unul atuia, ca să-l surpăm din cinstea lui, ce zicem: am face milă, ce nu ne dă îndemână, că avem nevoi multe și dări și avem casă grea și copilaș ca-n gloată și oameni mulți carii să ocrotesc pre lângă noi.

Nu spunem că credem minciunile slugilor noastre mai vârtos decât adevărul celui ce să năpăstuiește, carele, de s-ar și jura, nu-l credem, nici îi facem dreptate, ci-l

pedepsim cu atâta cruzime de inimă cât de am putea l-am stinge și de pre fața pământului; ce zicem că fiind în valurile lumii nu putem să ne căutăm de suflet, / ci dăm câte un sărindariu, iar din jafuri, iar din nedreaptă agoniseală”⁹.

În *Predicile* sale, încărcate de sensibilitate, de dorința de a fi înțeles de toți supușii săi, se găsesc și pagini cu o încărcătură lirică relevantă pentru epoca în care au fost rostite, ceea ce întărește ideea că marele cărturar a fost și un poet în înțelesul larg al cuvântului. Un astfel de exemplu este descrierea unei furtuni pe mare, care stă să înghită corabia apostolilor, prima descriere de acest gen în literatura noastră: „Mi să pare ca când ași vedea înaintea ochilor miei chipul ei, de toate părțile să sufle vânturi mari, să se strângă împrejurul vântului nori negri și deși, toată marea să spumege de mânie și pretutindenii să se înalțe valurile, ca niște munți. Mi să pare că văz corabia apostolilor că o luptă cu multă sălbăticie turburarea mării: de o parte o bat / valurile, de altă parte o turbură vânturile; de o parte o rădică spre ceriu, de altă parte o pogoară la iad. Mi să pare că văz pre fețele apostolilor zugrăviță, de frică, moartea: unul să se cutremure, altul să se spăimânteze; unul să se tulbure, altul să strige și toți cu suspinuri și cu lacrimi să ceară, cu rugăminte, ajutoriu de la Hristos, ce dormia: «Doamne, mântuiaște-ne, că perim»”¹⁰.

Compară lumea în care trăia „cu o mare ce se tulbură”, vânturile sunt „nevoile cele / ce ne supără totdeauna”, valurile „nenorocirile carele să întâmplă în toate zilele” iar „Norii ce negresc văzduhul, fulgerile ce orbesc ochii, tunetele ce înfricoșează toată inima vitează sânt întâmplările cele de multe feliuri, neașteptatele pagube, înfricoșările vrăjmașilor, supărările, necazurile ce ne vin de la cei din afară, jafurile, robiile, dările cele grele și nesuferite, carele le lasă Dumnezeu și ne încungiuță, pentru ca să cunoască credința noastră și să ne vază răbdarea”¹¹.

Este o lume care se „tulbură, întru care niciodată n-au oamenii odihnă, nici liniște”. Antim Ivireanul făcea astfel o declarație patetică a propriei existențe, în care iubirea față de aproapele său dar mai ales față de țara care l-a adoptat erau precumpănitoare.

Dr. Victor Petrescu

NOTE

1. Ion Rotaru. *Literatura română veche*. București: Editura Didactică și pedagogică, 1981, p. 224.
2. Cf. *Istoria literaturii române*. Vol. I, București: Editura Academiei Române, 1964, p. 539.
3. Ion Rotaru, *op. cit.*, p. 225.
4. Antim Ivireanul. *Opere. Didahiile*. București: Editura Minerva, 1997, p. 23.
5. Ion Rotaru, *op. cit.*, p. 226.
6. Antim Ivireanul, *op. cit.*, p. 144.
7. *Ibidem*, p. 23.
8. *Idem*
9. *Ibidem*, p. 85-86.
10. *Ibidem*, p. 138.
11. *Ibidem*, p. 139.

TÂRGOVIȘTEA ÎN „EPOCA LUMINILOR”

Ceea ce în istoria culturii este cunoscut prin sintagma „Epoca luminilor” nu a fost altceva decât o prelungire a Renașterii, o augmentare raționalistă a gândirii umaniste, o afirmare plurivalentă a Cunoașterii și diseminarea acesteia în orizonturi ample ale homsferei. A fost, în fond, „finis coronat opus” a renașterismului, a acestei revoluții care, conform viziunii lui Spinoza a stabilit că „Homo homini Deus”. Și această eclatantă încununare a operei renașteriste a purtat – și poartă în istoria culturii universale – semnăturile peceți ale lui Voltaire, Jean Jacques Rousseau, Montesquieu, Holbach, Diderot, Lessing, Herder, Goethe, Kant, Thomas Carlyle, ale „Școlii de la Cambridge” (Cudworth, H. More), dar și pe cele ale lui Dimitrie Cantemir și „Școlii ardelenene” în spațiul românesc.

În această „Epocă a luminilor”, desfășurată între secolele XVII – XIX, Târgoviștea – și este pentru prima oară când se relevă acest fapt, păstrând, însă, proporțiile, altminteri am risca penibilul – a reușit să fie un centru de „illumino” și măcar și pentru un moment de benefică sincronie care a durat, cu intermitențe, între domnia lui Matei Basarab și aceea a lui Constantin Brâncoveanu.

Este de observat că, în această perioadă, se va fi conturat o „Școală de la Târgoviște” – de gândire iluministă – căreia i-a dat contur un Udriște Năsturel, un Constantin Cantacuzino stolnicul, un Antim Ivireanul mitropolitul.

Aceste trei mari personalități ale culturii române și-au legat într-un fel special numele de capitala voievodală de la Târgoviște constituind, fiecare în parte, un catalizator de energii creatoare, într-o vreme în care Țările Române încercau să se elibereze de sub tutela tiranică a Înaltei Porți, domnia lui Matei Basarab fiind, mai ales, „orientată net spre un tradiționalism atașat acelor momente ale istoriei Țării Românești ce au însemnat fie începutul unei creații statale independente, fie, mai apoi, o rezistență antiotomană activă”¹.

Pe acest fond politic se impune statura intelectuală renașterist-iluministă a lui Udriște Năsturel, care, „Deschis spre inovații spirituale umaniste (...) patronază «școlile de înaltă învățătură» din Târgoviște (...) alcătuindu-și și o impresionantă bibliotecă – unică în acea vreme în Țările Românești extracarpatice”².

Și cu toate că a fost „adept al unui umanism de limbă slavonă (...) dar scriind și tălmăcind pentru ai săi într-o limbă română ce nu este mai prejos decât cea a lui Varlaam (...) Udriște Năsturel a fost unul din primii cititori ai spiritualității românești moderne”³.

Pe același fond politic, Constantin Cantacuzino, la anii adolescenței, student fiind la celebra „Schola graeca et latina”, care a funcționat în casa părintească din Târgoviște, se va fi împărtășit din învățătura unor dascăli cu propensiune iluministă cum au fost Udriște Năsturel, Syrigos, Rafail Levacovič, Kyril Lucaris sau Ignatie Petriș, învățătura care l-a marcat pe parcursul întregii sale biografii cărturărești: „Aplicând un concept umanist istoriei – sesizează istoricul literar Victor Petrescu – are o viziune modernă, el considerând că izvoarele scrisului său sunt, pe lângă documentele și scrierile consultate (hrisoave domnești, particulare, mănăstirești) și cântecele bătrânești”⁴ reușind să-și creeze „o limbă, un stil pe care-l dorea științific (...) trădând erudiția sa, vasta cultură”⁵.

Constantin Cantacuzino a lăsat o interesantă operă geografică, cum este harta Țării Românești, „amănunțită, de cel mai mare interes pentru geograf și pentru istoric”⁶, dar și una istorică, „Istoria Țării Românești ...” prin care relevă o înțelegere profundă a destinului românilor „prin erudiția sa vastă, prin întrebuintarea

critică a izvoarelor, prin claritatea planului, prin fraza lui încărcată și meșteșugit întoarsă, dar plină de miez (...). Este, se poate spune, un istoric în sensul modern al cuvântului”⁷.

Întronizat mitropolit al Țării Românești în 1708, Antim Ivireanul, pe un alt fond politic favorabil afirmării românismului, va fi avut comprehensivitatea necesară să revigoreze Târgoviștea cărturărească într-o „epocă hotărâtoare a trecerii spre evul modern, fără cenzuri, fără răsturnări spectaculoase, într-un lent dar hotărât gest de sincronizare cu restul culturii europene”⁸.

Și chiar dacă la 1668 Mitropolia Țării Românești a fost mutată la București, Antim Ivireanul reîmpământește la fostul sediu mitropolitan din Târgoviște o tipografie din teascurile căreia vor ieși 20 de cărți fundamentale pentru evoluția umanistă a culturii în spațiul locuit de români. Sunt lucrări „importante (...) având subiecte de literatură, literatură dogmatică, de morală filosofică”⁹ cum, de altfel, sunt și lucrările purtând propria sa semnătură. Prin acțiunea sa ambivalentă cărturărească – efervescenta tipografică în care Târgoviștea a avut un rol extrem de eficient și propria creație, și mă refer la „Didahiile” sale, adevărate opere de călăuzire sufletească a românilor – Antim Ivireanul „are meritul de a fi stimulat introducerea limbii materne în bisericile din Țara Românească”¹⁰, iar „darurile tipografiilor noastre domnești mergeau până departe la arabii din Siria și la ivirii din munții Caucaz”¹¹.

Reitez: păstrând proporțiile în comparație cu ceea ce s-a petrecut în „Epoca luminilor” în vestul și centrul Europei, în Țările Române extracarpatice a avut loc, așa cum afirmă pertinent Răzvan Theodorescu o sincronizare lentă – și adaug, parcimonioasă -, dar care s-a produs. Și fără să am pretenția de a fi adus sub raportul informației noutăți, am vrut doar să configurez cu ajutorul celor pe care le-am prelevat paradigmatic din unele lucrări o imagine relevantă pentru semnificația unui *rost major* al Târgoviștei în secolul mitein – brâncovenesc, anume acela de „Școală iluministă” pentru Țara Românească. Și figurile care mi s-au impus pentru a le fixa ca piloni de rezistență ai acestei „Școli” nu puteau fi decât Udriște Năsturel, Constantin Cantacuzino și Antim Ivireanul, care, prin energetismul lor ctitoritor de cultură românească umanist iluministă, au creat incontestabile fenomene culturale.

Dr. George Coandă

NOTE

1. Răzvan, Theodorescu. *Civilizația românilor între medieval și modern*, vol. II. București: Editura Meridiane, 1987, p. 8.
2. George, Coandă. *Istoria Târgoviștei. Cronologie enciclopedică*, ed. a II-a. Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2007, p. 129.
3. Dan Horia, Mazilu. *Udriște Năsturel*. București: Editura Minerva, 1974, p. 293.
4. Victor, Petrescu. *Ipostaze ale literaturii române vechi*. Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2007, p. 157.
5. Ibidem, p. 158.
6. N., Cartoian, *Istoria literaturii române vechi*. București: Editura Minerva, 1980, p. 489.
7. Ibidem, p. 495.
8. Răzvan, Theodorescu, op. cit., p. 63.
9. Victor, Petrescu, op. cit., p. 133.
10. N., Cartoian, op. cit., p. 414.
11. Idem.

Din viața bibliotecilor

ANIMAȚIA CULTURALĂ ÎN BIBLIOTECI

ZILELE BIBLIOTECII JUDEȚENE "ION HELIADE RĂDULESCU" DÂMBOVIȚA

Devenind o tradiție pentru comunitatea locală, desfășurându-se în luna aprilie (23-27), Zilele Bibliotecii "Ion Heliade Rădulescu" au adus în prim plan manifestări la care au participat personalități cu renume în domeniul biblioteconomiei și al științei informării. Deschiderea a fost realizată de prof. dr. Victor Petrescu, directorul bibliotecii. S-au rostit alocuțiuni din partea: Consiliului Județean Dâmbovița, Primăriei Municipiului Târgoviște, Direcției de Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național a Județului Dâmbovița, Ministerului Culturii și Cultelor. Dintre activitățile culturale și profesionale evidențiem:

- **Simpozionul:** "Biblioteca și societatea informațională și comunicațională", susținut de: conf. univ. dr. Sultana Craia; lect. univ. dr. Gheorghe Buluță, director, Biblioteca Universității de Medicină și Farmacie „Carol Davila” București; prof. Emil Vasilescu, redactor șef, Revista Biblioteca; Prof. Valeria Stoian, consilier, Ministerul Culturii și Cultelor; conf. univ. dr. Elena Tîrziman, Universitatea București; lect. univ. dr. Agnes Erich, Universitatea "Valahia" Târgoviște; conf. univ. dr. Victor Petrescu, director, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița.

- **Consfătuirea metodică cu teme ca:** "Evidența activității de bibliotecă în contextul actual"; „Necesitatea unei baze de date a unei biblioteci", dar și acordarea unor diplome de excelență din partea Filialei Județene a A.N.B.B.P din România, activități prilejuite de sărbătorirea „Zilei bibliotecarului din România".

Au participat bibliotecari din centrele metodice Târgoviște, Pucioasa, Titu, Moreni și Găești, acțiunile fiind coordonate de Vlăduț Andreescu, metodistul Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu".

- **Medalion plastic:** „Constantin Brâncuși" la Secția de artă "Nicolae Grigorescu".

- **Expoziție de carte:** "Un singur pământ" la Secția de carte tehnică "Nicolae Ciorănescu".

- **Simpozion:** „Ion Heliade Rădulescu – personalitate complexă a spiritualității românești", cu participarea prof. Mircea Petrescu, Liceul „Ion Heliade Rădulescu" din Târgoviște.

- **Întâlniri cu membri ai „Societății Scriitorilor Târgovișteni"** la bibliotecile comunale din Pietrari, Raciui și Voinești.

- **Prezentarea volumelor:** Victor Petrescu, Daniela Stoica, Vlăduț Andreescu. *Ghidul bibliotecilor din județul Dâmbovița*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2007; Emil Vasilescu. *Contraforturi. Vol. II*. București, Editura ERC Press, 2006; Victor Petrescu. *Cultură și istorie*. Urziceni, Editura Apollon, 2007; Nicolae Neagu. *Scrisori neexpediate*. Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2007.

- **Vernisajul expozițiilor de carte:** "Bibliologia azi"; "Ion Ghica – 110 ani de la moarte"; „Ion Heliade Rădulescu – omul și opera".

Au mai avut loc:

- **Lansarea volumului:** Mihail Iurcu. *Viața adunată*. Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2007.

- **Recital de poezie dedicat Zilei Internaționale de solidaritate a tineretului:** „Viața noastră-i drum deschis".

- **Microsesiune de comunicări și referate „Tradiție și actualitate în biblioteconomie"**, cu participarea studenților Secției Biblioteconomie din cadrul Universității „Valahia" din Târgoviște.

MORENI (15-16 mai 2007, bibliotecar responsabil Diana Ancuța Beldiman).

La cea de a IX-a ediție a evenimentului au rostit alocuțiuni: Vasile Goran, primarul municipiului și Victor Petrescu, director Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu" Dâmbovița.

Dedicate sărbătoririi centenarului nașterii scriitorului, filosofului și istoricului religiilor Mircea Eliade, manifestările au cuprins: simpozion „Mircea Eliade – personalitate complexă a culturii românești; moment poetic „Balada chiriașului grăbit"; moment dramatic „Chiriaș" - adaptare după Vasile Alecsandri; medalion literar-aniversar „Mihail Sebastian sau ironia unui destin (prilejuit de centenarul nașterii scriitorului); moment dramatic „Steaua fără nume" - adaptare după Mihail Sebastian; întâlnire cu scriitorii locali și județeni (prilej cu care au fost lansate ori prezentate volumele Ion Stoica; Mihai Răzvan Stoica. *Modificări teritorial-administrative în spațiul românesc*. Moreni, Editura Refacos GA, 2007; Otilia Tomescu. *Alaiul anotimpurilor*. Editura Refacos, 2006; George Ioan Canache. *Pelerin spre cuvânt*. Editura Artmontania, 2007; Gheorghe Iorgu. *Finaluri de turnuri* - traducere din limba rusă. Târgoviște, Editura Macarie, 2004; Ion Vârăceanu. *Repere istorice*. Moreni, Editura Refacos GA, 2006. În cea de a doua zi a manifestărilor s-au desfășurat: medalion literar-aniversar „Ionel Teodoreanu sau bucuria metaforei" (cu prilejul împlinirii a 110 ani de la nașterea scriitorului); moment poetic „Descântec de ploaie"; moment dramatic „Titanic vals" - de Tudor Mușatescu; medalion literar-aniversar „Pe urmele poetului Dan Botta"; teatru școlar „Alaiul primăverii"; expoziție de carte și materiale documentare „Mircea Eliade – personalitate complexă a culturii românești".

BRĂNEȘTI (13-14 februarie 2007, bibliotecar responsabil Maria Oproiu).

Cuvântul de deschidere a fost rostit de Ion Neacșu, primarul localității.

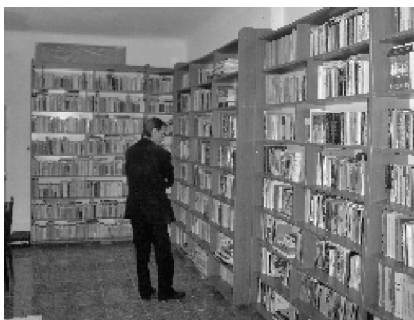

S-au desfășurat: prezentare „*Teodor Balș – patronul spiritual al Bibliotecii Comunale Brănești – 83 de ani de la naștere*”; „*Teodor Balș în colecțiile Bibliotecii Județene Ion Heliade Rădulescu Dâmbovița*”; întâlnire cu scriitoarea Alexandrina Dinu; dezbateri „*Elena Văcărescu – ambasadoarea României*” expoziție de carte „*Ioana Radu – 90 de ani de la nașterea interpretei de romanțe și muzică populară*” (audiție pe CD); prezentare „*Răscoala din 1907 – 100 de ani de la evenimentele de la Flămânzi*”; expoziție de carte „*Răscoala din 1907*”.

PIETRARI (24-25 APRILIE 2007, bibliotecar responsabil Ana Nedelcu).

Biblioteca nou înființată (5 decembrie 2005), organizează cu sprijinul Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu”, Primăriei și Consiliului Local Pietrari prima ediție a „Zilelor Bibliotecii Comunale Pietrari” după o pauză de aproape 40 de ani. Cuvântul de deschidere a fost rostit de viceprimarul comunei, Petre Anghel. Despre apariția, evoluția și rolul bibliotecii în societatea actuală a vorbit Vlăduț Andreescu, metodist Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița și bibliotecara Ana Nedelcu.

La premiera culturală au participat pe lângă membri ai comunității respective (utilizatori ai bibliotecii), bibliotecari din localitățile învecinate, autoritățile locale, invitați din partea Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița și membri ai „*Societății Scriitorilor Târgovișteni*”. Din program amintim: program artistic „*Carnavalul personajelor din povești*”; dimineață de poveste „*Din basmele românilor*” (audiție pe casete); vernisajul expozițiilor de desene „*Lumea copilăriei*”; de icoane pe sticlă; de carte „*În lumea basmelor – noutăți editoriale în biblioteca noastră*”.

RACIU (24 – 25 aprilie 2007, bibliotecar responsabil Georgiana Cateluța Barbu).

Tânăra bibliotecă (înființată în anul 2005) a fost gazda manifestărilor prilejuite de sărbătoarea „Zilele Bibliotecii Comunale Răciu”. Au rostit alocuțiuni Vasile Grădinaru, primarul localității, Constantin Badea, viceprimar, Alexandru Ștefănescu din partea Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița și bibliotecara. Această primă ediție a fost dedicată „*Zilei Pământului*”.

S-au desfășurat: program artistic „*Povestea Pământului*”; „*Traista poveștilor*”; întâlnire cu scriitorii ai „*Societății Scriitorilor Târgovișteni*”; dimineață de poveste „*Din basmele românilor*” - audiție pe casetă și CD; vernisajul expozițiilor de desene „*Lumea poveștilor*”; „*Pământul prietenul nostru*”; de carte „*În lumea basmelor-noutăți editoriale în biblioteca noastră*”.

VOINEȘTI (25 – 26 aprilie 2007, bibliotecar responsabil Florentina Belbe).

Lucrările desfășurate după alocuțiunile rostite de primarul localității Mihai Tița, viceprimar Constantin Oprea și Cornel Albuț din partea Bibliotecii Județene „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița au cuprins: dezbateri „*Protecția mediului prin ochii de copii – ieri, azi și mâine*”; întâlnire cu membrii ai „*Societății Scriitorilor Târgovișteni*”; program artistic susținut de elevii ai Școlii Generale Voinești și copii de la Grădinița Voinești; „*Din basmele românilor*” - dimineață de povești - audiție pe casete și CD; vernisajul expozițiilor de desene „*A venit primăvara*”; de carte „*Eminescu și biblioteca*”.

CENTRE METODICE

În primul semestru al acestui an, s-au desfășurat schimburi de experiență în cele cinci centrele metodice ale județului Găești, Moreni, Pucioasa, Titu și Târgoviște cu următoarea tematică:

- „*Locul bibliotecii în societatea comunicării și informației*” - prof. dr. Victor Petrescu, director, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița.

- Dialogul profesional: „*Necesitatea bazei de date a unei biblioteci*”.

- Dezbateri: „*Noi proceduri de achiziționare a cărții*” - Cornel Albuț.

- „*Evidența activității de bibliotecă în contextul actual*” - Vlăduț Andreescu, metodist, Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu” Dâmbovița.

MORENI (4 aprilie 2007, bibliotecar responsabil Diana Beldiman).

Bibliotecarii din localitățile: Bucșani, Dărmănești, Gura Ocniței, Iedera, I.L.Caragiale, Ocnița, Răzvad, Valea Lungă, Vișinești, Vlădeni au participat la vernisajul expoziției de carte „*Scriitori dâmbovițeni*”.

PUCIOASA (28 martie 2007, bibliotecar responsabil, Luminița Gogoiu).

Bibliotecari din localitățile arondate acestui centru metodic au luat parte la vernisajul expozițiilor: de carte „*Drum spre universalitate*” - cu prilejul centenarului nașterii scriitorului, filosofului și istoricului Mircea Eliade și de modelaj „*Întâmpinarea Sfințelor Paști*”.

GĂEȘTI (27 aprilie 2007, bibliotecar responsabil, Maria Dumitru). A fost lansat volumul Nicolae Neagu. *Scrisori neexpediate*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2007.

TITU (24 mai 2007, bibliotecar responsabil, Doina Marin). Bibliotecari din localitățile situate în preajma orașului au luat parte la dezbateri „*Necesitatea culegerii de folclor în județul Dâmbovița*” - cu participarea referentului de folclor literar Ion I. Bratu, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Dâmbovița.

TÂRGOVIȘTE (22 mai 2007). A fost vernisată expoziția de carte și fotografie „*George Bacovia – 50 de ani de la moarte*”.

ANIVERSĂRI BIBLIOTECI Gura Ocniței (31 mai 2007, bibliotecar responsabil Steliana Mițoi).

Biblioteca comunală continuă tradiția bibliotecii Căminului Cultural “Spiru Haret” înființată în comuna Gura Ocniței în anul 1937 și a bibliotecii Căminului Cultural “Sirius” deschis în satul Schela în anul 1933 având 2.000 de volume.

Bibliotecar din 1990 Steliana Mițoi.
Fond de carte: 8.849 unități de bibliotecă.
Organizează “Zilele Bibliotecii” în luna octombrie.

Fond enciclopedic. Acces liber la raft. Sală de lectură. Practică împrumutul la domiciliu și schimbul interbibliotecar.

Bibliotecă școlare pe raza localității: Gura Ocniței (3.800 volume), Adâncă (3.000 volume), Săcuieni (2.600 volume).

Odată cu aniversarea a șaptezeci de ani de la înființarea bibliotecii publice a fost inaugurat și noul sediu al instituției de cultură. Au transmis mesaje de felicitare primarul comunei, Liviu Stanciu; conf. univ. dr. Victor Petrescu, director Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”; lect. univ.dr. Agnes Erich, director al Bibliotecii Universității „Valahia” din Târgoviște; bibliotecari din localitățile Bezdead (Izabela Mortoiu), Cetățeni, județul Argeș (Claudia Ologu), Liceul Teoretic „Mihai Viteazu” Vișina (Daniela Manea), preotul paroh Marian Popescu, prof. Paraschiva Stănescu, director al Școlii Generale din Gura Ocniței, fosta responsabilă a bibliotecii Maria Preda, studenți de la specializarea Biblioteconomie (Universitatea „Valahia” din Târgoviște), utilizatori ai bibliotecii.

La manifestări a participat și scriitorul Grigore Grigore care a prezentat din creațiile sale lirice.

Grupaj realizat de
Vlăduț Andreescu

DRUMURI ȘI CĂRȚI SAU BIBLIOTECARI DONATORI ȘI AUTORI DE AUTOGRAFE

Drumul pozitiv, transformativ-evoluționist al Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” din Chișinău, Republica Moldova, îl putem urmări prin activitățile și produsele sale, prin publicațiile tipărite, dar și prin colecțiile care ne îmbogățesc patrimoniul.

Partea frumoasă a activității bibliotecarului *e prinsă în permanentul efort de a ajunge la cartea necesară, scria Iulian Filip, dar necesară întrebătorului concret*¹. *Bibliotecarul*, continuă Iulian Filip, *e știutorul de sufletul cărților, știutorul de cărțile cu suflet, spre care-i face și altuia drum ori cărare*².

Colecția noastră, calitatea și diversitatea ei, se datorează bibliotecarilor, dar și colaboratorilor. Fiecare bibliotecă din România cu care aveam stabilite relații de colaborare încă din 1991, a contribuit la acest proces. Ultimii cinci ani au fost benefici pentru noi, a fost perioada în care s-au sedimentat valori bibliofile dintre care nominalizăm: o parte din biblioteca personală a lui Alecsandru Boldur, o parte din biblioteca personală a lui Tudor Arghezi, o mare parte din biblioteca personală a academicianului Mihai Cimpoi – eminesciana -, donația eminesciana a profesorului Florian Cicerone, biblioteca personală de specialitate (biblioteconomie) a conf. univ., Emilia Lupașcu, 25 de ani profesor la Facultatea de biblioteconomie a Universității de Stat a Moldovei, colecția *Hașdeiana* lui Nicolae Romanenco, donațiile valoroase ale doamnei Zamfira Mihail și peste o mie cinci sute cărți cu autografe din care o mare parte sunt cărți cu dedicații de la bibliotecari.

Au intrat autografe cu diverse semnificații – *autografe care conțin* - o dedicație, o povață, un îndemn, un sfat, o chemare, gânduri despre carte; *autografe care conțin* - apreciere, respect, admirație, urări, sfaturi etc. Noi, cei de la Biblioteca Municipală credem în sinceritatea dedicațiilor pentru că așa cum afirmă Laura Horvath și Paula Rus de la Biblioteca Județeană „Petru Dulfu”, Baia Mare... *autograful reflectă emoție, sentiment, păstrează prospețimea spontaneității autorului*³...

Autografele bibliotecarilor care reprezintă în mod indubitabil legăturile de prietenie pe care le-am avut cu oameni, instituții, vorbesc despre relațiile de parteneriat cu bibliotecile și bibliotecarii de dincolo de Prut. Aici menționăm partenerii noștri din bibliotecile județene cu care colaborăm de peste 15 ani – Cluj, București, Baia Mare, Târgoviște, Târgu Mureș, Constanța, Alba Iulia, Focșani și alte biblioteci din România – universitare, publice, specializate.

...*Adevărații bibliotecari*, spune iarăși Iulian Filip, *au inima jumătate lumină, jumătate așteptătoare de mai multă lumină, care numai prin mai multă carte poate răsări*⁴. Care sunt bibliotecarii cu inima plină de lumină? Începem într-o ordine alfabetică, cum ar face-o orice bibliotecar.

Agache, Catinca, director adjunct, Biblioteca Județeană „Gh. Asachi”, Iași este prezentă în colecția noastră cu toate volumele la care a lucrat dar cu autograf este doar unul *Ghid enciclopedic. Vol.2 / Catinca Agache, Emanuel*

Iftodi.–Iași: Universitas XXI, 2001.–144 p, și acela dedicat lui Mihai Cimpoi: *Domnului academician Mihai Cimpoi, spirit enciclopedic al limbii române, cu admirația autoarei Catinca Agachi.*

17.04.2002, care la rândul său l-a donat Centrului Academic Eminescu.

Anca, George, directorul Bibliotecii Pedagogice „I. P. Petrescu” București, poet, scriitor, eminescolog, a fost la noi, la filiala „O. Ghibu”, dar autograful său ajunge în bibliotecă prin academicianul Mihai Cimpoi, pe volumul *Indoeminescology & other Anthropological Papers / George Anca.* – Bucharest: Center of Educational Library „I. P. Petrescu”, 1994. – 300 p. – în lb. eng. Aceiași sursă având dedicația *Domnului Mihai Cimpoi întru eminescologie (fără prefix-suffix). Semnătura. August 1994*, ajunge și volumul *The Buddha: Litters from the Buddahod to Eminescu / George Anca.* – București: B-ca „I. C. Petrescu”, 1994. – 187 p. Personal lasă pe volumul său de versuri *Măiastra în dodii: Fractal 60: [versuri] / Anca George.* – București: Ed. Bibl. Pedagogice Naționale „I. C. Petrescu”, 2003. – 288 p. o dedicație: *Pentru Bibl. HASDEU din CHIȘINĂU, cu drag George Anca. 16 septembrie 2004.*

Pe volumul - *Galeria bibliologilor români: portrete.* – Târgoviște: Bibliotheca, 2003. – 96 p. – autorii **Buluță Gheorghe, Petrescu, Victor** scriu: *Cititorilor, precum și colegilor care lucrează în bibliotecile de peste Prut, aceste microportrete ale unor bibliologi români din toate timpurile, împreună cu considerația autorilor. Târgoviște, 24 februarie 2004.*

Noi nu am fost la Târgoviște în februarie 2004, la lansarea acestui volum însă, autorii s-au gândit și la biblioteca noastră, la îmbogățirea colecțiilor sale. A ajuns la noi, cel mai probabil, prin generozitatea lui Victor Petrescu, care mai vine la Chișinău, la filiala noastră comună “Târgoviște” și de colecția căreia se îngrijește cu responsabilitatea unui specialist, recunoscut în biblioteconomia românească.

Al doilea volum semnat de Gheorghe Buluță: *Scurtă istorie a bibliotecilor din România.* – București: Editura Enciclopedică, 2000. – 240 p. știm precis cum a ajuns la noi - prin **Traian Brad**. Pe foaia de titlu scrie *De la autor doamnei*

Lidia Kulikovski, iar mai jos a adăugat: *transmisă de Traian Brad la 31 august 2001, Chișinău.*

Ținem la acest volum pentru numele reputatului bibliolog Gheorghe Buluță, pentru subiectul abordat, care vine să completeze istoria bibliotecilor românești și pentru Traian Brad, prietenul, colegul de breaslă, partenerul multor proiecte comune. Ea nu a fost ultima carte pe care a semnat-o pentru noi Traian Brad.

Ultimul volum a fost monografia *Brad Traian. Lectura și Biblioteca publică la Cluj: st. monografic*; cuv. înainte de Irina Petraș. – Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2001. – 390 p. – *opera omnia* – la care a muncit foarte mult. Ar fi vrut să o lanseze și la Chișinău, ca exemplu de cercetare în domeniu. Știind că este bolnav, și parcă temându-se că nu va dovedi să ne-o dăruie, ne trimite cartea cu autograf în luna martie 2002, împreună cu alt exemplar cu următoarea dedicație: ... *această încercare monografică despre un spațiu mai puțin cercetat, cu bucuria de a fi mereu împreună în explorarea și valorificarea universului spiritual românesc prin fondarea unei instituții fundamentale ale scrisului și lecturii publice peste Prut. Alături de prietenia și prețuirea lui Traian Brad. Cluj-Napoca, 9 martie, 2002.*

Pe exemplarele pe care le-au adus clujenii, în octombrie 2002, când Traian nu mai era, filialelor noastre, autografe-dedicații, din partea lui Traian, au fost scrise de Doina Popa, actualul director al Bibliotecii Județene „Octavian Goga” Cluj sau Irina Petraș, care l-a ajutat pe Traian Brad în cercetare - *această istorie a lecturii și a bibliotecii clujene, la munca căreia am fost consilier, și pe care Traian Brad, distinsul cărturar, coleg și prieten, mi-a permis să v-o ofer primul, cu prietenie, semnătura, 10.2002.*

Traian Brad are o contribuție directă, deși aparent tangențială, la creșterea numărului de cărți cu autografe și dedicații. În fiecare an la *Zilele Bibliotecii „Transilvania”*, aducea la Chișinău figuri reprezentative ale culturii, științei Clujului și Transilvaniei. Veneau scriitorii, ziariști, editori, istorici, profesori, actori, cântăreți. Și fiecare din ei lăsa o carte cu autograf bibliotecii.

Un vechi prieten al nostru, coleg și reputat bibliolog, scriitor, mulți ani director al Bibliotecii Județene „Gheorghe Asachi”, Iași - **Nicolae Busuioc** este prezent cu toate operele sale în colecția noastră. Pe volumul *Scriitori și publiciști ieșeni contemporani: dicț. / Nicolae Busuioc*. – Ed. a 2-a, rev. și adăugită. – Iași: Vasiliana 98, 2002. – 455 p., ne-a lăsat dedicația: *Prestigioasei Bibliotecii „B.P. Hasdeu”, colectivului și coordonatorului lui, urările de bine și de viață lungă întru fericirea de spirit a cititorilor ei, N. Busuioc. La 125 ani, oct. 2002, Chișinău.* Pe alt volum – alt autograf: *Cititorilor Bibliotecii „B.P. Hasdeu”, prestigioasă instituție de cultură din Chișinău, urări de lectură temeinică. N. Busuioc, octombrie, 2002.* Bibliotecii „O. Ghibu” i-a oferit volumul *Cetatea gânditoare / Nicolae Busuioc*. – Iași: Cronica, 2005. – 400 p. cu o dedicație foarte frumoasă, cuprinzătoare: *Prestigioasei Bibliotecii „Onisifor Ghibu” din Chișinău și cititorilor ei cu urări de lectură plăcută și interesantă, o dată cu omagiul autorului pentru minunatele Bibliotecare de aici. 05.04.2006.*

Păstrăm două dedicații ale lui **Fănuș Băileșteanu**, director adjunct al Bibliotecii Academiei Române, critic literar, pe cartea sa *Grigore Vieru: omul și Poetul*. – București: Editura IRIANA, 1995. – 127 p. Primul exemplar conține dedicația-adresare *Cititorilor bibliotecii „B. P. Hasdeu” – Chișinău numai gânduri bune că, vorba Cronicarului „nu*

e altă mai frumoasă și mai de preț zăbavă decât cititul cărților”. București, 20 februarie 1996. Se păstrează la Sediul Central al bibliotecii.

Al doilea exemplar, păstrat la Centrul Eminescu, are un autograf adresat unui consilier, diplomat Costin (fără inițiale): *Domniei – Sale Domnului Consilier Costin, diplomatului foarte atent cu cultura românească, cu vîi amintiri de la acea memorabilă (prima și ultimă până acum) întâlnire, un premiu de bucurie! 20 februarie 1995.* Deși semnat cu aceeași dată, același an, volumul a intrat în colecția noastră după anul 2002. Nu am putut identifica cine a fost, sau este consilierul Costin, nici calea prin care acest volum, cu autograful prețios al lui Fănuș Băileșteanu, a ajuns în colecție.

Fănuș Băileșteanu a colaborat cu noi la elaborarea biobibliografiei „Mihai Cimpoi”. Structurând conținutul bibliografiei l-am întrebat pe academicianul Mihai Cimpoi cine ar putea, dintre scriitorii, criticii de dincolo de Prut, să scrie despre domnia sa un studiu introductiv, un articol. El a zis că poate Fănuș Băileșteanu, încercați să-l găsiți.

Fănuș Băileșteanu a răspuns prompt și pozitiv la rugămintea noastră de a scrie un cuvânt despre Mihai Cimpoi, exprimându-și mirarea că o bibliotecă publică elaborează o monografie bibliografică unui academician. A scris repede, în două zile, 10-12 august 2002. Scurta noastră corespondență electronică s-a materializat în articolul „*Mihai Cimpoi: Un George Călinescu dintre Prut și Nistru*”⁵.

Avem în colecție doar un singur autograf al bibliotecarului de la Biblioteca documentară „Timotei Cipariu”, Blaj, **Ion Buzași**. Autograful de pe volumul *Eminescu și Blajul*. – București: Iriana, 1994. – 139 p., este adresat domnului Mihai Cimpoi: ... *eruditul eminescolog un semn de prețuire și dragoste din „Mica Romă” a lui Eminescu, semnătura și data: Blaj, aug. 1995.*

Ion Constantin, dr. în istorie, Biblioteca Metropolitană București, prieten și partener în realizarea multor activități la Biblioteca „O. Ghibu”, participant activ la multe ediții ale *Zilelor Bibliotecii „O. Ghibu”* donează volumul *Din istoria Poloniei și a relațiilor româno-polone / Ion Constantin*. – București: Biblioteca Bucureștilor, 2005. – 309 p. pe care scrie următoarea dedicație: *Pentru cititorii Bibliotecii Publice „Onisifor Ghibu”, cu prietenie și cele mai bune urări, din partea autorului. 31.05.2006.* Alt exemplar al aceleiași cărți, are următoarea dedicație: *D-nei Prof. dr. Lidia Kulikovski, omagiul autorului împreună cu sentimentele de prețuire față de profesionalismul său și bucuria de a colabora în interesul nostru comun. I. Constantin. București, 15 martie 2006.* Exemplarul se păstrează la depozitul Sediului Central.

Actualul director al Bibliotecii Județene Constanța „Ioan N. Roman”, lingvist, doctor conferențiar, **Liliana Lazia**, trimite volumul - *Antroponimie Dobrogeană. Considerații diacronice*. – Constanța: Muntenia, 2003. – 409 p., volum editat în baza temei sale de cercetare pentru titlul științific de doctor – la 10.10.2003: *Cu deosebită stimă din partea autoarei, bibliotecii „Ovidius”, iarăși, prin cineva, pentru că doamna Liliana Lazia nu a fost la Chișinău. Tot așa, a ajuns și alt volum al doamnei Liliana Lazia - Nume de persoane din Dobrogea. Dicționar invers./Lazia, Liliana – Constanța: Ex Ponto, 2004. - 379 p. cu dedicația: Doamnei Lidia Kulikovski toată considerația autoarei.Lazia, 8 octombrie 2004.*

Constantin Mălinaș, bibliograf, cercetător științific, fost director al Bibliotecii Județene „Gheorghe Șincai” Bihor

ne-a donat mai multe cărți. Exemplificăm doar cu două autografe emoționante. Primul pe volumul *Catalog de carte românească veche 1643 - 1830* – Oradea: Mihai Eminescu, 1993. - 152p., donat Bibliotecii „Alba Iulia” ...*această carte în care se văd premisele culturale ale unității românilor cu Românii*, semnat la Oradea, la 27. 03. 2000. Al doilea, semnat tot la Oradea, pe alt volum al său, editat de Biblioteca Județeană „Gheorghe Șincai” Bihor - *Oradea în plăci memoriale exterioare: Studiu și album*. – Oradea: 2002 - 112p.: il. ...*această carte, împreună cu inima - dorul bihorenilor pentru frații noștri basarabeni!* Ne întrebăm: Cine a adus volumele la Biblioteca Municipală? Nu se mai știe, poate când a fost în delegația lui Traian Brad la *Zilele Transilvaniei* le-a lăsat, sau poate tot prin Traian?

În 15 ani de colaborare **Dimitrie Poptămaș**, directorul Bibliotecii Județene Mureș, ctitorul bibliotecii „Târgu Mureș” ne-a donat zeci de mii de cărți. Dar una din ele a scris-o cu inima, a scris-o și pentru noi. Este vorba de volumul. *Philobiblon mureșan: o viață printre oameni și cărți* / Dimitrie Poptămaș; cuv. înainte Melinte Șerban; Fundația Culturală „Vasile Netea”. – Târgu-Mureș: [s. n], 2003. – 346 p. – (Caiete mureșene, 14).

A scris primul autograf pentru Basarabia bibliotecii „Târgu-Mureș”: *această carte născută și din colaborarea noastră, în semn de apreciere și recunoștință intenția sa la receptivitatea culturală a românilor de pe ambele maluri ale Prutului cu conștiința durabilității în timp*. Târgu-Mureș 30 ianuarie 2004. *Dimitrie Poptămaș*.

Dimitrie Poptămaș a venit la Chișinău în aprilie 2004 și a oferit autografe și altor biblioteci din rețeaua Hasdeu, prezente la manifestare. Toate sunt scrise cu emoție, retrăind parcă momente istorice din lunga noastră colaborare întru edificarea bibliotecilor de carte românească la Chișinău, sunt personalizate și bibliotecile le păstrează cu mare dragoste. Câteva exemple: *Pentru Parascovia Onciu, suflul Bibliotecii „Transilvania, cele mai frumoase cetăți ale spiritului, prin îndemnul de a aduce Târgu Mureș la Chișinău, în semn de prețuire și respect, Chișinău, 21.04.2004, D. Poptămaș sau Cititorilor Bibliotecii „Alba Iulia” și valoroșilor ei slujitori, aceste lecturi adunate în decursul anilor, multe dintre ele închinat frumoaselor momente petrecute în Basarabia, cu convingerea că simbolul acestei cetăți românești va rămâne nemuritoare. Semnătura, Chișinău, 22. 04. 200. Iar Bibliotecii „Ovidiu” scrie: ... minunaților ei slujitori întru luminare și tuturor celor ce doresc o viață mai bună între noi și voi. Urări de bine și succese în viață. Portămaș Dimitrie. 21.04.2004. Chișinău.*

Dimitrie Poptămaș, la fel ca și Traian Brad, Victor Petrescu, Dumitru-Constantin Zamfir, Florin Rotaru, a adus la diferite evenimente personalități și deci, donatori care au îmbogățit colecția cu autografe.

Colecția de specialitate a Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” este foarte valoroasă și prin prezența multor lucrări ale profesorului universitar **Ion Stoica**. Pe câteva din ele ne-a lăsat și autografe: pe volumul *Structuri și relații informaționale în dezvoltarea învățământului și a cercetării românești. O încercare de sinteză*. – București. – ed. Alternative, 1997. – 144 p. a scris: *Cu urări de bine pentru bibliotecarii de la Biblioteca Municipală din Chișinău. 11.10.2005*. Volumul *Puterea cărții* are următoarea dedicație: *Doamnei Lidia Kulikovski cu cinstire pentru meritele omului și cu prețuirea pentru marea bibliotecă românească*

pe care o conduce. 16-03-2006, semnătura. Și acest exemplar al domnului Stoica, ca și cărțile cu dedicații personalizate ale domnilor Emil Vasilescu, Dimitrie Poptămaș și Traian Brad le păstrăm în colecție pentru valoarea pe care o poartă, de conținut și personalitate.

Deținem și câteva din cărțile de poezie ale lui Ion Stoica. Pe volumul *Maree pe lună: Versuri*. - București: Grai și Suflor - Cultura Națională, 2000. - 123 p. - (Col. “Hyperion”) s-a adresat, de data aceasta, cititorilor: *Pentru cititorii Bibliotecii Municipale din Chișinău, Și cu respect pentru dragostea lor față de cărți. Stoica Ion, 17 octombrie 2005*.

Cărțile cu autografele lui au ajuns la noi prin diferite căi. Unele, în scurtele sale vizite la Chișinău, altele transmise prin cineva sau prin intermediul Bibliotecii Metropolitane București.

Iulian Filip care cunoaște foarte mulți bibliotecari și îndeosebi pe cei nominalizați în acest articol scrie: *Din carte în carte umblând, nu-i de mirare că unii bibliotecari culeg, aidoma albinelor, cîrturările aleasă, povară de dulce-amar plin, care asigură plăcerea împărțitului cu rosturi sublimе dezagregate spre mai mulți*⁶.

Și ca o concluzie, tot utilizând ceea ce a scris Iulian Filip, ... *Vorba - într-un fel provocatoare de întrebarea sensului vieții – cu un copac sădit, o casă ridicată, o fântână săpată, un copil adus pe lume mi se pare că admite redactarea, nuanțarea îngrijirii izvorului cu întemeierea unei biblioteci ori chiar numai aducerea unor cărți întrebate într-o bibliotecă*⁷ [subliniere noastră]

Analizând autografele după conținut poți urmări relațiile autorilor cu biblioteca și bibliotecarii, percepția bibliotecii de către aceștia. Mulți dintre ei țin să semnaleze aportul bibliotecii pentru promovarea cărții în societate, sau să-și exprime aprecierea, respectul, sau să evalueze activitatea noastră. Colecția Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” reflectă și conservă urmele acelor legături de prietenie, de colaborare, de parteneriat fecund, înscriind fiecare carte intrată în bibliotecă într-un proces de constituire a unei memorii vii.

Conf. univ. dr. Lidia Kulikovski

Director general, Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”
Chișinău, Republica Moldova

NOTE

1. Iulian, Filip. *Frumoasa crucea grea a bibliotecarilor // Linii și cuvinte comunicante. Declarații de dragoste*. – Chișinău: Princeps, BM „B.P. Hasdeu”, 2007, p.88.
2. Ibidem, p.89.
3. L., Horvath; P., Rus. *Autograful – valoare bibliofilă (și sentimentală) // Biblioteca Septentrionalis, Anul XIII, nr. 24, p. 39*.
4. Ibidem, p.89.
5. *Mihai Cimpoi: biobibliografie*. / Biblioteca Municipală B. P. Hasdeu / alcăt.: L. Kulikovski, T. Verebean. – Ch.: Litera, 2002, p. 5.
6. Iulian, Filip. *Frumoasa crucea grea a bibliotecarilor // Linii și cuvinte comunicante. Declarații de dragoste*. – Chișinău: Princeps, BM „B.P. Hasdeu”, 2007, p.88.
7. Ibidem, p.89.

BIBLIOTECA COMUNALĂ PIETRARI

– prezent și perspective

Comuna Pietrari s-a reînființat în baza Legii nr. 542/2004 și este formată din cinci sate: Pietrari (reședință de comună), Aluniș, Șipot, După Deal și Vale.

În cadrul rețelei generale de localități a județului Dâmbovița, comuna este situată în partea de N-V a județului, la circa 35 km de municipiul Târgoviște, întinzându-se de-a lungul DJ 712 A, pe văile pârâului Râu Alb și a pârâului Strâmba.

Biblioteca Comunală Pietrari își desfășoară activitatea în baza Regulamentului de organizare și funcționare începând cu data de 5.XII.2005, orientându-și preocupările spre îndeplinirea atribuțiilor, competențelor și responsabilităților ce îi revin, ca instituție de cultură în comunitatea unde funcționează, fiind un instrument esențial pentru educația permanentă și pentru dezvoltarea culturală a individului.

Comuna Pietrari este o localitate care numără 2645 de locuitori. Biblioteca funcționează în incinta Căminului Cultural și în prezent dispune de aproximativ 2500 documente din toate domeniile cunoașterii umane.

Menționez că majoritatea volumelor au fost obținute cu sprijinul Bibliotecii Județene, precum și al bibliotecii din localitatea Bărbulețu, dar și din donații.

Un interes deosebit pentru bibliotecar îl reprezintă atragerea la lectură a unui număr cât mai mare de cititori de diferite vârste, profesioniști și pasiuni.

Cea mai mare parte a cititorilor o constituie

elevii și pot spune că de la început am stabilit o relație specială bibliotecar-elev, bazată pe afecțiune, prietenie, încredere în așa fel încât să sporească eficiența lecturii.

În colaborarea cu cadrele didactice din comună am organizat diferite activități cu elevii, conform Calendarului evenimentelor social-culturale. Rezultatele au fost surprinzătoare, din ce în ce mai mulți copii au început să-mi solicite ajutorul pentru întocmirea referatelor, eseurilor, proiectelor. Am considerat că este bine să folosesc o intensă agitație vizuală, afișând diferite pasaje despre cărți, îndemnuri simple de a vizita biblioteca. Am căutat să creez o ambianță specială în care micii și marii utilizatori să vină cu plăcere și bucurie să descopere comorile din cărți.

Situația dezvoltării colecțiilor o consider nesatisfăcătoare întrucât cititorii sunt interesați de date și informații noi, bibliografie școlară recentă, noutăți editoriale.

De asemenea, mai sunt necesare rafturi, o vitrină pentru expoziție carte, etc.

Fiind bibliotecă nou înființată, întâmpinăm probleme de ordin financiar dar încercăm să depășim acest impediment.

Pentru ridicarea propriei pregătiri profesionale studiez revista „Biblioteca”, revista de cultură și bibliologie „Curier”, editată de Biblioteca Județeană și alte materiale de specialitate din domeniul nostru, preocupându-mă ca aceste cunoștințe teoretice să le aplic în activitatea ce o desfășor.

Ana Nedelcu
Bibliotecar

Demers bibliotecar modern

LECTURĂ - UN FENOMEN SOCIAL. O formă specifică de comunicare

Lectura reprezintă un fenomen comunicațional și psiho-social, atingând categorii socio-profesionale diverse, caracterizate prin interese și niveluri de cultură diferite. Toate sensurile conceptului de lectură includ semnificația de „transmitere și comunicare”, incluzând aici receptarea și posibilitatea de asimilare a unui mesaj (text) – lectură: „*act comunicațional de receptare a unui mesaj scris. Pasiv sau activ, în măsura în care cititorul și interpretează comunicarea, acest act poate fi non-verbal (lectură individuală, mentală) sau verbal (lectura pentru o persoană care dintr-un motiv oarecare nu poate citi, lectura colectivă).*”¹⁾

Istoria lecturii este strâns legată de istoria și dezvoltarea comunicării scrise și a cărții, implicat a societății în ansamblul său. În acest context, apariția tiparului a însemnat o revoluție culturală, tipografia reușind să transforme limbajul dintr-un mijloc de percepție și explorare, într-un bun de consum transportabil.

Accesul din ce în ce mai larg la lectură a contribuit major la diseminarea informației, facilitând fenomenul cultural și, nu în ultimul rând, democratizarea unei societăți în plină transformare: „*Roadele culturii umane au început să fie răspândite cu eficacitate numai atunci când logogramele și fonemogramele, semne grafice miraculoase în care sunt ascunse cuvintele și literele, ca perla într-o scoică, s-au aliat într-o simbioză definitivă cu un procedeu tehnologic adecvat travaliului multiplicării rapide pe material: tiparul.*”²⁾

În sens tradițional și etimologic (lat. Lectura=„citire”), lectura înseamnă descifrarea sistemului de semne scrise care constituie un text și înțelegerea (decodarea) ansamblului de elemente comunicate în acest fel. Pornind de la înțelesul general acceptat, conceptul a căpătat și sensul de interpretare a unui text literar. Capacitatea de a crea mai multe puncte de vedere cu privire la scriere, de a judeca și înțelege în mai multe feluri, provine din caracterul multifuncțional al lecturii, din diversitatea nivelurilor și mesajelor existente. Una din trăsăturile constitutive ale literaturii fiind tocmai diversitatea mesajelor, ambiguitatea înțelesului, caracterul său de operă deschisă, spre deosebire de scrierile științifice de pildă, rezultând că lectura (inclusiv în sensul de interpretare) este etapa finală, de o indiscutabilă importanță, a existenței operei: „*nu există lectură, ci doar relectură, întrucât sensurile găsite în procesul decodării textului nu sunt întâmplătoare, ci guvernate de preconcepții, informații anterioare, nivelul cultural, ș.a.*”³⁾

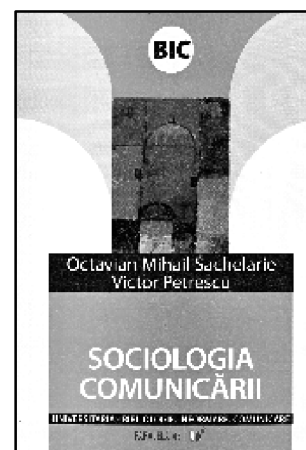
Oricare ar fi modalitatea și mijlocul de transmitere,

lectura este comunicare de la autor la cititor, ea reprezentând, simultan și succesiv, comunicatul, comunicantul și comunicarea. Acest proces dă naștere unui informat, cititorul, care, la rândul său, crează lectura, care poate fi interpretată ca un act de reciprocitate.⁴⁾ Orice

activitate intelectuală se bazează în mod obiectiv pe informații obținute prin lectură, făcând apel la elemente ale culturii scrise. Prin lectură omul încearcă să capteze și să descifreze un mesaj care, ca în orice sistem de comunicare, înseamnă determinarea unui sens, a unei semnificații. Această receptare nu se reduce numai la perceperea exactă a unui text, ea declanșând și multiple procese psihice: un proces de actualizare a vechilor cunoștințe, dar și de noi asocieri, datorate ideilor cuprinse într-un text; lectura determină judecăți și raționamente care consolidează sau duc la descoperirea de noi adevăruri; descifrarea semnificației unui text înseamnă tot atâtea răspunsuri afective care se traduc prin sentimente de mulțumire (nemulțumire), satisfacție (insatisfacție), desfătare sau plictiseală.⁵⁾

Pusă în termeni comunicaționali, relația autor-carte-cititor poate fi văzută ca un „*proces de emitere a unui mesaj și de transmitere a acestuia într-o manieră codificată cu ajutorul unui canal către un destinatar în vederea receptării.*”⁶⁾ În opinia noastră, la triada mai sus amintită, mai trebuie adăugat un element – editura (editorul), fiind demonstrat faptul că decizia de cumpărare (și de lectură în ultimă instanță) a unei cărți este determinată și de prezența unor anumiți „stimuli vizuali” (o carte „frumoasă” are mai multe șanse de a fi cumpărată).

Relația autor-carte-cititor, văzută în termeni comunicaționali poate fi analizată eficient pornind de la paradigma lui Harold H. Laswell⁷⁾ care descrie actul comunicațional plecând de la cinci întrebări: 1. Cine (comunică)?; 2. Ce (comunică)?; 3. Prin ce mijloc (de comunicare)?; 4. Cui (comunică)?; 5. Cu ce efecte (comunică)? Pentru ca un act de comunicare să fie complet și credibil este necesar să cuprindă răspunsul la aceste întrebări, ele reprezentând, de fapt, elementele procesului de comunicare. În acest context, lectura este conținutul, ceea ce se comunică, gândirea autorului transmisă cititorului. Acest conținut există independent de cititor, putându-se vorbi de lectură atunci când și pentru autor și pentru cititor există un

cod comun, coduri comune (semnele, limba, limbajul, cultura). Datorită existenței acestor coduri comune se poate vorbi despre participarea la unul și același conținut de gândire. Conform modelului comunicațional, autorul, prin intermediul operei sale, transmite mesaje unui public. Un scriitor în momentul în care scrie are în vedere un public potențial, căruia i se va adresa. Referindu-ne la problema comunicării literare, nu putem fi decât de acord cu J.P. Sartre care afirma, pe bună dreptate, că apariția scrisului o implică și pe cea a lecturii, aceasta reprezentând efortul conjugat al autorului și cititorului, „produsul” fiind acel obiect concret și imaginar care este creația spiritului. Lectura este cea care îmbogățește, recrează opera literară: „*semnificația pe care o dă autorul textului este doar una din semnificațiile experimentale ale operei în ansamblul ei, operă care cuprinde și elemente de semnificație postulate în mod inconștient („implicate”). Opera literară, ca realitate activă, receptată estetic reprezintă o contopire a intenției autorului cu receptarea cititorului, în consecință, o interpretare axată pe autor este din capul locului exclusă*”⁸⁾. După cum observa și Traian Herseni⁹⁾, scriitorul, în opera sa poate să pună întrebări la care nu răspunde satisfăcător. Opera literară cuprinde și elemente non-estetice. Theophile Gautier spunea că un artist este înainte de toate un om, el putând oglindi în opera sa, fie că le împărtășește, fie că le respinge, iubirile, urile, pasiunile, credințele și prejudecățile timpului său. De aici și urmarea: prin lectură, cititorii nu pot trece peste ele cu indiferență – opera literară devine o „operă deschisă” (Umberto Eco) prin incitarea la dialog, la discuție, la interpretare. Cititorul desăvârșește opera în direcția propriei sale personalități, fiind în întregime implicat în actul lecturii, cu întreaga sa cultură, cu mediul social în care trăiește, cu dispozițiile psihologice ale momentului. El reconstruiește un mesaj în care se amestecă o parte a gândirii sale, conținută în paginile cărții, precum și propria sa interpretare. Pentru a participa la conținutul unei cărți nu este suficient să știi să citești, lectura unei opere necesitănd un nivel cultural mai ridicat, presupunând însușirea unor deprinderi. Lectura operei parcurge trei faze succesive – intuiția globală, determinată de o reacție spontană, analiza și sinteza finală¹⁰⁾, rezultatul fiind o nouă creație, care poate oferi lectorului momente de interogație, de căutare, de reinterpretare.

În opinia lui Robert Escarpit¹¹⁾, literatura ca proces implică trei elemente și anume: un proiect, un medium, un demers, toate fiind legate prin limbaj. Proiectul ar fi opera brută, așa cum este ea concepută, dorită și realizată de către scriitor, iar mediumul ar fi cartea (documentul scris). În ceea ce privește demersul cititorului, actul de lectură reproduce în linii mari actul scriiturii, însă cititorul nu are un proiect, el are o predispoziție care provine din formația lui școlară, din experiențele lecturilor anterioare, din informația sa personală. În acest caz psihologicul este atașat în mod intim socialului. Problematika în virtutea căreia un cititor decodifică o carte și împlinește opera este conștientă sau subconștientă, formulată sau neformulată, dar ea rămâne întotdeauna individuală. Demersul cititorului se desfășoară simultan pe două planuri: cel al gândirii conceptuale și al imaginației obiective, ambele socializate; cel al visului, al obsesiei, al frustrării. Sociologul francez sublinia faptul că marea diferență între scriitor și cititor este aceea că pentru scriitor, psihologicul se situează înaintea formulării operei, în timp ce

pentru cititori, acesta este unul din elementele esențiale ale predispoziției sale atunci când abordează opera.

Toate aceste abordări teoretice demonstrează faptul că lectura poate fi considerată ca o formă specifică de comunicare, ea subsumându-se totuși unui model tradițional. Ca formă de comunicare psiho-socială lectura trebuie văzută și interpretată ca o modalitate activă și creatoare în același timp de noi mesaje care îmbogățesc, în ultimă instanță, mesajele de bază (cele avute în vedere de către „emițător” - autorul). Este de subliniat feed-back-ul asigurat de acest tip de comunicare, mai ales în cazul operelor literare unde fenomenul lecturii deschide orizonturi de comunicare multiple și originale.

Dr. Victor Petrescu

Dr. Mihail Octavian Sachelarie

Director, Biblioteca Județeană „Dinicu Golescu” Argeș

NOTE

1. Sultana Craia. *Dicționar de comunicare*. București: Editura Ager, 2001, p. 76
2. Dan Dumitrescu. Prefață, în: *Geck, Elisabeth, Gutenberg și arta tiparului*. București, Editura Meridiane, 1979, p. 5; vezi și Sachelarie, Octavian Mihail, *Tiparul, o revoluție decisivă*, în: „Argeș”, revistă lunară de cultură, serie nouă, anul III(38), nr. 11(269), noiembrie 2004.
3. Mircea Angheliescu; Cristina Ionescu; Gheorghe Lăzărescu. *Dicționar de termeni literari*. București: Editura Garamond, 1995, p. 139-140.
4. Mihail Octavian Sachelarie. *De la mentalitatea bibliofagă la „Evenimentul zilei” (eseuri sociologice)*. Pitești: Editura Paralela 45, 1997, p. 48.
5. Costache Olăreanu. *Lectura*, în: *Metode și tehnici de muncă intelectuală*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1979, p. 129
6. Mihaela Vlăsceanu. *Comunicare*, în: Zamfir, Cătălin, Vlăsceanu, Lazăr (coord.), *Dicționar de sociologie*. București: Editura Babel, 1993, p. 124.
7. Harold D. Lasswell. *The Structure and Function of Communication in Society*. În: *Mass Communications*, University of Illinois Press, Urbana, 1960, citat în: Sachelarie, Octavian Mihail, *Universul comunicării (concepte sociologice)*. Pitești: Editura Universității din Pitești, 2005, pp. 15-16; vezi și Sachelarie, Octavian Mihail, PETRESCU, Victor, *Sociologia comunicării*, Pitești, Editura Paralela 45, 2006, p. 12.
8. Norbert Groeben. *Psihologia literaturii*. București: Editura Univers, 1978, p. 117.
9. Traian Herseni. *Sociologia literaturii*. București: Editura Univers, 1973, p. 79.
10. Dan Cruțeru. *Funcția socială a artei*. București: Editura „Meridiane”, 1981, p. 118.
11. Robert Escarpit. *De la Sociologia literaturii la Teoria comunicării (Studii și eseuri)*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1980 p. 134-135.

CULTURA INFORMAȚIONALĂ ÎN SOCIETATEA CONTEMPORANĂ

Cultura informațională este un concept¹ din ce în ce mai utilizat în ultimii ani. Multitudinea de definiții și de opinii relevă preocupări multiple de stabilire precisă a unui conținut și implicit nevoia de impunere în conștiința socială, dar mai ales în lumea universitară.

Iată câteva definiții:

Cultura informațională reprezintă:

„Abilitatea de a localiza, evalua și folosi informația pentru a deveni pentru toată viața, independent informațional”²;

„Abilitatea de a identifica ce informație este necesară și abilitatea de a o localiza, evalua și utiliza în rezolvarea unor probleme și în construirea de mesaje”³;

„Abilitatea de a găsi, evalua, utiliza și comunica informația în toate formele ei de manifestare”⁴;

„Abilitatea de a recunoaște o nevoie informațională de a localiza, evalua, utiliza efectiv și de a comunica informația în variate forme”⁵;

„Setul de abilități necesare unui individ pentru a recunoaște o nevoie informațională și pentru a putea localiza evalua și utiliza informația adecvată”⁶;

„O nouă <artă liberală> ce include de la cunoașterea utilizării calculatorului și realizarea accesului la informație până la o reflecție critică asupra naturii informației, asupra tehnicii de infrastructură și asupra contextului și impactului social, cultural și chiar filosofic”⁷.

Fiecare grup de cercetare care are ca domeniu de cercetare și cultura informațională a dat propria definiție și a realizat într-o măsură mai mică sau mai mare un model util pentru proprii studenți.

Definițiile prezentate sunt o mică parte din definițiile propuse de cei implicați în domeniul culturii informaționale ca domeniu de cercetare. Toate au însă un conținut asemănător, au în vedere aceleași elemente: identificarea unei nevoi de informare, localizarea surselor de informare, evaluarea lor, folosirea efectivă a informației, comunicarea rezultatelor cercetării.

Cultura informațională poate fi privită, din perspectiva acestor definiții și ca un demers de muncă intelectuală și de comunicare.

«Information Literacy Task Force»⁸ apreciază că, ceea ce considerăm cultură informațională poate fi definită prin patru componente interconectate:

- Cunoștințe privind sursele de informare, organizarea elementelor informaționale, natura și specificitatea cunoștințelor dobândite în mediul școlar;

- Abilități în căutarea, evaluarea, utilizarea și comunicarea efectivă a informațiilor;

- Cunoștințe și abilități generale utile în diverse aplicații, în special în direcția extinderii surselor de informare și a tehnologiilor implicate;

- Contextul social de utilizare a informațiilor, accesul egal la informare, diseminarea cunoștințelor.

Se observă deja o extindere a utilizării conceptului, o trecere din zona individuală spre zona socială.

ALA⁹ susține ideea că persoanele cu o cultură informațională sunt acele persoane care știu să evalueze, utilizeze și să comunice efectiv informațiile cu scopul de a rezolva probleme personale sau de a lua decizii. Este mai mult o definiție tributară metodologiei tradiționale de informare specifică bibliotecilor.

Când, însă, informațiile vin din computer și din alte surse mai mult sau mai puțin convenționale precum cărțile și seriile, agenții guvernamentale, filme, emisiuni radio și tv, conferințe, conversații etc., atunci conceptul de cultură informațională capătă un sens mult mai larg și exprimă „abilitatea de a descifra și înțelege ceea ce se găsește pe o pagină scrisă sau pe un ecran de televiziune, într-o prezentare, într-o imagine.”¹⁰

Cultura informațională se referă la abilitățile unei persoane de a utiliza și înțelege resurse informaționale din cele mai variate. Implicit o înțelegere completă a culturii informaționale presupune realizarea simultană a câtorva condiții¹¹.

Prima condiție, cineva trebuie să aibă dorința de a ști, de a cunoaște, de a avea și utiliza resurse informaționale, abilitatea de a formula întrebări, de a identifica metodologiile de cercetare, abilități de evaluare a rezultatelor experimentale. A doua condiție, persoana respectivă trebuie să posede abilități de căutare a răspunsurilor pentru întrebările puse pe cele mai diverse și complexe căi. A treia condiție, odată ce a identificat toate resursele, trebuie să fie capabilă să le acceseze.

În ultima instanță, cultura informațională a unui individ reprezintă capacitatea acestuia de a învăța, de a ști cum să învețe. Și pentru a ști cum să învețe este necesar să cunoști cum sunt cunoștințele organizate, cum poți căuta resursele informaționale utile, cum poți utiliza informațiile în așa fel încât și alții să poată învăța din ele. Persoanele cu o cultură informațională sunt persoanele capabile să-și realizeze o autoformare continuă pentru că știu întotdeauna să-și identifice resursele informaționale pentru orice sarcină sau decizie ar avea.

Cultura informațională poate fi considerată în actualul context informațional deosebit de dinamic, și o abilitate de supraviețuire. O mai mare acuratețe în utilizare informației, o mai mare precizie în manipularea acesteia, o prezentare cât mai apropiată de nevoile utilizatorilor poate fi vitală pentru supraviețuirea unei societăți comerciale, de exemplu, sau poate avea o contribuție marcantă la evoluția profesională și socială a unui individ.

Sintetizând putem afirma că prin cultură

informațională se înțelege un ansamblu de cunoștințe teoretice și competențe ce permit identificarea unei nevoi informaționale urmată de localizarea, evaluarea și utilizarea informației găsite, într-un demers de rezolvare a unei probleme, de găsire a unui răspuns și comunicarea informației reținute și prelucrate.

The Secretary's Commission on Achieving Necessary Skills (SCANS) consideră cultura informațională ca una din cele cinci abilități esențiale¹² ce-i permit unui individ să se integreze în viitoarea piață a muncii.

Cultura informațională presupune o cunoaștere a naturii informației, a modului în care este organizată, cum poate fi reperată printr-o varietate de surse de acces și de tehnici, cum poate fi adaptată și aplicată la diferite studii și probleme concrete. Acest ansamblu de cunoștințe reclamă un set de competențe adecvate ce permit unui individ să se integreze profesional și să se adapteze într-o societate informațională.

Termeni înrudiți. Delimitări terminologice.

Pentru o mai bună înțelegere a noțiunii de „*cultură informațională*” este nevoie să fie înțeleși termenii înrudiți, acei termeni la care se face deseori apel pentru a explica conținutul semantic al noțiunii.

Astfel, în literatura de specialitate nord americană sunt utilizați următorii termeni:

Competență informațională (Information Competence): „*abilitatea de a utiliza informația, de a găsi, evalua și exploata o informație adecvată unei nevoi de informare*”¹³.

Se observă că a fi competent informațional presupune un set minim de abilități de recunoaștere și exploatare a informației. Competența informațională este de altfel o fațetă a culturii informaționale.

Competență în utilizarea calculatoarelor (Computer Literacy): „*experiența și cunoștințele necesare pentru a utiliza inteligența și eficiența calculatorului într-un domeniu specific de interes*”¹⁴.

„*Abilitatea de a utiliza calculatorul și toate programele necesare pentru îndeplinirea unor sarcini practice*”¹⁵.

Noțiunea exprimă doar aspectul tehnic al utilizării calculatorului fără a avea în vedere abilitățile necesare utilizării altor tehnologii și fără a se face în mod obligatoriu o conexiune cu un demers prestabilit de însușire a unor metode și tehnici de utilizare și comunicare a elementelor informaționale.

Competență tehnologică, Tehnologia Informației¹⁶ (Information Technology): „*abilitățile necesare unui individ pentru a utiliza computerele, aplicațiile software, bazele de date și alte tehnologii pentru a rezolva o varietate de probleme educative, de activitate practică sau personală*”¹⁷.

Cultura informațională nu poate fi imaginată în absența unor abilități tehnologice. Competența în utilizarea computerelor este o parte a tehnologiei informației și implicit aparține culturii informaționale. În 1999 National Research Council¹⁸ a introdus noțiunea de „*fluency*” (fluent) pentru a delimita precis noțiunile de cultură informațională,

competență tehnologică și competență în utilizarea calculatoarelor. În raport se precizează că a fi competent în utilizarea calculatoarelor presupune o concentrare asupra învățării hardului specific și a aplicațiilor software în timp ce fluența în tehnologia informației are în vedere înțelegerea și coroborarea diferitelor tehnologii și utilizarea acestora în variate demersuri de rezolvare a unor probleme, de găsire a unor soluții.

De asemenea, în timp ce cultura informațională se axează pe conținut, pe analiză, căutarea, evaluarea și comunicarea informației, tehnologia informației are în vedere înțelegerea tehnologiilor și dezvoltarea unor abilități specifice de utilizare.

Cultura media (media literacy): „*abilitatea de a decodifica, analiza, evalua și realiza comunicarea în forme variate*”¹⁹; „*abilitatea unui individ de a citi, analiza și evalua informațiile tipărite, audio sau vizuale prezentate unei audiențe prin intermediul a diferite forme de media (televiziune, presă scrisă, radio, internet)*”²⁰.

Cultura media presupune cunoașterea fenomenului multimedia în diferitele sale aspecte. Un individ are o cultură media dacă are abilitatea de a evalua credibilitatea informațiilor și implicit a surselor de informare; dacă poate recunoaște și înțelege simbolurile sau alte metafore folosite în comentariile de presă, în comentariile politice sau în publicitate; dacă poate distinge mesajul emoțional de cel simplu informațional; dacă sesizează mesajele directe și cele indirecte; dacă poate face o evaluare critică a informațiilor furnizate de surse variate.

Având în vedere toate aceste aspecte se poate observa că a avea o cultură media presupune a avea și o cultură informațională. Cultura informațională se integrează parțial în cultura media și reciproc, cultura media exercită o influență asupra culturii informaționale.

Cultura media ajută studenții să-și dezvolte o înțelegere critică și informațională privind natura mass media, tehnicile folosite de aceasta și impactul acestor tehnici. Un program educativ de formare a unei culturi media are ca obiective creșterea gradului de înțelegere a media, a modului în care aceasta lucrează, cum se realizează sensul, înțelesul, cum este organizată și cum construiește realitatea. O cultură media permite studenților să-și dezvolte abilități de a crea produse media.²¹

Cultura vizuală (visual literacy): „*abilitatea de a înțelege sensul și componentele unei imagini pornind de la cunoașterea elementelor vizuale de bază*”²². Evoluția audio-vizualului, a multimedia au relevat impactul extraordinar al informației vizuale. Dar analiza și interpretarea critică a informațiilor vizuale presupune abilități specifice. Cultura vizuală poate impune un model de comunicare vizuală (mediată de noile tehnologii) și completează cultura informațională a fiecărui individ.

Formarea continuă, Invățarea autodidactică (lifelong learning):

„*Eforturile deliberate și intenționate de a învăța singur pe baza unui plan prestabilit și a unei organizări proprii în concordanță cu propriile motivații, propriile abilități în scopul autoinformării profesionale și personale*”²³.

Scopul culturii informaționale, în forma didactică a

cursurilor universitare sau a prelegerilor către utilizatorii de informație, este de a furniza fiecărui individ un bagaj minimal de cunoștințe care să-i permită să utilizeze informația și să fie competitiv întreaga sa viață, într-un context ce necesită resurse informaționale.

Din definițiile prezentate putem trage concluzia că analiza și utilizarea informațiilor este un proces deosebit de complex ce reclamă cunoștințe multidisciplinare și abilități specifice. Din această perspectivă propunem o nouă definiție pentru cultura informațională: „Integrarea culturii media, a competenței informaționale, a culturii tehnologice, a culturii biblioteconomice, a competenței în utilizarea calculatoarelor într-un context informațional ce necesită abilități de comunicare, etice și de gândire critică”.

Cultura informațională presupune un cadru intelectual de înțelegere, căutare, evaluare și utilizare a informației și activități ce sunt însoțite de o cultură tehnologică și de metode de investigație ce reclamă gândire critică și interpretare personală. Cultura informațională inițiază, susține și dezvoltă abilități autodidactice ale fiecăruia în scopul obținerii unei independențe informaționale.

Conf. univ. dr. Elena Tîrzișman

Director general al Bibliotecii Naționale a României

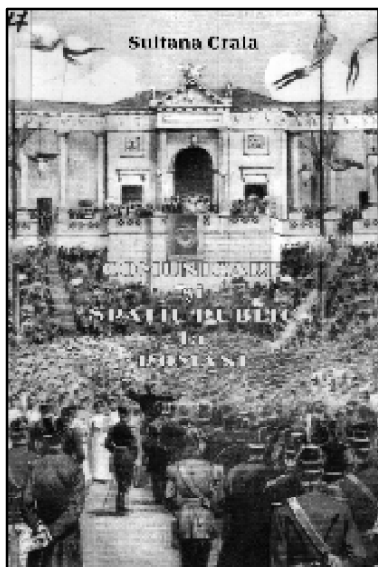
NOTE

1. În literatura de specialitate apare nu de puține ori o suprapunere semantică între cultura informațională și alfabetizare informațională și instruire informațională decodificarea putând fi făcută în funcție de context. Termenii echivalenți folosiți sunt: information literacy în engleză; la culture de l'information sau la maîtrise de l'information în franceză.
2. Comision ou Colleges, Southern Association of Colleges and Schools (SACS). *Criteria for Accreditation*. 10.th ed.dec. 1996. Available at: <http://www.sacs.org/pub/coc/crifo.html>.
3. Ocotillo Information Literacy Group. Maricopa Community Colleges. *Report'94 Information Literacy*. Available at: <http://hakatci.mcli.dist.maricopa.edu/ocotillo/report/rep/html>.
4. Work Group ou Information Competence, Commission on Learning Resources and Institutional Technology (CLRIT) California State University (CSU) System. *Information Competence in the CSU: A Raport*, dec. 1995. Available at: <http://www.csupomona.edu/~library/InfoCoup/definition.html>.
5. State University of New York (SUNY) Council of library Directors. *Information Literasy Initiative*. 30 sept.1997. Available at: <http://olis.sysadm.suny.edu/il/final.htm>.
6. *Information Literacy Competency Standard for Higher Education*. Association of College and Research Libraries. 18 ian. 2000. Available at: <http://www.ala.org/acrl/ilintro.html>.
7. Jeremy Shapiro; Shelley K Hoghes. *Information Literacy as a Liberal Art*. Educom Review.32. Mar/Apr 1996. Available at: <http://www.educause.edu/pub/er/review/reviewarticles/31231.html>.
8. dezvoltat de « *Information Literacy Task Force* » Available at: <http://www.libraries.psu.edu/crsweb/infolit/default.html>
9. ALA- American Library Association; adaptat dupa: „*Reading, Writing, Arithmetic and Information Competency*,” Goetsch and Kaufman, Campus Wide Information Systems, Vol. 15. Available at: http://www.upei.ca/~fac_ed/projects/handbook/definit.htm

10. Mary F.Lenox; Michael L.Walker. Information literacy: challenge for the future. *International Journal of Information and Library Research*. 4(1), 1992, p. 1-18. Available at: <http://www.ucalgary.ca/library/ILG/litdef.html>
11. LENOX, Mary F; Michael L. WALKER. Information literacy în the educational process. *The Educational Forum*. 57(2), 1993, p. 312-324. Available at: <http://www.ucalgary.ca/library/ILG/litdef.html>
12. SCANS a identificat cinci competențe necesare într-o piață viitoare a muncii și trei grupe de deprinderi fundamentale și calități personale ce-i permit unui individ să aspire la o slujbă permanentă.
Competențele necesare sunt: resursele, abilitățile de comunicare interpersonală, cultura informațională, cunoașterea sistemului social, cunoștințe organizationale și tehnologice. Abilitățile considerate fundamentale sunt: abilitățile de bază (scris, citit, matematica, vorbit, ascultat); abilități de gândire; calități personale.
The workforce Skills Website. 19 aug. 1999. Available at: <http://www.scans.jhu.edu/workplace.html>.
13. *American Library Association. Presidential Commission on Information Literacy: Final Raport*. Chicago: ALA, 1998. Available at: <http://www.ala.org/acrl/nili/ilint.1st.html>.
14. *Academic Computing Policy and Procedures Manual*. Office of Academic Computing Northern Kentucky University. March, 1997. Available at: <http://nosferatu.cas.usf.edu/lis/il/definitions.html>.
15. *Webster's New College Dictionary*. Available at: <http://nosferatu.cas.usf.edu/lis/il/definitions.html>.
16. prezentarea este făcută din punctul de vedere al legăturii existente între tehnologia Informației și Cultura Informațională.
17. *Information Literacy and Information Technology. Association of College and Research libraries*. 18 ian.2000. Available at: <http://www.ala.org/acrl/ilintro.html>.
18. National Research Council Commission on Physical Sciences Mathematics and Applications. Committee on Information Technology Literacy, Computer Scienceand Telecommunication Board. *Being Fluent with Information Technology*. Publication. Washington DC: National Academy Press, 1999.
Available at: <http://www.nap.edu/readingroom/books/BeFIT>.
19. *Trenk Think Thank on Media Literacy*. Available at: <http://www.tvca-resources/medialit.html>.
20. *Media Literacy*. Available at: <http://www.lib.calpoly.edu/infocomp/modules/09-treat/la1.html>.
21. *Resource Guide: Media Literacy*, Ministry of Education, Ontario, Canada.
Available at: <http://interact.uoregon.edu/MediaLit/HomePage>
22. *The Online Visual Literacy Project*. 14 sept. 1998.
Available at: <http://www.pomona.edu/Academics/courserelated/classprojects/visual-lit.intro/intro.html>.
23. definiție adaptată după: *Developing Lifelong Learnes Through Undergraduate Education*.
Available at: <http://nosferatu.cas.usf.edu/lis/il/definitions.html>. 18 ian.2000.

COMUNICAREA ELECTRONICĂ ȘI LECTURA

Când, la vremea sa, cu mai multe decenii în urmă, Marshall Mc Luhan profetiza amurgul Galaxiei Gutenberg, puțini luau în serios anticipările lui. Azi trăim și în România revoluția, cu implicații sociale și sociologice, provocată de mass media audio-vizuale și electronice. O anchetă recent realizată pe

un eșantion de 623 de studenți de la Universitatea „Spiru Haret” indică o schimbare radicală de atitudine față de cunoaștere și de practică de formare-informare. 84% dintre cei chestionați folosesc un computer de la vârste cuprinse între 10 și 6 ani. 93% alocă zilnic televiziunii mai mult de 3 ore și radioului între 2 și 6. 76% nu au citit nimic în afară de bibliografia școlară obligatorie. 98% declară că obțin informații utile de la televiziuni, radio și Internet. 100% consideră că Internet poate satisface absolut orice nevoie de informare. 82% nu citesc decât revistele pentru tineret, ziarele sportive și tabloidul *Libertatea*.

Un experiment realizat cu trei grupe de studenți a arătat că, pentru a citi un articol din revista *Dilema Veche*, distribuit în copie xerox și însumând o jumătate de pagină format A4, studenților le-au trebuit între 15 și 25 de minute, în timp ce pentru a găsi informații despre Spiru Haret pe Internet au declarat că le-au fost necesare între 5 și 10 minute.

În privința capacității de a asculta un curs universitar, studenții declară / recunosc, că nu sunt atenți mai mult de 30 – 40 de minute, după care „gândul le zboară” în altă parte, nu mai înregistrează din cursul didactic, le este somn sau simt nevoia să vorbească între ei. Dimpotrivă, pot asculta fără

întreruperi un radio ore în șir și pot consacra fără senzația de oboseală și fără nicio pierdere a interesului între 3 și 5 ore computerului (este adevărat că îl utilizează diversificat pentru jocuri, chat, căutare, corespondență). 87% recunosc faptul că, elevi fiind, au răspuns obligațiilor de a face referate „împrumutându-le” de pe site-urile specializate și fără a le citi, sau parcurgându-le parțial. Ei recunosc și faptul că nu au citit decât ceea ce s-a impus pentru examenul de bacalaureat. Au fost cazuri (23%) care au declarat că înșiși profesorii lor de literatură română i-au sfătuit să citească selectiv, pentru că „asta nu se dă niciodată”. Dacă atitudinea față de lectură a tinerilor născuți într-o lume a Internet-ului se explică prin condițiile psiho-sociale, atitudinea profesorilor care aprobă pregătirea formală și incompletă la chiar materia pe care o predau, explică într-o anumită măsură starea de lucruri a lecturii publice.

Dezvoltarea informării și comunicării electronice este încă la început. Pentru noile generații practica înlocuirii cărții cu calculatorul, este esențială, cu toate schimbările de percepție, modelare a atenției, aptitudini de comunicare scrisă, capacitate de exprimare orală ș.a., și o bibliotecă nu poate contracara efectele acestei veritabile revoluții, dat fiind că ea este inevitabilă. Ceea ce poate face este să accepte realitatea și să-și orienteze activitatea către rolul ei, mai nou, de centru comunitar de informare și acțiune culturală, în care cartea nu dispare, dar nici nu mai este principalul obiect și obiectiv. Este previzibilă o mutare de accent asupra activității de animație, asupra evenimentelor, asupra socializării, ceea ce impune bibliotecilor un efort de adaptare, de imaginație, colocvialitate, vizibilitate și creare de noi interfețe cu diversele categorii de public, mass media locale și comunitatea în general. Este o provocare nu ușor de asumat, dar de neocolit.

Conf. univ. dr. Sultana Craia

Universitatea „Spiru Haret” București

Rolul centrelor de documentare și informare în Societatea informației

Centrele de documentare și informare reprezintă centre de resurse variate care pun la dispoziția utilizatorilor proprii și a comunității locale informații pe suporturi diferite (cărți, periodice, documente non-carte, documente electronice etc.), pun în practică proiecte de animație culturală, desfășoară activități pedagogice, precum și activități de formare continuă pentru personalul didactic și didactic auxiliar din învățământul preuniversitar.¹

Se impune o nouă filosofie a sistemelor de informare și documentare care implică:

- selecția riguroasă a conținutului de informații,
- condiționarea acestora pentru o utilizare pertinentă,
- stăpânirea tehnologiilor de informare

Trebuie găsite legăturile care se stabilesc între procesul informației, pe de o parte și demersurile de formare sau învățare, pe de altă parte. Formatorii trebuie să cunoască ce reprezintă diferitele moduri de informație, de dezvoltare a practicilor pedagogice originale, fondate pe noi moduri de prezentare a informației, pentru a incita elevii și studenții.

Centrul de documentare și de informare împreună cu biblioteca universitară trebuie să devină instrumentele de bază ale punerii în valoare a resurselor electronice și integrării lor într-un proiect pedagogic, punând astfel informația în centrul procesului formativ.

Preocuparea și interesul pentru un astfel de demers sunt tot mai puternice. Deși rămas, din păcate, la faza de inițiativă, amintim aici, ca exemplu, Proiectul de organizare și funcționare a Sistemului de Centre de Informare și Documentare Universitară (CIDU), propus în 1998. Acest proiect pentru realizarea unui sistem național de informare și documentare acoperă, de această dată, doar zona învățământului superior românesc, pe domenii și discipline. Aspectele atinse în expunerea de motive, în special cele legate de importanța componentei informaționale în învățământ și cercetare, ni se par esențiale, cu atât mai mult cu cât rețeaua bibliotecilor universitare se află într-o poziție privilegiată în ceea ce privește gradul de informatizare și eficiența accesului la informație. Prin crearea unui sistem de centre de informare și documentare universitară s-ar valida politica de informare și documentare a învățământului superior și a structurilor de cercetare din România și, în același timp, s-ar asigura integrarea învățământului românesc în circulația mondială a ideilor în domeniile/disciplinele respective.²

Rolul centrelor de documentare și informare în Societatea informației este unul foarte important atât în formarea inițială cât și în cea continuă:

- *formarea inițială*

- Oferă resurse documentare care permit lărgirea și aprofundarea cunoștințelor transmise în procesul educațional

- Oferă sprijin în formarea și cercetarea documentară
- Oferă un mediu necesar formării

- *formarea continuă*

- Oferă sprijin în formarea și cercetarea documentară
- Oferă asistență persoanelor pe linia formării continue, a autoformării, a reconversiei profesionale
- Oferă un mediu favorabil dezvoltării, formării de-a lungul vieții
- Contribuie la dezvoltarea economică, la evoluția locului de muncă

Obiective³

- Asigurarea accesului liber la informație și cultură al tuturor cetățenilor comunității;
- Stăpânirea tehnicilor de informare și comunicare (TIC);
- Participarea membrilor comunității locale la acțiunile culturale propuse prin CDI
- Calitatea formării și a exercițiului cetățenesc
- Stăpânirea tehnicilor de cercetare, documentare
- Integrarea informației în mediul științific și cultural
- Formarea pentru ingineria documentară în cadrul și în afara ei
- Capacitatea de a traduce în termeni de cercetare documentară a proiectelor de cercetare
- Asistența individualizată a cercetărilor
- Formarea personalului pentru cercetare și informare.

Ideea esențială care stă la baza unui asemenea centru este aceea de a dezvolta un concept modern, superior celui clasic, în sistem de bibliotecă. Conceptul garantează accesibilitatea și disponibilitatea imediată a informațiilor, având în vedere pronunțatul caracter informatizat al acestuia.

Atribuțiile

- Achiziționează documente și materiale informative;
- Analizează și prelucrează fondul documentar;
- Colaborează la realizarea de sinteze și de alte materiale documentare;
- Gestionează fondul documentar și sistemul informatizat de baze de date necesare formării continue;
- Asigură accesul la bibliotecă și permite identificarea și regăsirea informației pe Internet;
- Realizează și asigură respectarea regulamentului Centrului de Documentare și Arhiva;
- Acordă asistența de specialitate utilizatorilor.

Noile profesii ale informării și documentării⁴

Meseriile documentării se organizează tradițional fie în jurul cărții, fie în jurul informației, sau din ce în ce mai des între o combinație a celor două dimensiuni. Documentarea și

meseriile corespunzătoare se dezvoltă azi între cei doi poli pe un nou domeniu, care s-ar putea numi informare-documentare.

În mod tradițional documentaristul achiziționează documente, le prelucrează (catalogare, indexare), realizează fișiere tematice, pune documentele la dispoziția publicului și răspunde la întrebările acestora. Conținutul profesional al documentării se limitează de multe ori la activitățile care purtau denumirea de **lanț documentar**: achiziția de documente, catalogarea și indexarea acestora, punerea documentelor la dispoziția utilizatorilor.

Noile tehnologii de informare au început să influențeze profesiile (conceperea și producerea de baze de date; gestiunea electronică a documentelor) Astfel, apar meserii noi care nu mai fac parte din tradiționalul lanț documentar, punând accent pe dimensiunea sistematică a documentării. Se spune tot documentarist, dar se face referire la meserii ca expert în supravegherea tehnologică, informațională, inginerie documentară, specialist în bibliometrie sau scientometrie, creatori de sisteme de informație și produse multimedia sau hipermedia, gestionari ai unei documentări structurate, redactori, specialiști în arhivare electronică. Documentariștii devin moderatorii unor forumuri electronice pe Internet (gen blog), își folosesc competențele pentru comunicare.

Documentarea nu se mai poate reduce la o seamă de activități obișnuite (**catalogare sau indexare**), tendința fiind de încorporare a valorii adăugate a produselor și serviciilor de informație. Nu mai este nevoie să circule corect periodicele în instituție sau în laboratoarele universităților. Trebuie acum exploatată informația (adunată, concepută), devenind un produs adaptat la diferite nevoi. Această cercetare de o mare valoare adăugată se exprimă în același timp în conținut, în informație chiar (expertiză, sfat, supraveghere...), în amestecul dintre informare și documentare (gestiunea sistemelor de informare, conceperea sistemelor ajutătoare pentru decizii, elaborarea unor lucrări de sinteză) sau chiar în modalități de difuzare (conceperea produselor specifice, întocmirea scrisorilor informative, realizarea posterelor sau expozițiilor).

Necesitatea dezvoltării unei culturi a informației.

Este absolut necesar să facem cunoscute sistemele de acces la informație și cunoaștere, începând cu școala și universitatea. Frecventarea bibliotecilor școlare, publice, ale centrelor de documentare și informare, a bibliotecilor universitare și ale altor unități documentare, consultarea bazelor de date, lectura critică a lucrărilor și a articolelor din reviste, trebuie să constituie o etapă esențială a oricărei formări moderne.

Utilizatorii trebuie învățați să se „descurce” în imensitatea informației. Trebuie să-i atragem să acceseze bazele de date, cataloagele informatizate ale bibliotecilor, să consulte documentele electronice. Trebuie stimulate aptitudinile de navigare pe rețele electronice, dar trebuie să-i învățăm pe utilizatori să știe să selecționeze sursele pertinente și să le exploateze.

Formatorul trebuie să știe să construiască un răspuns, la un ansamblu de întrebări pe care fiecare individ îl poate pune:

- Cum se produce informația?
- Cum o prezentăm și cum o difuzăm?

- Cum gestionăm informația și documentarea?
- Care sunt procedeele de căutare a datelor sau documentelor de care avem nevoie în activitatea noastră?
- Cum se accede la o informație atât de vastă, atât pe rețele, dar și în bibliotecile tradiționale?
- Ce sinteze se realizează plecând de la informația primită și pentru ce?
- Ce legături se stabilesc între diferitele sisteme și practici de informare și documentare și restul activității cetățeanului sau specialistului?

Mult timp managementul documentării nu era considerat esențial deoarece documentarea era doar apanajul unor programe privind activitățile principale ale societății: aeronautică, telecomunicații, farmacie, bănci, asigurări, organizații internaționale, ministere.

În prezent, documentarea este tot mai mult percepută ca un factor cheie al reușitei și al competitivității, fiind un instrument indispensabil pentru crearea valorii. În acest sens, CDI-urile trebuie să funcționeze ca structuri de informare multifuncționale, dat fiind noul lor rol într-o societate în care dezvoltarea nu este posibilă fără o informare de calitate.

Conf. univ. dr. Agnes Erich

Director, Biblioteca Universității „Valahia” Targoviste

Referințe bibliografice:

1. Nicolae, Vințanu. *Bibliotecile din învățământ și reforma educației din România*. În: *Biblioteca*, 2000, nr.6, p.161-167.
2. Ana-Eugenia, Negulescu. *Institutul Național de Informare și Documentare (INID), Societatea de Informare și Documentare din România (InfoDocRom) și accesul la documentele cu conținut tehnico-științific*. În: *Informarea și documentarea în teorie și în practica. Mapa documentară*. Fasc. A, 20, 1997, nr. 2-3, p. 11-13.
3. www.didactic.ro/index.php?cid=stiri&what=afiseaza&nid=235&type=1&did=0 - 17k -
4. <http://bibliotecari.blogspot.com/2006/10/centre-de-documentare-si-informare.html>

Gură de Târgoviște

Foarte puțini locuitori știu că sintagma „gură de Târgoviște” are la origine un fapt real, istorico-social, care nu semnifică „mahalagisme”, „bârfa”, „exprimare suburbană”, ci revoltă însoțită de blestem. La Târgoviște apărea și o revistă umoristico-satirică „Gură de Târgoviște”, iar unele ziare, reviste au rubrici cu acest titlu pentru a arăta sau critica anumite lipsuri ale unor persoane sau instituții.

Iată împrejurările în care se crede că a fost enunțată sintagma. În timpul domniei în Țara Românească a lui Alexandru Șuțu (1818-1821), acesta a încercat prin diferite metode să-și însușească moșia orașului Târgoviște pentru a o da de zestre fetei sale. În anul 1820, septembrie, trimișii domniei veniți în oraș să anunțe hotărârea voievodului sunt întâmpinați cu ostilitate și acte de violență. Înțelegând că Alexandru Șuțu va persista în a le răpi moșia, locuitorii Târgoviștei hotărâsc trimiterea unei delegații la București pentru a le apăra drepturile seculare. În acest scop, un grup reprezentativ de 300 de persoane pleacă spre capitala țării și cu „blesteme”, cu „jalbe în proțap și rogojini aprinse” își susțin în fața Înalțului Divan cauza, argumentând prin documente justetea drepturilor orașului asupra moșiei târgoviștene. Boierii din divan iau cunoștință de doleanțele delegaților, dar, în loc să le satisfacă cererile, dau un act (o anafora și un hrisov) în care se anulau drepturile locuitorilor asupra proprietăților orașului și se dispunea trecerea acestora în posesia domnului țării. Mulți delegați sunt arestați, persecutați. Totuși lupta pentru moșie nu încetează. Târgoviștenii, blestemând pe cei vinovați, așteptau ivirea unor noi împrejurări pentru a continua lupta.

În februarie 1821, cel care luase moșia Târgoviștei prin forță, domnul Alexandru Șuțu, moare în condiții neelucidate, moment în care o nouă delegație a orașenilor va cere văduvei domnului să anuleze actul de însușire a moșiei. Nefiindu-le satisfăcute cererile, a treia delegație târgovișteană, înarmată, mult mai numeroasă decât prima, se prezintă cu o nouă jalbă cerând insistent anularea actelor din

septembrie 1820 și restituirea moșiei pe baza vechilor hrisoave. Deplasarea la București s-a făcut în timp ce se desfășurau evenimentele revoluționare conduse de Tudor Vladimirescu, ceea ce va determina Divanul să dea satisfacție petiționarilor prin anularea hotărârii nedrepte și redarea moșiei adevăraților proprietari, adică târgoviștenilor. Mai târziu, în anul 1825, domnul pământean Grigore Ghica (1822-1828) reîntărește drepturile orașului Târgoviște asupra moșiei sale printr-un nou hrisov. Cei blestemați de târgovișteni au avut de suferit: domnul țării a murit pe neașteptate, fiica lui, de asemenea (ea era soția vornicului Băleanu care semnase actul din 1820), boierii care au semnat actul de luare a moșiei, fie că au fost surghiuniți, unii, fie jefuiți, alții, sau omorâți în timpul înăbușirii revoluției de la 1821 de către turci.

Blestemul târgoviștenilor l-a făcut pe patriotul și scriitorul de la Ghergani-Dâmbovița, Ion Ghica să consemneze mai târziu: „întâmplându-se ca cei blestemați (de târgovișteni n.n.) să sufere la scurt timp după aceasta (adică după luarea în mod abuziv a moșiei de către domn n.n.), atunci a ieșit vorba „gură de Târgoviște” (blestem n.n.).

Sensul adevărat al sintagmei „gură de Târgoviște” este de blestem care se îndeplinește și nu unul peiorativ, așa cum cred încă unii.

Mihai Gabriel Popescu

Pe urmele lui Nicolae Grigorescu

La câțiva kilometri de Potlogi, așezare purtând peste timp însemnul de noblețe al unuia dintre cele mai frumoase palate brâncovenești (construcție datând din 1698), la confluența râurilor Șuța și Răstoaca se află satul Pitaru. Aici s-a născut, după afirmația lui Al. Vlahuță - cel mai important biograf, de altfel, al marelui pictor -, „în ziua de 15 mai 1828, într-o casă fără noroc, plină de griji, unde sosirea acestui al șaselea copil de bună seamă că n-a fost vreo bucurie” - NICOLAE GRIGORESCU.

De curând s-au împlinit, 100 de ani de la moartea *celui mai-mare liric al României*, cum îl considera fără înconjur Caragiale.

Cum bine se știe, Ruxandra, mama pictorului, rămasă văduvă- cu șapte copii, pe când Nicolae nu împlinise încă opt ani, găsește într-un târziu adăpost în București la „mătușa Măria”, în Mahalaua Cărămidarilor. Despărțirea brutală de universul primelor jocuri ale copilăriei va fi născut, la început, în Nicolae o stare de perplexitate, accentuată de firea lui timidă, căci, ne spune același Al. Vlahuță, „Era un copil tăcut, timid, străin de pământ. El se uita la oameni și la lucruri cu o privire întrebătoare, neliniștită, privirea era mirată ca și cum atunci s-ar fi deschis pentru întâia oară ochii lui mari, fulgerători”. Cu o asemenea sensibilitate, viitorul pictor va proiecta cu timpul locul natal într-un mit epifanic secret, perfect ocrotit într-o atitudine spirituală de venerație mută. Din unghiul aceleiași psihologii particulare, trebuie privită și „ciudățenia” indeciziei artistului de a-și picta mama, de care îl lega, fără discuție, o vie și nețărmurită iubire. „Cu acul ne-a crescut biata mama. Și odată n-am auzit-o plângându-se ori blestemând, ori spunând vreo vorbă rea. S-a trudit sărăcuța de ea, și-a învățat singură să citească și să scrie, ca să ne poată învăța și pe noi puțină carte. Că ce școli erau pe vremea aia?... De dimineață până în noapte muncea și ne îngrijea să avem de toate”. Imaginea evanescentă a satului și chipul blajin al mamei îl vor însoți însă cu siguranță pe Grigorescu pretutindeni pe unde îl vor purta nevoințele și pașii destinului său de artist dăruit. Figura „ruptă din rai” a mamei și imaginea estompată în amintire a satului natal se regăsesc rafinat sublimat în toate portretele și peisajele sale.

Casa în care a văzut lumina zilei pictorul nu mai există de mult. Numai prodigioasa memorie colectivă mai delimitează și fixează cu exactitate (!) locul pe care s-ar fi aflat; undeva în imediata apropiere a fostului

heleșteu al lui Filip Lenș, proprietarul de atunci al satului - cam la jumătatea uneia dintre laturi, străjuită astăzi de șoseaua care leagă satul Românești (Podul Cristinii) de Pitaru și se continuă la Titu. La ideea vreunui anonim dascăl cu suflet de aur, mai acum câțiva ani, elevii din localitate împrejmuiseră cu un gard de scândură trasă la circular locul bănuț, imaginat, real - cine poate ști!...Cu rădăcinile adânc înfipte în pământ, falnic domina împrejmuirea un păr cu scoarța vârstată de ani. În apropiere, la câțiva pași numai, ca într-o ilustrată bucolică, cârduri de găște și rațe năpădeau, de primăvara până toamna târziu, oglinda heleșteului îmbătrânit, ieșit din vechile zăgazuri.

Să nu se fi întors niciodată Grigorescu în multele lui peregrinări prin țară la Pitaru? Greu de spus! Fapt e că aici se mai găsesc trei icoane purtând semnătura Grigorescu. Analizele specialiștilor atribuie cele trei picturi fratelui mai mare al lui Grigorescu, care învățase meseria de zugrav, ca și „meșterul Nicu”, în atelierul lui Anton Chladek. Aparținând indubitabil fraților (unuia dintre frați Grigorescu!...), din perioada de formare ca „zugravi de subțire”, cele trei picturi constituie pentru localnici un orgolios certificat de noblețe și motiv de îndrituită mândrie.

Întrebarea, pe care, deocamdată, specialiștii nu și-au pus-o în mod serios, este cum vor fi ajuns și de ce tocmai la Pitaru aceste icoane „grigoresciene”? În jurul anilor 1850-1860, e greu de presupus că cineva din sat ar fi manifestat, vreun interes, necum să-și azvârle pitacii pe zugrăveala unor necunoscuți. Mai credibil ar fi să ne închipuim că cei doi meșteri, reveniți pentru un motiv sau altul în satul natal, le-au dăruit ei singuri bisericii, dintr-un de înțeles, până la urmă, omenesc, imbold sentimental. Cum erau nedespărțiți în această perioadă (îi găsim lucrând pe amândoi la Zamfira și mai apoi la Agapia), se poate deduce, acceptând paternitatea lucrărilor atribuită de tehnicieni, așa cum am spus, lui Gheorghe Grigorescu - în ciuda faptului că lucrătura, trădând mai curând maniera „generală” a școlii lui Chladek, nu oferă suficient de distincte diferențieri - măcar că drumul la Pitaru frații l-au făcut împreună. În treacăt fie spus, de la Ghergani (unde pictorul era invitat adesea de Ion Ghica) și până la Pitaru, distanța nu era atât de mare, încât să fi stăvilit în pictor imboldul unei „aventuri” călare în satul primei copilării.

Aflăm din cartea lui Valentin Borda, *Călătorie prin vreme, 1979*, despre pasiunea călătoriei pe care

pictorul o avea într-un sens superior. Destule dintre localitățile întâlnite ca peisaje în expozițiile sale Grigorescu le va fi cunoscut amănunțit în multe sale deaumblări de vacanță. „În 1872, notează Valentin Ciucă, pictorul a pornit de la Câmpina spre Breaza de Sus și Bezdead, coborând apoi la Pietroșița, prin Șerbănești și Podurile, la Pucioasa”. Cu ani în urmă, prin 1867, pașii îl purtaseră în vechea vatră voievodală a Târgoviștei. Această Florența valahă, care i-a inspirat lui Petrașcu atâtea pânze de intensă și caldă poezie, n-a subjugat, după câte se pare, și penelul lui Grigorescu. În schimb, la Pucioasa, pictorul execută câteva schițe și chiar un peisaj. Legat de descinderile lui Grigorescu în această localitate (1872-1880), devenită în anii '70 ai secolului XIX teatrul unor intense prospecțiuni geologice, ce s-au soldat în final cu descoperirea unor bogate resurse de ape mineraliere, un fapt reține cu deosebire atenția. Se susține, fiind de notorietate oarecum quasi-publică aici, că artistul ar fi pictat la cererea lui Ioan Al. Brătescu-Voinești plafonul vechiului așezământ de distracții din localitate (un fel

de cazinou dotat cu sală de teatru și dans). Pictura ar fi reprezentat o alegorie a muzelor dansului, cântecului și poeziei.

Cât adevăr, hagiografie și imaginar vor fi în această poveste cu circulație locală e greu de estimat. Cu atât mai greu, cu cât frumosul edificiu din parcul orașului (descriș în linii mari și de Alexandru George în romanul confesiv. *Dimineața devreme*) a fost în întregime distrus de flăcări în anii șaizeci, după ce pictura fusese în mod bizar acoperită cu un strat gros de var încă din 1950.

Drumurile lui Grigorescu sunt, cum se vede, multe, întortocheate și încă neștiute... Cercetate însă mai cu atenție, cine știe câte surprize ne-ar mai putea oferi, încrucișându-ne pașii cu ele, împinși mai mult de întâmplare, ne facem o datorie de conștiință din a le semnala, îmbrăcate în această aură sentimentală, cercetătorilor infinit mai destoinici ai operei grigoresciene.

Ștefan Ion Ghilimescu

PICTURA ICONOSTASULUI DE LA COSTEȘTII DIN VALE – JUDEȚUL DÂMBOVIȚA

Iconostasul bisericii de la Costeștii din Vale este o piesă de o valoare artistică excepțională reprezentând pictura de icoane, databilă în deceniul opt al secolului al XVII-lea.

Comparând sculptura și pictura iconostasului de la Costeștii din Vale cu sculptura și pictura tâmplei atribuite lui Constantinos, de la Biserica Cotroceni (1679-1680), sesizăm asemănări foarte mari la icoanele *Maica Domnului cu Pruncul*, *Iisus Hristos*, *Iisus în Templu* și *Schimbarea la Față*, *Cinul Deisis* și asemănări care merg până la identitate, cum este cazul Ușii Împărătești, cu scena Bunei Vestiri.¹

Pictura de la Costeștii din Vale se încadrează stilistic în curentul grecesc athonit promovat de Constantinos, care a lucrat în Țara Românească la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul celui următor. El avea să aibă un rol important în formarea *stilului brâncovenesc* în pictură, preluând comanda domnitorului Constantin Brâncoveanu la ansamblul picturilor de la Mănăstirea Hurezi, ca șef al unei echipe de pictori autohtoni.

Imediat după încheierea lucrărilor de la Biserica Mare (Katholikon) de la Hurezi, Constantinos avea să realizeze pictura murală a Bisericii Domnești din Târgoviște (1697-1698). El a decorat și pictura iconostasului, semnătura sa („Iconographos Constantinos”) aflându-se pe icoana împărătească *Maica Domnului cu Pruncul*.

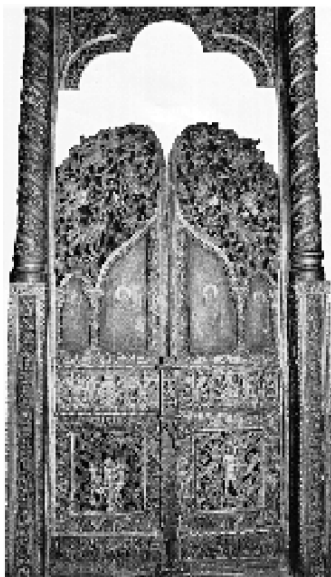
Dintre icoanele împărătești și prăznicare reprezentative ale iconostasului bisericii din localitatea Costeștii din Vale, prezentăm următoarele²:

IISUS PANTOCRATOR, icoană împărătească

- sec. XVII (deceniul 8);
- atelier din Țara Românească;
- tempera pe lemn; fond aurit; rizale din argint; 116,8 x 79 cm;
- inscripția pe Evanghelia în limba greacă: „*Eu sunt Lumina Lumii; cine mă va urma pe Mine nu va umbla în întuneric, ci va avea Lumina Vieții*” (Ioan 8: 12)

Iisus Hristos este reprezentat așezat într-un jilț cu Evanghelia în mână și binecuvântând, în calitatea sa de *Împărat și Mare Arhiereu* poartă sacos, omofor și pe cap mitra episcopală. Apostolii, care sunt înfățișați pe rama lată a icoanei, câte șase pe fiecare latură, sunt redați în picioare, ținând în mâini Evanghelia. Prezența intercesorilor, a Maicii Domnului și a Sf. Ioan Botezătorul, în atitudine de rugă, stând în picioare în spatele jilțului, conferă imaginii lui Iisus Hristos calitatea de *Deisis*, de rugăciune, sensul acestei reprezentări fiind de trimitere la *Judecata de Apoi*.

Stilistic și ca reprezentare generală, pictura și sculptura iconostasului de la Costeștii din Vale sunt foarte asemănătoare cu pictura și sculptura iconostasului de la Cotroceni (1679-1680), atribuită lui Constantinos, ceea ce ne-a permis datarea picturii de la Costeștii din Vale în deceniul opt al secolului al XVII-lea.

Probabil că icoanele au fost executate de un zugrav din anturajul lui Constantin sau zugravul s-a folosit de aceleași caiete de modele. Iisus Hristos este redat într-o reprezentare frontală, având o ținută maiestuoasă, solemnă. Atmosfera de gravitate este sporită de figurile intercesorilor, înclinați în atitudine de rugă către Iisus Hristos.

Figurile lui Iisus Hristos și ale intercesorilor au ovalul feței

prelung, ochii alungiți spre tâmpile și umbriți de cearcane, sprâncenele arcuite, nasul subțire, gura mică roșie, cu umbră accentuată sub buza inferioară. Acest fel de a picta chipurile va fi recognoscibil (cu unele particularități specifice fiecărui zugrav) în întreaga artă cantacuzin-brâncovenească. Cutele veșmintelor, executate cu mare știință, sunt pictate cu nuanțe mai închise sau mai deschise din aceeași culoare sau cu hașuri auriu - *lamata* - în cazul lui Iisus Hristos.

Aspectul sărbătoresc, de fast și strălucire, caracteristic icoanelor din această perioadă, este dat de fondul auriu al icoanei, de tronul auriu, decorat cu motive vegetale roșii și verzi și caboșoane cu pietre prețioase, de bogata broderie cu fir de aur a costumului purtat de Iisus Hristos, de cromatica cu dominantă de roșu și verde, de mai multe nuanțe, care în combinație cu auriul dau strălucire întregii icoane.

MAICA DOMNULUI CU PRUNCUL, icoană împărătească

- sec. XVII (deceniul 8);
- atelier din Țara Românească;
- tempera pe lemn; fond auriu; rizale de argint; 116,3 x 79,3 cm;

• inscripții de desemnare a personajelor în limba greacă: „*Maica Domnului*”, „*Arh. Gavriil*”, „*Arh. Mihail*”;
 • inscripții în limba greacă pe filacterele proorocilor (nu sunt lizibile deoarece pictura în prezent este foarte înnegrită)

Tipul iconografic al *Maicii Domnului* este al *Întrupării*, ea fiind reprezentată stând în jilț, cu Pruncul în poală. Profeții, redați șase câte șase pe marginea lată a icoanei, stând în picioare și purtând în mâini filactere cu profeția fiecăruia, întăresc calitatea sa de *Theotokos* (de Născătoare de Dumnezeu). Îngerii, care apar în spatele jilțului, reprezentați în picioare, atestă și calitatea sa de *Nikopoia, Doamnă a îngerilor* (așa cum apare reprezentată și în pictura murală).

Pereche cu precedentă, icoana se remarcă prin aceeași calitate artistică și de interpretare. Aerul solemn pe care-l degajă figura Fecioarei cu Pruncul în poală, încadrată de îngerii, conduce spre ideea de *Sedes Domini*.

În rest, schema compozițională, aproape identică cu precedentă, tipologia personajelor, execuția drapajului

veșmintelor, decorația tronului și gama cromatică dovedesc că ambele icoane împărătești au fost lucrate de același zugrav anonim.

IISUS ÎN TEMPLU, icoană prăznicară

- sec. XVII (deceniul 8);
- atelier din Țara Românească;
- tempera pe lemn; fond auriu; 45 x 34 cm;
- inscripții de desemnare a temei iconografice în limba greacă: „*Jumătatea cincizecimei*”

Sărbătoarea - praznicul - se ține în Biserica ortodoxă la jumătatea perioadei de la Înălțare până la Rusalii (*Înjumătățirea praznicului*).

Iconografia scenei îl înfățișează pe Iisus copil, stând în Templu între cărturari și preoți, uimindu-i cu înțelepciunea sa și învățându-i. El este asistat de Maica sa și de Iosif, prezenți în spatele tronului așezat mai sus față de bancheta pe care stau înțelepții evrei și la care duc câteva trepte.

Pe fundalul auriu al scenei se profilează arhitecturi convenționale pictate cu ocră și gri, fațadele fiind decorate cu motive florale stilizate.

Compoziția și întreaga execuție a icoanei sunt asemănătoare cu acelea ale icoanelor împărătești din tâmplă, fiind lucrate de același zugrav.

SCHIMBAREA LA FAȚĂ, icoană prăznicară

- sec. XVII (deceniul 8);
- atelier din Țara Românească;
- tempera pe lemn; fond auriu; 45 x 33,7 cm;
- tema iconografică în limba greacă: „*Transfigurarea*”

Prăznuită pe 6 august, *Schimbarea la Față* este ilustrată în iconografia ortodoxă respectând invariabil aceeași compoziție. Pe crestele a trei munți (locul de întâlnire dintre pământ și cer) sunt reprezentați stând în picioare, în centru Iisus Hristos înconjurat de o mandorlă albastră, de trei intensități coloristice diferite, flancat în dreapta de Ilie și în stânga sa, de Moise. În momentul transfigurării sale, lumina ce pleacă de la Sf. Duh (ilustrată de cele trei raze plecând de la picioarele lui Iisus) este percepută diferit de cei trei apostoli care l-au însoțit pe Iisus pe Muntele Tabor. După poziția lor, prăvăliți fiind la pământ, se cunoaște gradul lor de inițiere.

Deși pictura este înnegrită, se pot distinge trăsăturile chipurilor personajelor și cromatica vie - mai multe nuanțe de roșu, ocră și verdele care vibrează pe aurul strălucitor al fundalului și al ramei late a icoanei.

ÎNVIEREA LUI LAZĂR, icoană prăznicară

- sec. XVII (deceniul 8);
- atelier din Țara Românească;
- tempera pe lemn; fond auriu; 45 x 33,7 cm;
- tema iconografică în limba greacă: „*Învierea lui Lazăr*”

Pe fundalul unor munți stâncoși, Iisus, urmat de apostoli, îl binecuvântează pe Lazăr, care apare viu la intrarea în grota unde a fost înmormântat. Mai înainte, un personaj a dat la o parte lespeda care-i acoperea mormântul. Surorile sale, Marta și Maria, despletite (în semn de doliu), se prosternază la picioarele lui Iisus.

Mișcarea firească a apostolilor care-l însoțesc pe Iisus, animația, discuția și uimirea acestora sunt exteriorizate prin gesturi. Toate acestea țin de un spirit nou, mai puțin întălnit până acum în pictura din Țara Românească și se datorează

influențelor occidentale în concepție și mentalitate, influențe care se fac simțite în societatea medievală românească, fiind oglindite și în pictură.

În rest, tipologia, cromatica și întreaga execuție sunt asemănătoare cu ale icoanelor precedente din tâmpla de la Costeștii din Vale (jud. Dâmbovița).

POGORÂREA SF. DUH, icoană prăznicară

- sec. XVII (deceniul 8);
- atelier din Țara Românească;
- tempera pe lemn; fond aurit; 44,7 x 33,6 cm;
- tema iconografică în limba greacă: „*Pogorârea Sf. Duh*”

Pogorârea Sf. Duh sau *Rusaliile* se prăznuiește de Biserica ortodoxă în a opta duminică după Paști. În iconografie, momentul este ilustrat de cei 12 apostoli care, așezați pe banchete în formă de semicerc, primesc din cerul deschis Duh Sfânt, care se pogoară pe creștetele lor sub forma unor limbi roșii de foc (roșul - focul este culoarea Duhului Sfânt).

În partea de jos a compoziției - un personaj încoronat - *Chronos*, personificarea timpului (sau *Cel vechi de zile*) ține în mâini un ștergar cu 12 suluri, aluzie evidentă la cei 12 apostoli, care în urma harului primit de la Duhul Sfânt vor propovădui în lume Evanghelia lui Hristos.

Simetria compoziției este susținută și de arhitecturile din fundal, pictate cu gri și înviorate de roșul-cadmium al unui velum.

Recunoaștem și aici mâna aceluiași zugrav care a pictat icoanele precedente, după maniera în care sunt redată chipurile personajelor, modelul acestora, mișcarea (animația), după modul de tratare al cutelor veșmintelor și cromatica utilizată.

CINUL DEISIS

A) IISUS HRISTOS

- sec. XVII (deceniul 8);
- atelier din Țara Românească;
- tempera pe lemn; fond aurit; 50,8 x 32 cm

B) MAICA DOMNULUI

- sec. XVII (deceniul 8);
- atelier din Țara Românească;
- tempera pe lemn; fond aurit; 51 x 32

C) SF. IOAN BOTEZĂTORUL

- sec. XVII (deceniul 8);
- atelier din Țara Românească;
- tempera pe lemn; fond aurit; 50,8 x 32,7 cm

Cele trei icoane compun *Cinul Deisis*, din tâmplă, fiind însoțite - la dreapta și la stânga -, de imaginile celor 12 Apostoli, așezați în jilțuri, cu Evanghelia, fiind orientați către Iisus Hristos, care este înfățișat tronând ca *Judecător*, cu Evanghelia deschisă (textul Evangheliei evidențiază acest lucru).

Maica Domnului și Sf. Ioan Botezătorul sunt redați în picioare, în stânga și dreapta lui Iisus Hristos pe tron, evocând rolul de intercesori ai Neamului, de intermediari între omenire și Divinitate în momentul *Judecății de Apoi*.

Asemănările tipologice sunt evidente între *Cinul Deisis* de la Costeștii din Vale și cel de la Cotroceni, la care

se adaugă drapajul veșmintelor, cromatica, foarte asemănătoare, fiind și decorația tronului pe care stă Iisus Hristos, de o excepțională valoare artistică.³

O piesă de excepțională valoare este *Ușa împărătească* a tâmplii bisericii din Costeștii din Vale, contemporană iconostasului.

UȘI ÎMPĂRĂTEȘTI

- sec. XVII (deceniul 8);
- atelier din Țara Românească;
- tempera pe lemn; lemn sculptat; stucat și aurit

Ușa împărătească a tâmplii bisericii din Costeștii din Vale este contemporană cu tâmpla. Este compusă din două canaturi decorate pe trei registre, în cel din mijloc este pictată scena *Bunei Vestiri*, temă consacrată a fi reprezentantă pe ușa împărătească, locul de trecere în altar, spațiu de taină unde se săvârșește euharistia. De o parte și de alta, sub o acoladă, sunt reprezentați Proorocii David și Solomon, cei care au prevestit rolul Mariei de *Theotokos* (de *Născătoare de Dumnezeu*), prefigurând astfel *Jertfa Mântuitorului*.

Deasupra scenei *Bunei Vestiri*, registrul superior este compus dintr-o bogată decorație ajurată, formată din vrejuri, flori și frunze și din câte un înger pe fiecare canat.

Registrul de jos este compus din două casete (câte una pe fiecare canat), decorate cu motive ajurate, formate din împletituri gen „*entrelac*”. Peste aceste motive ajurate sunt aplicate, sculptate într-un relief plat, două scene: *Flagelarea*, pe canatul stâng, și *Sf. Hristofor*, pe canatul drept. Atât tehnica sculpturii, cât și temele tratate sunt străine concepției și iconografiei catolice pătrunsă în lumea balcanică prin intermediul gravurilor și al icoanelor cretane sau veneto-cretane care asimilaseră deja, la acea dată, unele elemente ale artei occidentale.

Așa cum am mai afirmat, decorația sculptată și pictată a iconostasului de la Costești este foarte asemănătoare cu cea a iconostasului de la Cotroceni (1679-1680). La analogiile referitoare la pictură - făcute anterior - se adaugă analogiile legate de sculptura și de concepția generală a decorării, care merg uneori până la identitate, cum este cazul ușilor.

În pictura de icoane de la începutul secolului al XVIII-lea poate fi sesizată preocuparea zugravilor de a ilustra episoade și momente adiacente scenei principale prezentate. Acest fenomen este amplificat în cursul aceluiași secol prin circulația icoanelor grecești, care sunt marcate de influențe occidentale, vizibile atât în concepția, cât și în executarea temelor iconografice reprezentate.

Prof. univ. dr. Maria Georgescu
Universitatea „Valahia” Târgoviște

NOTE

1. Ana Dobjanschi; Maria Georgescu, *Icoane din Târgoviște, secolele XVI-XIX. Icônes de Târgoviște XVIe - XIXe siècles. Icons of Târgoviște, the XVIth - XIXth centuries*. București: Editura DAIM, 1998, p. 27.
2. *Ibidem*, cap. 32-38, p. 112-114.
3. *Ibidem*, cap. 39, p. 114.

TACHE D. ATHANASIU ȘI „ASOCIAȚIA DÂMBOVIȚENILOR”

Caracterizată prin dinamism și efervescență, viața culturală din Târgoviște interbelică a permis afirmarea unei întregi pleiade de ziarști și apariția mai multor asociații și societăți culturale. Alături de „Liga Culturală”, „Cercul Studentesc Dâmbovițean” și Asociația „Târgoviște”, un loc de frunte în „unirea tuturor intelectualilor dâmbovițeni” pentru „răspândirea culturii în masele poporului”¹ l-a avut Asociația Dâmbovițenilor – rod al zbuluciumului spiritual al unuia dintre cei mai de seamă animatori culturali ai orașului: Tache D. AthanasIU.

Născut în 1872, „figură populară, dublată de o fire de om cumsecade”, Tache D. AthanasIU a rămas fără tată de tânăr. „Mama lui, Coana Aretina, femeie inteligentă, cultă și nobilă din fire, rămasă văduvă de tânără, fără niciun sprijin material de nicăieri, și-a crescut copilul numai din ceea ce câștiga din produsul mâinilor ei harnice, ajutând gospodinelor mai înstărite la facerea dulcețurilor, șerbetelor, prăjiturilor și al altor delicatose culinare, peste tot fiind iubită, stimată și sprijinită. Religioasă din cale afară, aproape să fie socotită maniacă, și-a crescut copilul cu teamă de Dumnezeu, respect și iubire de oameni, cinste și modestie.”²

După terminarea cursului primar l-a înscris pe copil în Compania de Jandarmi Pedestri din București. Disciplina militară nu se potrivea însă cu firea lui Tache, astfel că într-o bună dimineață găsi un pretext, își văcsui cizmele și plecă pe jos la Târgoviște, de unde trimise Companiei uniforma prin poștă.

Se înscrie apoi la Școala de Meserii a Arsenalului Armatei din București dovedindu-se un elev eminent, până în clasa a III-a, când, revoltat de proasta alimentație a elevilor, depune o petiție contra directorului și este exmatriculat. Timp de două luni de zile duce o viață boemă în București alături de prietenul (viitor profesor) Niculaie Constantinescu.

„Pe acea vreme, eu frecventam cursurile Școlii de Arhitectură și anexa ei de Bellearte, locuind în str. Câmpineanu, colț cu Sfântul Ionică, vecin cu faimoasa grădină de varietăți „Union-Souisse”, unde juca trupa cupletistului Ionescu. Știam și cântam pe de rost cupletele: mai ales Tache...Ziua, eu mă duceam la cursuri, pe când Tache făcea diferite explorări, iar seara îmi prezintă raportul. În zilele libere, vizităm împreună muzeele, expozițiile de artă, audiam conferințele publice ș.a. Alteori, ne strecuram printre studenții facultății de filosofie, unde ascultam cursurile de logică, mimică și gest ale profesorului Titu Maiorescu. Având strânse legături de prietenie cu mulți actori de la Teatrul Național, pătrundeam la galeria Teatrului cu bilete de favoare, la orice piesă ne poftea inima, asemenea și la Operă.

Traiul zilnic ne era asigurat cu cei 30 de lei ce primeam ca bursă de la județ, plus 25 de lei de la corul bisericii Crețulescu, unde cântam ca tenor, mai mult aфон decât secundomnul. Ne ajungea destul pentru hrană, pe când partea spirituală o îndestulare de nădejdi, entuziasm și planuri de viitor.”³

Pasionat de teatru Tache se hotărăște să lucreze în trupa pe care o admira în fiecare seară. „dotat cu talent actoricesc, înalt și frumos ca un Apollo de Bellvedere, având și voce sonoră și armonioasă, a cucerit scena și publicul spectator din primul moment al debutului, ceea ce a făcut să fie solicitat apoi de diferiți

directori de trupe, printre care de Aristița Romanescu, alături de marele Grigore Manolescu și alții.”⁴

Suferința mamei, singură și în vârstă, îi încheie cariera actoricească. Întors în Târgoviște este angajat pe post de desenator la Serviciul Tehnic al județului și se căsătorește. Din acest moment se dedică gazetăriei, dar și politicii. Este angajat al Prefecturii, ajutor de primar al Târgoviștei, apoi consilier județean.

„Fire inventivă, puse la cale și desăvârși o seamă de îmbunătățiri rurale, șosele ș.a. Sub protectoratul lui Gogu Cair, sugerează acestuia ideea construirii unui teatru, cu anexe de sport, astfel că, după un an de zile, răsări ca din pământ „Sala de Arme”. Intră în politică, alături de Nicu Filipescu, scoase o gazetă a lui proprie - „Chindia” - apoi „Gura Târgoviștei”. Coloanele ziarului „Epoca” al lui Nicu Filipescu îi stăteau, de asemenea, la dispoziție, când avea să înfiereze un neadevăr politic sau social. Casa lui Nicu Filipescu îi era deschisă ori de câte ori se ducea la București. [...] Tache botează strada pe care locuiește cu numele scump al lui Nicu Filipescu.”⁵

La 7 ianuarie 1937, la stăruința sa și a deputatului Dem Teodorescu-Titu era întocmit actul constitutiv al „Asociației Dâmbovițenilor”. Documentul, publicat în cotidienele naționale și adresat „dâmbovițenilor și dâmbovițencilor stabiliți în București” va avea adeziunea mai multor personalități: prof. dr. Gh. Marinescu, senatorul C. D. Dimitriu, deputatul Ion C. Nicolaescu, generalul C. Turbatu, inginerul D. Carabella și scriitorii I. Al. Brătescu-Voinești, Smaranda Gheorghiu, Matei Alexandrescu. Participanții au asistat la slujba religioasă ținută în biserica Mavrogheni, apoi s-au deplasat la mormântul lui Heliade Rădulescu, căruia i-au adus un pios omagiu și au semnat actul constitutiv. Cei prezenți se angajau „în fața lui Dumnezeu, în memoria cărturarilor dâmbovițeni morți și pe deplina noastră conștiință românească, să dea din propria ființă, de astăzi înainte, unei instituții particulare dâmbovițene, care să funcționeze în spiritul articolului 5 din testamentul mării filantroape și bună româncă creștin-ortodoxă Elena I. Dalles.”⁶

Va fi ultima inițiativă culturală notabilă a lui Tache AthanasIU, căreia se va dedica în anii războiului, mai ales după moartea soției sale. În aprilie 1946 se stingea din viață, regretat sincer de cei care l-au cunoscut.

Prof. Alexandru V. Ștefănescu

NOTE

1. Mihai Oproiu, *Târgoviște, două decenii de democrație (1918 – 1938)*. Târgoviște: Editura Transversal, 2005, p.369.
2. Niculaie Constantinescu. *In memoriam: Tache D. AthanasIU*, în *Ancheta*, an XIII, nr. 216, 1 mai 1946, p.4.
3. Ibidem.
4. Ibidem.
5. Mihaela Oproiu; Mihai Oproiu. *Spicuri din presa interbelică dâmbovițeană*. Târgoviște: Editura Transversal, 2007, p.69.
6. Mihai Oproiu, *op.cit.*, p. 374.

Elena Văcărescu.

Încercări dramatice

Dramaturgia reia una dintre temele preferate ale creației sale: evocarea satului românesc cu tradițiile, miturile și legendele sale cu locuitorii săi și viața patriarhală a timpului. Este subiectul celor două drame „Stana” și „Pe urma dragostei”, scrise în limba română, precum și a libretului pentru opera „Le Cobzar”, realizat împreună cu Paul Millet.

Descriind universul spiritual al satului românesc ea îi conferă dimensiuni mitice, idealizându-l și individualizându-l în același timp. Este ceea ce se întâmplă și în unele din poeziile sale, în romane, precum și în realizările dramatice menționate mai sus. Piesa în versuri „Stana”, apărută în „Convorbiri Literare”, aduce în prim plan chipul cobzarului Stan și a frumoasei morărițe Stana, personaje arhetipale, apărute parcă din negura vremurilor. Dragostea lor, deși puternică, este sortită eșecului. Întors după mulți ani în satul natal, Stan cobzarul, mărturisește că îi era dor să-și revadă iubita „cântând” și „torcând”, că îi „era sete” de ochii ei. Din nefericire, destinul implacabil pune capăt nu numai iubirii ci și vieții celor doi îndrăgostiți.

Forțe oarbe, călăuzite de o soartă nemiloasă, conferă o notă tragică și celei de a doua piesă de teatru „Pe urma dragostei”. Toposul este satul românesc, spațiu mitic, de legendă. Drama eroinei, Ioana, se desfășoară pe un fond de gelozie, invidie și ură, sentimente ce pot conduce la moarte. Frumoasă, admirată și iubită de bărbați, Ioana este obiectul invidiei unei văduve nebune, Viorica, care o face de răs în sat și a țigăncii Smaranda care reușește să o discrediteze prin tot felul de intrigi și minciuni. Sfârșitul tragic al Ioanei, omorâtă de țiganul Marin, se înscrie într-un fel de fatalitate care planează asupra multor personaje aparținând lumii satului, din romanele și piesele sale de teatru. Victimă a invidiei, și urii, Ioana amintește semnificația ontologică din „Miorița”, unde „mândrul Ciobănel / Tras prin inel”, va fi ucis mișelește pentru simplul motiv că avea „oi mai multe / Măndre și cornute”.

În ciuda conflictului dramatic lipsit de originalitate, cele două piese, cu o intrigă și un deznodământ similare, ca și cum ar fi concepute după un tipar, pot reține totuși atenția cititorului contemporan. Gândirea mitică a autoarei face din satul românesc un fel de „Axis Mundi”, așa cum va fi pentru Lucian Blaga sau Mircea Eliade.

Scenele pariziene au făcut cunoscut publicului francez satul românesc cu specificul și tradițiile, cu costumele populare și locuitorii lui, cu ocupațiile și preocupările

cotidiene ale acestora. Fetele frumoase, îmbrăcate în ii și fote divers colorate, se adunau în jurul unei fântâni, băieții, la fel de frumoși însoțeau care încărcate cu snopi aurii, țărânci torceau în fața porților, căsuțele albe, curate, aveau pridvoare și cuiburi de berze. Pe scurt o imagine idealizată a satului românesc. Meritul Elenei Văcărescu este de a fi încercat să pătrundă în straturile cele mai vechi ale spiritualității românești, cele ale profunzimilor unde se găsesc miturile, arhetipurile și tradițiile de lungă durată. Satul românesc este conceput ca o monadă, închisă asupra propriilor lui trăsături particulare, individuale, a performanțelor și diferențelor lui structurale. Figura centrală din „Le Cobzar” este cea a rapsodului popular, așteptat cu nerăbdare de țărani pentru cântecele lui minunate, care îi fac să-și uite grijile și necazurile. Din nefericire, pasiunea lui devorantă pentru o frumoasă morăriță îl conduce la irațional și la moarte. Lasă în urmă o amintire de neșters:

Acest Stan! Nimeni nu știa să cânte

La fel de bine ca el cântecele

Care fac ca luna să se oprească

*În înaltul cerului pentru ca să le asculte.*¹ (trad. autoarei)

Sumum esențial al spiritualității satului românesc, lăutarul focalizează întreaga viață culturală a sătenilor. Cântecele și dansurile, moștenite din generație în generație, sunt singurele lor preocupări artistice. Această suprasolicitare de exotism avea drept scop să trezească interesul și curiozitatea francezilor și a europenilor pentru România, să o aducă cât mai mult în centrul atenției generale.

Elementele de anticipare, presimțiri de catastrofe și morți tragice, adesea într-un limbaj oracular, conferă o dimensiune tragică personajelor asupra cărora pare să apese un fel de determinism, de predestinare:

Soare de purpură, soare de doliu

*Soare de sânge, soare de moarte!*² (trad. autoarei)

Încercările dramatice au fost sever criticate de exegeții operei sale. I s-a reproșat autoarei, pe bună dreptate, intriga stufoasă, complicată, conflictele fanteziste sau neverosimile, personajele schematice lipsite de complexitate, melodramatice și de un sentimentalism desuet. Meritul lor constă în principal în explorarea și valorificarea cu ajutorul textelor, a celor mai vechi straturi ale folclorului românesc. În acest sens, autoarea devansează într-o oarecare măsură teatrul lui Lucian Blaga conceput ca „mit dramatic”.

Conf. univ. dr. Ștefania Rujan

Universitatea „Valahia” Târgoviște

NOTE

1. Ion Stăvăruș. *Elena Văcărescu*. București: Editura Univers, 1974, p. 248.

2. Idem.

DIACONESCU I. DUMITRU

În slujba culturii satului dâmbovițean

Cel care ulterior a fost cunoscut de către consătenii săi ca învățătorul și profesorul Diaconescu I. Dumitru, s-a născut în ziua de 23 octombrie 1916, dată pe stil vechi, păstrată apoi în toate actele de mai târziu.

Tatăl său a fost Ion Deaconescu, localnic, notar al Primăriei din comuna Văleni-Dâmbovița, iar mama sa, Maria, de fel tot din Văleni, singura fată a familiei Stanca și Gheorghe Popescu, cunoscuți cu supranumele, „ai lu’ Rotaru”. Fac mențiunea aici, că tatăl său deși trăia în mediul rural, era un om iubitor al culturii, având în bibliotecă sa alături de multe alte cărți, „Îndreptarea Legii”, retipărită din anul 1884 a lucrării cu același nume – de fapt, Pravila lui Matei Basarab, tipărită prima dată în anul 1652, precum și o Biblie foarte veche, tipărită în anul 1840 la Petrograd, fără indicarea numărului de pagină, cu litere chirilice, dar textul în românește!*

A copilărit în satul natal, așa cum îl știm și îl vedem și astăzi (mai puțin stâlpii de curent electric, antenele de televiziune și automobilele), plăcându-i a hoinări pe dealuri, prin livezi și fânețe, ceea ce de atunci, i-a indus în suflet dragostea sa permanentă pentru locurile natale, pentru natură și oamenii locului.

Soarta aspră pică pe adolescentul în formare, de la vârsta de 13-14 ani rămânând orfan de ambii părinți: mai întâi pierzând pe mama sa, răposată la vârsta de 46 de ani din cauza unei congestii pulmonare galopantă, fiind plouată la fân, iar tatăl său, după scurt timp la numai 64 de ani, răpus de o suferință mai veche, agravată și de durerea pierderii soției.

A fost trecut sub tutela fratelui său mai mare, Diaconescu I. Constantin, după spusa incertă a familiei, al doilea sau al treilea din copiii soților Ion și Maria Diaconescu, familie care au avut de-a-lungul conviețuirii lor un număr de 14 copii, din care 8 au fost trăitori, iar Dumitru, a fost ultimul copil născut din seria pruncilor ce i-au adus pe lume soții Diaconescu.

Fratele mai mare l-a îndrumat să devină învățător și astfel îl vedem pe adolescentul Dumitru pe băncile faimoasei, de pe atunci, Școala Normală „Carol I” din

orașul Câmpulung - Muscel. Înainte de a o termina se muta la altă școală similară, dar din orașul Deva, pentru a fi mai aproape de alt frate al său, mai mic, Emanoil.

În ianuarie 1939, intră în învățământ la Școala Primară din comuna Belobreșca, actualmente în județul Caraș-Severin, ca învățător suplinitor. Era perioada vremurilor tulburi de dinaintea celui de-al doilea război mondial: este deci, concentrat, trimis la școala de ofițeri și pregătit ca atare, obținând în final gradul de sublocotenent și bineînțeles, trimis pe front. Să nu uităm aici, elogiul pe care Mareșalul Ion Antonescu, conducătorul statului la acea vreme, l-a adus eficacității învățătorilor prezenți în număr mare pe front, singurii dintre ofițeri care erau mai aproape de sufletul ostașilor din trupă

și care-i înțelegeau pe soldații, cei mai mulți luați din satele lor de la munca câmpului, cu toții, ei, fiind trăitori în același spațiu geografic, în același mediu social, economic și cultural.

Armata, concentrările, războiul și spitalizarea la Iași în urma rănirii sale la Odessa, însumează aproximativ 7 ani din viața tânărului învățător Diaconescu Dumitru. Pentru faptele sale de arme a fost decorat de mai multe ori.

În acest interval de timp, se căsătorește în ziua de 25 decembrie 1941, cu domnișoara Natalia I. Gabrea (1921-1982) cu cinci ani mai mică decât el și cu studii la Liceul Industrial din Câmpulung - Muscel. Din această căsătorie au rezultat doi copii: Maria Doina (n. 1946) și Ștefan (n. 1950), copii, care sub îndrumarea familiei Diaconescu, au avut o ascensiune frumoasă, după terminarea studiilor superioare ocupând funcții importante în învățământul preuniversitar sau universitar. Evident, că de la cei doi copii ai săi, prof. Dumitru Diaconescu a avut nepoți, care îi urmează cu mândrie drumul parcurs cu multe decenii înainte de el. Nașii de cununie și de botez la copii le-au fost familia Iosif și Maria Gabrea, familie cu descendenți iluștri, precum: Radu Gabrea, regizor de film, Șerban Gabrea, artist plastic, stabilit în Germania și Florin Gabrea,

arhitect.

Încă din timpul războiului, din anul 1942, între două concentrări, își începe activitatea didactică la școala din comuna natală. După război, își reia activitatea în învățământ la Văleni-Dâmbovița, fiind pe rând învățător, apoi urmând la f. f. cursurile Institutului Pedagogic București, devine din 1957 profesor suplinitor și din anul 1961, profesor „plin”, unde a predat elevilor materia sa preferată, limba română, dar a suplinit cu plăcere și în același timp cu succes, ore de Istorie, de care era foarte pasionat, ca unul care trăise în miezul evenimentelor din ultimele decenii, dar și Franceză și Muzică. Se pensionează cu începere de la 01.09.1976, după o activitate la catedră de aproape 40 de ani.

După evenimentele din Decembrie 1989, s-a ocupat în continuare de activitățile sale preferate: culegerea de folclor, dar și consemnarea pe hârtie în proză sau în versuri, a multora din evenimentele petrecute pe aceste locuri în trecutul mai apropiat sau mai îndepărtat, a unor sentimente și simțiri proprii. A organizat împreună cu alți foști luptători în cel de al Doilea Război Mondial, activitatea Asociației veteranilor și văduvelor de veterani din comuna Văleni-Dâmbovița, afiliată la Asociația Județeană a veteranilor Dâmbovița.

S-a stins din viață în miezul zilei de 19 decembrie 2005, după o lungă și grea suferință și după alte trei zile, joi, 22 decembrie, a fost însoțit de foarte mulți locuitori ai comunei pe ultimul său drum din Plopiș către Parohia Vălenii de Sus, unde în cimitir își doarme somnul liniștit, de veci, alături de cei răposați din familia sa.

La vremea sa, fiind una din personalitățile culturale ale comunei Văleni-Dâmbovița, profesorul Dumitru Diaconescu a făcut parte împreună cu Titus Popescu, ing. Gh. D. Mirică, înv. emerit Hariton Lungu și Victor Marinescu, din colectivul care a elaborat între anii 1972-1975, lucrarea ce avea să vadă lumina tiparului sub egida Editurii Litera București în anul 1976, [1977, data reală], tocmai la Oradea, într-o formă mult cenzurată, și anume „Monografia comunei Văleni-Dâmbovița”; coordonatorul Colectivului de redactare a fost ales Colonelul în rezervă Titus I. Popescu, fiu al comunei.

Profesorului Dumitru I. Diaconescu i-a revenit întocmirea capitolului III din lucrarea amintită mai sus, intitulat: „Oamenii, port și grai” (p.63 - 66.), participând cu tot materialul folcloric de care dispunea la acea dată și la elaborarea capitolului IV „Zestrea folclorică”(p.67 - 94), alături de înv. Hariton Lungu și prof. I. Gh. Diaconu, capitol destul de bine tratat și dezvoltat, cum nu-l au multe din monografiile de localități dâmbovițene, apărute ulterior.

Capitolul acesta reflectă bogata și rodnică pe aceste meleaguri ale Vălenilor zestre a folclorului legat prin fire nevăzute de trecut, dar și de prezent. Este

evidentă întocmirea de prof. Diaconescu a primelor subcapitole: 1. Balade și legende și 2. Colinde, ilustrate cu textul integral al *Cântecului scorpiei* și câteva versuri din producțiile folclorice care descriu acțiunile haiducului Radu Anghel, respectiv două texte interesante de colinde.**

Regretăm - trebuie să o spunem, deși știm că regretele sunt totdeauna tardive - că nu au putut fi tipărite: 1. două balade despre Radu Anghel, pe care prof. Dumitru Diaconescu le avea și din care una mi-a pus-o la dispoziție și am tipărit-o în volumul „Radu lu' Anghel” (apărut în anul 2003). Această baladă (p. 194, 68 versuri) fusese culeasă în anul 1973, de la Marioara lu' Ghiță al Radului, cealaltă era dintr-o publicație argeșeană; 2. acele „cântece dă dămull”, repertoriu bogat de balade și cântece vechi deținut de Ieremia Soare (și acum pierdute pentru totdeauna); 3. „Balada lui Mihu” și „Cântecul Ciobanului”, producții folclorice deținute de Ion B. Pârvu, primul cronicar al comunei Văleni-Dâmbovița, respectiv Ion Vrăbiescu (la fel, pierdute și ele pentru totdeauna) și 4. *Proverbele și ghicitorile* culese de dânsul din sat. Regretabil este că instituția județeană axată pe cultura populară - în funcțiune pe atunci și cu preocupări destul de intense în domeniu - după apariția lucrării nu s-a sesizat asupra bogăției folclorului existent în această comună pentru a-l culege, stoca și valorifica în măsura altor posibilități existente la nivel de județ, comuna fiind foarte slab reprezentată în ce privește cantitatea de folclor literar și tradiții populare în volumul „Plai domnesc”, (1976).

Premergătoare apariției „Monografiei comunei Văleni-Dâmbovița”, una din puținele monografii care au văzut în aceea vreme lumina tiparului într-o apariție editorială, dar și după acest eveniment cultural, rodnică a fost activitatea de culegere de folclor literar întreprinsă de profesorul Diaconescu Dumitru, atât pe cont propriu, cât și prin elevii săi. Astfel, repertoriul său de colinde, strigături și proverbe, dar mai ales de ghicitori - o specie folclorică ce a avut și are o anumită priză statornică în mediul școlăresc - este bogat și din punct de vedere cantitativ și calitativ, cu multe noutăți, care aparțin locuitorilor acestor meleaguri străvechi, al oamenilor dârzi, moșnenii, care au trăit pe aceste locuri și ai căror urmași, profesorul Diaconescu și toți consătenii săi, cu demnitate, se credeau și într-adevăr, erau și sunt.

Este foarte util să informez publicul de interesul pe care îl prezenta pentru profesorul Diaconescu Dumitru, consemnarea tuturor toponimelor din zona satului Văleni, cunoscând bine relieful, apele și pădurile din jurul localității.

Voi ilustra cele afirmate mai sus, prezentând pentru prima oară public o selecție din ghicitorile aflate în portofoliu său:

1. *Acul*: Cine are ureche și nu aude?

2. *Autobuzul*, trenul: Ce n-ai avut tu, / Ce n-a avut neamul tău / Și când îl pierzi îți pare rău.
3. *Biserica*: Căciula fârtatului / În mijlocul satului.
4. *Cântarul*: Am o păsărică, / Nici moartă, nici vie, / Numai din coadă adie.
5. *Ceasul*: Ce merge și nu merge pe drum?
6. *Cobilița*: În pădure născui, / În pădure crescui, / Acasă mă dusei, / Cercei la urechi îmi pusei.
7. *Fereastra*: Nici afară, nici în casă, / Nici în cer, nici pe pământ.
8. *Focul*: Unde doarme boul roșu / Nu mai crește iarba.
9. *Gardul*: În pădure născui, / În pădure crescui, / Acasă de m-aduse / Păzitorul casei mă puse.
10. *Groapa*: Ce nu poți sui în pod?
11. *Iepurele*: Uleicuță unsă, / Pe sub flori ascunsă.
12. *Mângâierea mamei și durerea de mamă*: Ce-i mai dulce în lume / Și ce-i mai amar în lume?
13. *Mătura*: Ocolică, ocoala, / Ocolii casa cu ea / Și-o pusei tot acoala.
14. *Morarul*: Când are apă, bea vin, / Când n-are apă, bea apă.
15. *Oul*: Îl arunc alb și cade galben.
16. *Porcul*: Cine caută toată ziua și n-a pierdut nimic?
17. *Salcia*: Ce se prinde degrabă, / Da' nu face roadă.
18. *Soarele*: Bulzuleț de aur / Pe piele de taur.
19. *Soba*: Vara toți mă-ndepărtează, / Iarna, toți mă-mbrățișează.
20. *Și cu*: Nimeni și cu cineva / Stăteau într-o casă. / Nimeni a plecat la masă, / Cineva la târg. / Cine-a mai rămas acasă?
21. *Vârtelnița*: Am patru fete: / aleargă una după alta / și nu se prind niciodată.

Dacă amintirea a ceea ce a făcut pentru comunitatea din care s-a ridicat profesorul Diaconescu I. Dumitru, va dăinui peste vreme în inimile consătenilor săi, a foștilor săi colegi de catedră, dar și mai mult, în memoria foștilor și numeroșilor lui elevi este un lucru sigur și binemeritat, și cu siguranța că viitorii monografiști ai comunei îl vor releva.

Pentru a cunoaște marile valori ale literaturii române și universale, profesorul Diaconescu Dumitru i-a îndemnat pe toți elevii săi spre știință, lumină și înțelepciune, spre **Biblioteca**, singurul loc unde oricine poate afla, cunoaște și citi cu ochii, dar și cu inima, operele mai marilor și mai mici scriitori români din toate timpurile, ale altor scriitori străini renumiți, locul de unde - fără să știe - după fiecare vizită făcută acestor măestri ai condeiului, oricare vizitator al acestui locaș de cultură, pleacă acasă mai bogat din punct de vedere spiritual decât era la venire.

Dar eternizarea amintirii sale peste generații va veni numai după ce numele său va fi pus în fruntea unei cărți. Nu știm nimic de soarta manuscriselor rămase de pe urma sa, dar, din ceea ce avem și ne este cunoscut, aducem la cunoștință tuturor, că în calitate de folclorist și publicist, am în curs de pregătire pentru tipar o lucrare ce va cuprinde „**Povestea lui Manole Zăbavă, scrisă de Dumitru I. Diaconescu**”, ce are următorul moto: „*În amintirea lui Manole Zăbavă și în semn de prietenie pentru Vică Zăbavă, vecinul și prietenul meu. Autorul.*” Manuscrisul ne-a fost pus la dispoziție de Emanoil (Milică) Zăbavă, consăteanul Dvs. și nepotul celui despre care se poveștesc. Pe lângă această narațiune, îi voi publica folclorul literar pe care l-a cules din comună și pe care mi l-a pus la dispoziție în cele câteva vizite pe care i le-am făcut, între aprilie 2003 - februarie 2005.

NOTE

*. Pe una din paginile acestei cărți se găsește o însemnare cu următorul conținut: „*Plăcerile omului au ca graniță cimitirul. Plăcerile spirituale sunt aninate de torțile cerului.*”

** . Este un lucru binecunoscut că zona comunelor mușcelene din Subcarpații Munteniei este foarte bogată în producții și acte folclorice. Astfel, lucrarea „**Colinde românești**”, antologie și tipologie muzicală, apărută în seria „Colecția Națională de folclor”, Editura „Grai și suflet – Cultura Națională”, de fapt, Corpusul de colinde românești, întocmit de etnomuzicologul **Iosif Herțea** și tipărit în anul 1999, menționează două colinde - arhetip, culese din comuna Văleni-Dâmbovița, de către Emilia Comișel la data de 28.08.1940.

Ion Bratu

ÎMPĂCAREA ÎNTELEPTULUI CU LUMEA

(Ion Vrăbiescu - „Crai-Negru”)

Anul acesta, poetul Ion Vrăbiescu ar fi împlinit 60 de ani (n. 9 martie 1947, Văleni – Dâmbovița). Dispărut înainte de a-și fi adunat versurile în volum (21 mai 1996) – debutase cu poezie în „Steaua” (Cluj, 1986), publicând, apoi, sporadic în presa locală –, de la poet au rămas numeroase manuscrise. Dintre sutele de poezii, încredințate nouă de doamna Elena Vrăbiescu, unele au fost dactilografiate de poetul însuși, celelalte rămânând scrise de mână. Pentru editor a fost un semnal că acestea – cele dactilografiate – primiseră, în intenția lui, „bun de tipar”. Filele au fost preluate într-o ordine dictată de întâmplare, editorul realizând cu greutate o succesiune a poeziilor fiindcă autorul nu le datase, o succesiune mai degrabă tematică, oprindu-se pentru deschiderea volumului (13/20 cm, 160 pag.) la *Crai-Negru* – poezia ce dă și titlul volumului –, *Prag, Sfera, Poetul, Iertați copiii*. Volumul postum este ilustrat cu har de pictorița Briena Costache, în urma lecturii. Un studiu introductiv semnat de criticul George Anca reușește o descifrare a liricii sale. Cele câteva intervenții din finalul cărții (Mihai Stan, Grigore Grigore, Gabriel Manea, Mihai Udrescu), ca și „In memoriam” (Emanuel-Ion, fiul, și Elena Vrăbiescu, soția) întregesc portretul poetului.

În fraza timpului oamenii se inserează ca niște virgule, pe când tu, ca s-o oprești, ai încremenit ca un punct.

(E. Cioran - *Tratat de decompunere*)

Cine se apropie de poezia lui Ion Vrăbiescu înțelege că este un privilegiat; o primă lectură îl obligă la altele, fiindcă versul livresc-cerebral naște convicțiunea că are loc întâlnirea cu un mare poet. Lecturile repetate sedimentează idei... Eul poetic este, pe rând, saltimbanc care râde în chin (Furtuna), truditon pe brazda gândului său (Alchimie), truditon ce, chiar frânt în spânzurare de catarg, vrea să afle sarea lacrimilor divine (Ceas) și pentru care incertul este tainic tovarăș în viață și în moarte (Esența), un Înfrânt a cărui făclie a luminat o cărare înfundată, un trăitor într-o vreme când ceasul n-a priceput rostul secundeii, un Crai-Negru ce trăiește intens sentimentul morții. Ultima strofă din început (Doar timpul închis, fără semn de gândire / Lucrează domol sub salbă nestinsă de soare, / Un început albastru se-agață agale de fire. / Unde ardea, acum de răceală se moare) e poate un răspuns dat lui Emil Cioran care, în *Tratat de decompunere*, spunea: „Între omul care are sentimentul morții și cel care nu-l are, se deschide abisul dintre două lumi care nu comunică între ele; și totuși amândoi mor; dar unul își ignoră moartea, celălalt o știe; unul nu moare decât timp de o clipă, celălalt moare întruna... Unul trăiește ca și cum ar fi veșnic; celălalt își gândește neîncetat veșnicia și o neagă în fiecare gând”. Fără îndoială, Ion Vrăbiescu a fost celălalt în întreaga sa lirică și doar lipsa de comunicare între cele două lumi a împiedicat apariția antumă a versurilor sale.

Roata, colanul, salba, rotundul, inelul, cearcănul, colacul, inelul de rău, armonia punctului, ciclicul, sfera, dâra orbitală sunt motive obsesive ale unei lirici polemice în părți ale ei. Este polemica subtilă cu *maestrii*, dar mai ales cu o simbolistică general acceptată a cuvântului cheie ce susține un discurs liric concentrat apoftegmat. La Ion Vrăbiescu, aceste motive-simbol nu mai pot fi asociate cu tratarea lor anterioară, cu referentul lor livresc (T. Arghezi, N. Stănescu, L. Blaga, I. Barbu, M. Eminescu) fiindcă, asemenea lui Marin Sorescu, el dă o interpretare personală și surprinzătoare miturilor, sistemelor filosofice și, de pe poziția profesorului *de românește*, motivelor atât de știute ale liricii românești. În **Apropos de Bacovia**, polemica este și mai vizibilă, poetul Ion Vrăbiescu fiind malițios în versul muzical cu aluzie la cântare (*pianul lui moșul atât de nou; piculina acordată în do*), chiar antibacovian: *Scuză-mi te rog, reverența, / pune-o în plic și expediaz-o / cu specificația – pentru disperării de alb și violet / care rabdă de frig în cavouri...* Nu este *cavoul* sicriilor de plumb în care *Dormea întors amorul meu de plumb / Pe flori de plumb, și-am început să-l strig / Stăm singur lângă mort... și era frig / Și-i atârnav aripile de plumb* (G. Bacovia, **Plumb**), ci doar atmosfera-cadru în care se declină idei existențialiste – concepție tragică asupra vieții care vede libertatea individului prin ruperea de lume, de contextul relațiilor sociale apăsătoare.

Poetul refuză înregimentarea dictată de *înțelepții vremii*: *Măi bietule, / Mă mir cum dracul întors / ai pielea atât de tare, încât să fii / toiaș pentru înțelepți...* Polemia vrăbiesciană e și un original răspuns la o cugetare a lui Emil Cioran ce se potrivește cu abordarea referentului livresc de către Ion Vrăbiescu: *Cum am suporta uriașa cantitate și profunzime frustă a operelor și a capodoperelor dacă spirite impertinente și admirabile n-ar fi adăugat texturii lor franjurii disprețului subtil al ironiilor spontane.* Ion Vrăbiescu este, în ce are mai reușit în acest volum, un *admirabil impertinent*.

Apropiat, și nu numai prin profesie, de versul eminescian, uneori (**A treia strigare**), Ion Vrăbiescu dă impresia că face colaje din versuri bun comun: *Dați-mi poteca și puntea pe care vezi / mersul cârdului de cerbi, / cursul unduioasei ape sune...* O și mai subtilă polemică! Dintre multiplele semnificații ale motivului cercului în lirica lui Ion Vrăbiescu, cea din **Joc** (aură, aureolă, nimb) se suprapune destinului poetului. Poeziile sale, pe care o autocenzurare argheziană le-a oprit de la tipar decenii, sunt o aureolă postumă care înconjură imaginea unui sfânt trucidat pe potecile limbii române. Poezia se deschide cu un motto: *Eu mă duc pe cercul meu / Voi fi drac sau voi fi zeu*, iar versurile au o incantație magică, de descântec: *Lins-prelins cu garan joc / Joc nebun, pretins noroc. / Roată-n roată se adună, / Nimănui nu-i este bună... / Și acolo joacă un joc / Joc închis, pretins noroc.* Este aici nu jocul secund ci jocul arghezian pe care, în final, poetul Ion Vrăbiescu l-a jucat în solitudinea unui **Crai-Negru** pentru care *rotundele creste crescute din ceas (Cărare pentru drumul întors)* s-au oprit la o înălțime accesibilă doar lui, poetului. În final, poetul a ieșit din cerc, un cerc care *închide ființele într-o comunitate de interese și speranțe și din care spiritul potrivit mirajelor își croiește un drum de la centru către periferie* (E. Cioran): *Cercul se îngroapă în groapă de cercuri. / Destrămate, cercul de cerc e hulit. / Existența lor e-o nesfârșită zi miercuri. / Cercurile se sparg, căci cercuri pe cerc înghit.* Ideea îl obsedează pe poet; ieșirea din cerc este un motiv frecvent, *e semnul căderii spre margini de turmă / Adâncul e sus. (Tăcere)*.

Noaptea, pleoapa, luna, poteca, puntea, ceasul, arcadele sunt o altă coordonată a acestei lirici excesiv-pesimiste, o premoniție, parcă, a destinului poetului Ion Vrăbiescu. În **Despre noapte**, ce ne amintește de Novalis, imaginile ating dimensiuni ce sugerează extincția, sau cum ar fi zis Noica, petrecerea, damnată într-un *culcuș de blesteme, în nouăzeci și nouă de biserici cu cruci vii pierdute între mătrăgune uscate. Noaptea stivă* (ca un preludiu al mării nopți), *noaptea șerpi, noaptea amputate, noaptea stinse cu var sunt grele la cântar (Memorie în mers)*. În **Doar pentru**

cine înțelege, fiecare dintre cele șase strofe ale poeziei începe cu cuvântul *pleoapă* definit ca *lumină, prelungirea universului, taină, întrebare, vreme, toate strânse în ochiul necuprinselor dorințe*. Alteori (**Dincolo de mine**), culorile sunt pleoape în amurg. Vom cita pentru „biblismul actualist”, definitiv în subtext pentru lirica vrăbiesciană, în întregime, o rugăciune tragică de o hiperbolizare cosmologică: *Mi-am spălat fața cu sângele meu / și-am strigat: / Doamne, Doamne, ai măsluit măsura, / durerea e mai largă decât sufletul meu, / mai dă-mi suflet, ori ia-mi din durere, / căci, Doamne / flacăra mi se pare prea mică / apa prea puțin adâncă / lumina prea fără aripi; / simt că un șarpe e mai fericit decât mine, / când își târăște destinul. / Dă-mi, Doamne, cenușă / să presar peste petalele tale / să nu le mai simt frumusețea. / Dă-mi, Doamne, puterea / să ajung asfințitul odată cu soarele meu, / și lasă-mi spinarea / în mândra lumină de trudă să cadă, / Iar nu de durere.*

Șlefuit cu minuție elvețiană, versul are un sunet de aur topit în aforism: *Puterea puterii e puterea seminții (Strămoși); Arhaicul piere sub piatra bătrână; De trecere zile bolnave se curmă; Puterea puterii nu stă în război (Nu! Oameni!); Generație transmisă în altă generație / Tandăra clădește țandări (Ceas adunat din risipirile mele); Femeile adoptă smerenia iubirii ca să protejeze pojghițele (Dreptul de a avea reacții); Copiii storc lumina, iar timpul nu tresare (Neliniști patriarhale); Sunt din generația care mă simt (Aici e firul); Vina mea este viața care-mi moare absurd de încet (Vinovăție); Toate încep cu a (Cogito ergo sum).*

Tonul declarativ este de o dezarmantă sinceritate (**Tardivă**): *E așa de banal... către sfârșit de mileniu! / Știu că nu-ți plac nici măcar apele mele / Împrăștiate-n ce sunt / Știi că nu cer nici măcar milă / Nici măcar punții pe care / Mă legăn de rouă de dragoste / ...ce importanță au urmele / cât ceasul îți merge!*

Din care poetul Ion Vrăbiescu lipsește...

Confesiunea disimulată în dialogul-simbol, autoironizarea, moralismul în șagă, eroziunea eului vindecat de frumusețea durerii-dureri, viziunea cataclismic-satiric-ironică a existenței, pesimismul definesc un poet, în final, paradoxal, împăcat cu sine și cu lumea: *Acum, la vârsta de inele grele, / Am înțeles că sunt purtat în lege, / Iar vorba nu mai poate să înșele, / Când din nimic, nimic nu se alege...*

Prof. Mihai Stan
Editura Bibliotheca

Remember

MIRCEA ELIADE –

o certitudine românească

Avem și astăzi neplăcuta surpriză să observăm că unii făcători de istorie de aiurea se străduiesc cu nemăsurată osârdie să împuțineze din valorile noastre, și așa nu destul de numeroase. Zona unde se concentrează efortul acestora aparține mai ales personalităților care au ales sau au fost nevoite să aleagă reședințe temporare ori definitive în străinătate, urmate sau nu de dublă cetățenie sau pur și simplu de renunțare la cetățenia română. Patria de adopție, în unele cazuri și utilizarea unei limbi de circulație internațională în scrierea propriilor lucrări, au grăbit procesul de acaparare a unor personalități ale exilului românesc spre alte spații etnic-culturale. Strădaniile dintotdeauna ale făcătorilor de istorie trebuie înțelese și doar în măsura în care contrafac adevărul să fie blamate.

Astfel, în ultimul timp, și cu atât mai intens în preajma unor momente aniversare rotunde se intensifică procesul de racolare a unor valori românești, pentru a fi lăsate oarecum în intermundii pentru ca la o ocazie viitoare să fie trecute cu origini cu tot în custodia altor nații. Prestigiul se câștigă greu, deturnările se fac mai ușor și costă și puțin!

Mai recent, o asemenea operație se încearcă și cu Mircea Eliade. Plecat din țară după instalarea puterii roșii, ponegriț în fel și chip de conaționali năimiți, interzis în propria sa țară aproape patru decenii, treptat, dar cu mari dificultăți recuperat în deceniul al optulea prin efortul conjugat al intelectualilor români din afară și dinlăuntru, acceptat cu scrâșnete de autoritățile totalitare, nu din convingere, ci ca urmare a presiunii enorme a prestigiului scriitorului, opera sa reintră în drepturi depline, nu întotdeauna corect acordate, începând din anul 1990. Dar atunci omul Mircea Eliade trecuse în lumea dreptilor și recuperarea moștenirii sale s-a făcut fără participarea directă a celui ce a lăsat-o. S-au editat pentru prima dată lucrări ale sale mai vechi sau mai noi, reeditările s-au înmulțit, scrieri tipărite în limbi străine au fost traduse în românește, istoricii literari și-au intrat în rol deopotrivă cu biografii și bibliografii. Așa se face că în preajma centenarului nașterii scriitorului o plăcută dezordine editorială stăruie încă, însoțită de o insuficientă punere în pagină pe baze documentare a vieții acestuia.

Toate acestea lasă loc interpretărilor de tipul „originar din România“... „naturalizat cetățean american“ și așa mai departe. Confuzia este prima treaptă a mistificării și ea nu face decât să ducă mai departe procesul de deturnare a unor valori românești constituite spre spațiul altor culturi, parte a unui proces vechi de când lumea de exod și acaparare ale

creierelor.

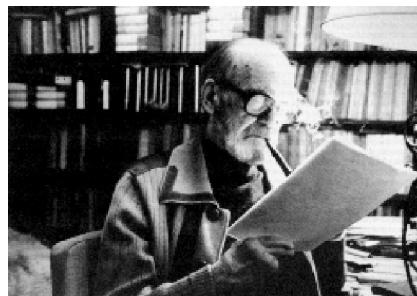
Să ne întoarcem la Mircea Eliade și să spunem că s-a născut în România, chiar în București, din părinții Gheorghe Eliad, locotenent în armată, și al Jeanei Șt. Vasilescu la data de 28 februarie/13 martie 1907. Cel puțin aceasta este data comunicată de actul său de naștere făcut public de Constantin Popescu-Caden în 1983. Dintr-o dată, datele respective vin în contradicție cu mărturia scriitorului, care se consideră născut pe 25 februarie/9 martie 1907. O festă a memoriei, o transcriere greșită? Credem că niciuna, nici alta, ci pur și simplu o înregistrare tardivă în Registrul Stării Civile de Nașteri de către primarul din acea vreme. Nașterile se declarau de unul din părinți asistat de doi martori și este foarte posibil ca aceasta să se fi făcut mai târziu, nu în ziua respectivă, ceea ce a impus celui ce a operat în Registrul de nașteri după trei zile să treacă această dată, nefiindu-i permis să apară o înregistrare mai veche după altele mai noi. A fost întârziat cu patru zile (pe stil nou) și din punct de vedere scriptic așa a rămas.

Numai că în familie altceva i s-a spus de către părinți, și omul atât de scrupulos cu datele, cum a fost Mircea Eliade, a înțeles să declare ziua exactă a nașterii sale. Dealtfel, data din certificatul de naștere nu-i o noutate, G. Călinescu în *Istoria Literaturii Române* o reține ca atare extrasă cu siguranță din documente de stare civilă.

Își face studiile în București, de la cursurile primare la Universitate, se deplasează în Italia unde cunoaște nemijlocit pe Giovanni Papini și romanul acestuia *Un om sfârșit*, apoi în India pentru o lungă perioadă de timp. Relația cu civilizația și spiritualitatea indiană va marca definitiv opera scriitorului român. Cu o bursă particulară studiază limba sanscrită și yoga cu Surendranath Dasgupta, în Calcuta, leagă prietenii durabile și mai ales găsește motive de inspirație pentru propriile opere literare sau filosofice.

Revenit la București își dă doctoratul în filosofie cu o dizertație despre yoga, se afirmă în cercurile intelectuale și mai ales în paginile revistei *Criterion*, din a cărui redacție face parte alături de Ion Cantacuzino, Petru Comarnescu, Constantin Noica, Henri H. Stahl, Alexandru Cristian Tell și Mircea Vulcănescu. Debutează cu proză, *Gaudeamus* (1929) sau mult mai cunoscutul roman *Isabel și apele diavolului* (1929), pe când avea doar 22 de ani. O proză scrisă în 1927, *Romanul adolescentului miop*, apare postum, în 1989.

Activitatea sa scriitoricească deosebit de intens remarcată și – am spune – consacrată deplin prin apariția romanului *Maitreyi* (1933), an reținut ca dată de referință de

G. Călinescu în *Istoria...*, - alte lucrări în proză, dar și numeroase eseuri sau studii de filosofia culturii, cu largi trimiteri la *Alchimia asiatică* (1935), *India* (1934), ceva mai târziu, *Cosmologie și alchimie babiloniană* (1937) fac din scriitor la nici 30 de ani o celebritate. În această efervescentă perioadă creează găsește timp să participe la mișcările politice ale timpului, optând, ca urmare a simpatiilor sale pentru gândirea lui Nae Ionescu, pentru aripa naționalistă de dreapta.

Afilierea la această mișcare politică, devenind chiar unul din ideologii acesteia, i-a cauzat mai târziu, până la sfârșitul vieții și după, mari probleme scriitorului, nevoit să-și apere adesea opțiunea politică.

Procesul de clarificare nu este încă încheiat, o lucrare recentă apărută și în românește: *Eliade, Cioran, Ionescu. Uitarea Fascismului* de Alexandra Laiguel-Lavastine denaturează, în bună măsură din perspectiva stângii comuniste, atitudinea politică a unor oameni de cultură români. Fără a intra în detaliile problemei, încurcate și nu ușor de descâlcit, aruncarea unor anateme devenite forță juridică după înfrângerea militară a fascismului continuă să se facă simțită în receptarea critică a unor oameni de cultură sau ideologi români. Se pare că această direcție, încă dominantă în gândirea autohtonă, începe să fie serios pusă în discuție, mai ales după promovarea documentului de condamnare a comunismului ca organizație criminală. În noile condiții, suspiciuni sau afirmații tendențioase vor trebui amendate de opinii serios documentate privind politica românească sau europeană în ansamblu. Cât despre faptul că în opera scriitorului circulă idei de factură mistico-totalitară, uneori chiar antisemite, rămâne de dovedit despre ce totalitarism este vorba, de dreapta sau de stânga, și dacă argumentele aduse de jurnalele recente ale unor foști colegi de studii au mai mare putere probatorie decât mărturiile personale ale lui Mircea Eliade.

Participarea sa la viața politică continuă până în 1944, când este nevoit să părăsească țara într-un exil voluntar ce va dura până la sfârșitul vieții. Încercările autorităților din deceniul al optulea de a-l face să revină în țară, fie și pentru scurt timp, au primit refuzul constant al scriitorului. Acesta a înțeles că reconcilierea dorită de autorități, manifestată și prin publicarea în țară a câtorva din cărțile sale, viza numai notorietatea dobândită de Mircea Eliade în Occident, pe care sperau s-o folosească în interes propriu. Așa se face că deși opera sa începea să circule în țară, el a rămas un exilat și un dizident anticomunist convins. Mai ales prezența sa în paginile unor reviste ale exilului românesc, cum ar fi *Destin* (Madrid, 1951-1966) sau alături de Vintilă Horia și Virgil Ierunca la coordonarea periodicului *Ființa românească* (1963-1968), editată de Fundația Regală Universitară „Carol I”, la Paris, au produs multe necazuri paznicilor ideologiei de la București. Articolele lui Emil Cioran sau Mircea Eliade apărute în exil au constituit probe incriminatorii la dosar în procesul intentat la București lotului Noica - Pillat din perioada 1958-1960. O foaie de împrumut internaționalist precum *Glasul Patriei*, organ al Comitetului român pentru repatriere, cu sediul general la Berlin, își face o datorie de serviciu din a ține sub atentă supraveghere publicistica lui Mircea Eliade și a altor colegi ai săi din exil. Insuficienta obiectivare a receptării critice se face simțită tocmai în superficialul accent pus pe cunoașterea acestei lungi perioade din existența

matură a scriitorului.

Peregrinează prin Europa Apuseană, în Spania sau Portugalia și din 1957 se stabilește în Statele Unite, la Chicago, ca profesor de istorie comparată a religiilor la Universitatea „Loyola”. Apreciat unanim pentru contribuțiile sale în domeniu, devine membru al unor instituții ilustre, conferindu-i-se mai multe titluri de doctor honoris causa. Omul Eliade se fixează definitiv pe pământ american, dar celebritatea sa îl precede pe toate meridianele globului ca buzduganul voinicului din poveste. Cu tot mai acute probleme de sănătate, încărcat de onoruri, cu emuli și urmași fideli, Mircea Eliade moare, pe 22 aprilie 1986, după 42 de ani de exil, la Chicago.

Abia schimbarea din decembrie 1989 a produs și revirimentul mult așteptat al difuzării și cunoașterii operei eliadești în România. O activitate frenetică de editare sau reeditare, câteva remarcabile exegeze, documente personale, relațiile cu țara și lumea dau un contur tot mai cuprinzător personalității și operei celui ce a fost Mircea Eliade, de la a cărui naștere s-a împlinit anul acesta un secol.

Cititorul român descoperă cu acest prilej vastitatea unei opere de o diversitate tematică ce-i fusese multă vreme cu grijă ascunsă, la ocazii combătută pentru inițiată. Scrierile sale încep să fie studiate în școli și universități, parcurgând un proces de clasicizare. Prozatorul, filosoful culturii, istoricul religiilor, folcloristul, istoricul literar, eseistul, publicistul sunt integrați treptat în patrimoniul nostru spiritual, de scriitor român „naturalizat cetățean american”. Autorul a zeci de volume științifice, scrieri literare, eseuri filosofice, sute de recenzii și articole de o diversitate amețitoare nu poate fi împins discret dar insistent spre alte zone ale spiritualității lumii. Nu că nu ne-ar bucura să vedem cum un cărturar născut, format și simțind ca român este apreciat și pe alte meridiane, dar nici nu putem să-l abandonăm altora numai de dragul de a fi politicoși.

Prozatorul. Cum am văzut, deși student la filosofie, începuturile artistice ale lui Mircea Eliade aparțin literaturii române, publicate în țară, în limba română. Ca tehnică literară adoptă modalitatea pseudojurnalului cu posibilitățile lui nelimitate de a fi subiectiv, deci credibil, dar și o minimă obiectivare ținând autenticitatea. Să dorești în literatură cât mai multe experiențe trăite, scopul fiind de „a încerca întotdeauna depășirea, creșterea, rodirea în pofida oricăror victorii sau agonii”, de „a epuiza conștient și glorios, în cât mai multe văzduhuri, de a împlini și rotunji continuu, de a afla ascensiunea și nu circumferința” devine un adevărat program artistic. În practică, *Isabel și apele diavolului* nu trece dincolo de o cronică mondenă, pe alocuri banală a existenței unui tânăr cu prea mulți hormoni masculini datat unor aventuri încheiate. Abia *Maitreyi* (1933) aduce o notă apăsată de originalitate, o nouă experiență pentru literatura română prin apelul la tărâmurile exotice ale subcontinentului indian și mai ales prin absorbția unei civilizații și spiritualități determinate de alte tradiții. Nu intrăm în detaliile romanului, amintim doar că acesta a avut o replică, *Dragostea nu moare* (1975) datorat chiar eroinei Maitreyi Devi, fiica filosofului indian Surendranath Dasgupta. *Maitreyi*, prin cuplul său celebru de îndrăgostiți, se înscrie în marea familie a literaturii de dragoste a omenirii.

Schimbând continuu registrul între cercetare și

literatură, de fapt ele se susțin într-o determinare reciprocă, își împrumută substanță, diferențiindu-se doar în tehnici, proza rămâne multă vreme dominantă. *Întoarcerea din rai* (1934), *Lumina ce se stinge* (1934), *Huliganii* (1935), *Șantier. Roman indirect* (1935), *Domnișoara Cristina* (1936), *Nuntă în cer* (1938) încheie un ciclu de proză definitorie pentru literatura românească a deceniului al patrulea.

Abia după trei decenii revine la proză și la expresia românească în cărți reprezentative pentru harul său epic. *Pe strada Mântuleasa* (1968), *La țigănci* (1969), *Noapte de Sânziene* (1971), *În curte la Dionis* (1977), dezvoltă mai vechile preocupări de observație realistă și dezvoltări fantastice sau onierice. Iscodindu-și memoria, resuscitând amintiri ale copilăriei și adolescenței, peisaje cunoscute, oameni apropiați, Mircea Eliade îmbracă totul într-un halou hrănit de fantasmă, vechi mituri sau legende, cunoscute sau închiphuite. Proza sa continuă să sporească interesul, să întrețină curiozitatea și mai ales să mențină legătura cu problematica literaturii noastre interbelice, aproape decapitată în țară din indicație ideologică. Toate acestea îndreptățesc să concluzionăm că prozatorul Mircea Eliade aparține întrutotul literaturii române, chiar și romanul indian *Maitreyi*.

Filosoful, omul de știință. La fel de intense ca și preocupările literare, preocupările filosofice și științifice se întind pe tot parcursul existenței sale creatoare într-o îngemănare absolut firească. Gânditorul și-a asociat permanent cercetătorul pentru a finaliza în două modalități: artistică și științifică. Faptul că nu le-a confundat niciodată dovedește conștiința existenței unor diferențe de cunoaștere, în linie blagiană, cu origini comune și expresii diferite. Și încă un aspect: cărțile sale științifice sunt publicate mai ales în limbile: franceză, portugheză, engleză, la începuturi fiind preponderente în limba română.

Omul arhaic, omul religios, născător de mituri, sacrul și profanul deopotrivă, tehnici arhaice ale extazului sunt tot atâtea preocupări pentru filosof. Enciclopedismul cunoașterii sale este egalat, chiar depășit, de originalitatea sintezei, de profunzimea investigației într-o dimensiune istorică rar întâlnită. Preocupările în domenii atât de vaste încep cu experiența indiană printr-o lucrare, *Yoga*, eseu asupra originilor misticii indiene (1936) apărută simultan în română și franceză, continuată cu *Cosmologie și alchimie babiloniană* (1937). Pe acest fond de preocupări universaliste apare și o temă românească, *Comentarii la legenda meșterului Manole* (1943), asociată într-un fel cu preocupările de cunoaștere a vieții și operei unui mare înaintaș, Bogdan Petriceicu Hașdeu, căruia i-a dedicat o vastă activitate de editare științifică a operei începută cu cele două volume *Scrieri literare, morale și politice* (1937) și încheiată cu *Răzvan și Vidra. Poezii. Magnum Etymologicum* (1944). Apropierea lui Mircea Eliade de această operă nu este deloc întâmplătoare, afinitățile de substanță dintre cei doi fiind evidente, ambii provenind din aceeași familie de spirite.

Exilul îl obligă să-și tipărească cărțile științifice și filosofice în limbi străine. Un *Tratat de istorie a religiilor* (1949), *Mitul eternei reînnoarceri* (1949), ambele în franceză, noi lucrări dedicate tehnicilor Yoga, *Șamanismul și tehnicile extazului* (1951), *Imagini și simboluri* (1952), *Nașteri și renașteri* (1958), *Mituri, vise și mistere* (1957), *Mefistofel și*

androgenul (1962) acoperă un moment din care preocupările literare dispăruseră aproape cu desăvârșire. Doar o insolită piesă în trei acte, *Iphigenia* (1951) mai amintește de prozatorul român Mircea Eliade. Spațiul românesc nu-i rămâne însă indiferent, dovadă lucrarea sa de istorie și mitologie, *De la Zalmoxis la Gengis Han* (1970), o insolită cercetare care pune în valoare dăinuirea și circulația miturilor. Urmează o uriașă lucrare, *Istoria credințelor și ideilor religioase* (1976-1983), care face din Mircea Eliade unul din cei mai importanți istorici ai religiilor din toate timpurile.

Memorialistul. Dacă cercetătorul științific își consacră erudiția cu precădere spre lumea de pretutindeni, cu periodice și necesare reveniri în spațiul românesc, omul Eliade se dovedește a fi deosebit de sensibil cu imaginea sa.

Preocupat să-și consemneze propria existență, Eliade a lăsat posterității bogate mărturii adunate atât în *Jurnal*, apărut mai întâi la Chicago, în 1981, editat în românește după moartea autorului în două volume: vol. I. 1941-1969; vol. II. 1970-1985, alături de un *Jurnal portughez* din perioada petrecută aici în exil. *Memoriile* apar și ele la Paris în perioada 1980-1988, apoi în țară în două volume, care împreună cu *Încercarea labirintului* completează seria scrierilor autobiografice.

În marginea acestora, sursă foarte importantă pentru cunoașterea omului Mircea Eliade s-au conturat în timp opinii diferite. Cea mai fals stăruitoare apare aceea care pune la îndoială obiectivitatea notațiilor, făcându-le răspunzătoare de unele deformări, inadvertențe sau chiar neadevăruri menite să eludeze sau să mascheze unele momente biografice. Prin definiție subiective, jurnalele și memoriile devin pentru cercetare surse ce se cer comparate de fiecare dată cu alte mărturii documentare. Dar a imputa autorului că a încercat să-și rescrie într-o lumină favorabilă propria viață este greu de înțeles, încât alte jurnale nu ni se par surse capabile să corecteze unele notații ale autorului.

Mircea Eliade a lăsat o operă pe cât de vastă pe atât de diversă. Prin scrierile sale se continuă și se extind mai vechi tradiții enciclopediste începute în cultura română de Dimitrie Cantemir, continuate de Ion Heliade Rădulescu, Bogdan Petriceicu Hașdeu, de care se apropie cel mai mult ca preocupări și perspective. Din acest punct de vedere secolul al XX-lea îi aparține lui Mircea Eliade, care i-a deschis noi orizonturi mai ales spre lumea indică și orientală, într-o continuitate de spirit cu Eminescu și Blaga.

El însuși mare creator, Mircea Eliade devine astfel o punte între tradiția veacului al XIX-lea și încercările de îmbogățire ale culturii române făcute de urmașii săi, Sergiu Al. George sau Ioan Petru Culianu, care i-au continuat la catedra de istorie a religiilor din Chicago. Mircea Eliade nu are cum să fie controversat pentru ideile sale politice, pentru că nu-l putem judeca la nesfârșit raportându-ne la ideile de stânga, la care nu a aderat. Singura ce-i stă mărturie este opera sa, gigantică în mărție, profundă prin originalitate și românească în simțire. Mircea Eliade este o certitudine românească.

Emil Vasilescu

Redactor-șef, revista „Biblioteca”

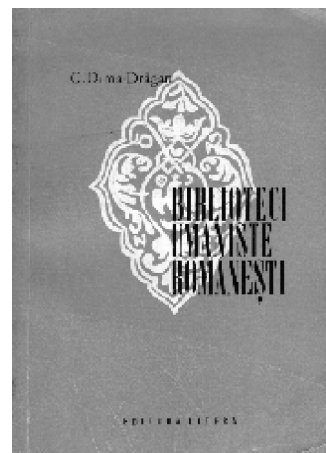
AMINTIREA UNUI OM DE CARTE

Oamenii de carte sunt uneori și oameni de acțiune, iar existența lor nu este întotdeauna retrasă în bibliotecă. O personalitate controversată, a cărei viață s-a încheiat în mod enigmatic, a fost bibliologul *Corneliu Dima-Drăgan* (1936-1986). Până la un punct, biografia sa se aseamănă cu a multor congeneri și nu conține nimic neobișnuit: liceul, facultatea, fără evenimente deosebite. Era un cititor pasionat care „înghițea” mai ales istorie, dar și literatură. Sub îndrumarea profesorului *Dan Simonescu* (1902-1993) și-a dat doctoratul și a intrat în învățământ, după ce o vreme a lucrat la Direcția bibliotecilor, redactor la „Revista bibliotecilor” și, un scurt răstimp, la Biblioteca Centrală de Stat, cum se numea în anii tinereții sale Biblioteca Națională. Cercetător prin vocație, a studiat în arhive și biblioteci, descoperind multe informații necunoscute despre istoria cărții și bibliotecilor românești. Preocupările sale vizau îndeosebi epoca Stolnicului Constantin Cantacuzino și a Mavrocordaților. Era un erudit, fără să pară. Lucra repede și ușor, și redacta, direct la mașina de scris, studii pe care le publica în revistele de specialitate din țară și, mai ales în ultima parte a vieții sale, în periodice străine („Bulletin du Bibliophile” – Paris, „Revista de Arhivos, Bibliotecas y Museos” – Madrid, „Gutenberg Jahrbuch” – Mainz, „Biblos” – Viena, „Librarium” – Zürich, „Le livre et l’estampe” – Bruxelles). Nici un contemporan sau urmaș al său nu a publicat atâtea contribuții în străinătate. Era frecvent invitat la reuniuni internaționale și întotdeauna comunicările sale cuprindeau lucruri noi. A primit, în 1980, Premiul internațional „Horst Kliemann” (la Frankfurt pe Main) pentru un studiu despre istoricul relațiilor româno-germane în domeniul cărții. A publicat și în țară mai multe volume: *Biblioteca unui umanist român – Constantin Cantacuzino*

Stolnicul, 1967; *Introducere în biblioteconomie* (în colaborare), 1973; *Ex libris. Bibliologie și bibliofilie*, 1973; *Biblioteci umaniste românești*, 1974; *Bibliologie generală*, 1976; *Manuscrise miniaturate franceze în colecții din România* (în colaborare), 1978.

Dat fiind că a emigrat, locuind o vreme la Viena, apoi la Toronto, a fost „pus la index” și lucrările sale au intrat într-un con de umbră. Nici acum nu avem o bibliografie a scrierilor risipite în publicații străine. Din păcate, activitățile sale publicistice din Occident l-au făcut atât de indezirabil unor forțe necunoscute, încât a fost asasinat, într-un context rămas nelămurit, probabil pentru totdeauna. Era în puterea vârstei și avea un entuziasm tineresc pentru cultură, pentru cercetare, pentru descoperiri. Vorbea cu însuflețire despre lucruri aparținând trecutului și a contribuit foarte mult la afirmarea ideii că în țara noastră s-au produs valori culturale ce pot interesa lumea occidentală. Era prețuit în cercuri științifice europene mai mult decât acasă. Ducea o existență boemă, nepăsător față de alte bunuri decât cărțile, avea un spirit viu, non-conformist și felul său de a trăi a scandalizat mentalitățile vremii. Considerat un cărturar – aventurier, cumva asemănător aceluia pe care i-au cunoscut secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, dragi acestui bibliolog diferit de ceilalți, aducea un anume pitoresc, fiind recunoscut ca atare – un european autentic.

Lect. univ. dr. Gheorghe Buluță

Director al Bibliotecii Universității de Medicină și Farmacie „Carol Davila” București

Tablete de scriitor

Gânduri despre începuturi

Târgoviștea e unul dintre sigiliile grele de ceară roșie ale marelui hrisov pe care îl reprezintă istoria românească.

Reședință domnească vreme de mai bine de trei secole, important centru politic și economic, Târgoviștea își înscrie numele în îndelungata luptă a poporului pentru libertate și independență.

Prezentă în toate hărțile Evului Mediu, zugrăvită într-un amestec de realitate și fantezie în gravuri încă de la mijlocul mileniului pe care îl străbatem, când alte orașe mari ale Europei nici nu visau acest privilegiu, pomenită în vechi relatări de călătorie păstrate în marile biblioteci adunătoare de incunabule, manuscrise și cărți rare, Târgoviștea suscită interesul.

Înnobilând numele celui dintâi tipograf în limba română sau cel al unui mare artist al Evului Mediu - Coresi ot Târgoviște și Dobromir ot Târgoviște - consecință firească a marelui său renume de centru cultural cu influențe în spațiul larg românesc, Târgoviștea merită o carte de istorie care să fie citită cu înfrigurare, cum li se cuvin de altfel și Albei Iulii, Sucevei, Blajului, Craiovei și altor strălucitoare cetăți românești.

Domnul țării, Mircea cel Bătrân, dăduse poruncă să se ridice pe acest promontoriu fortificat de către voievozii anteriori pentru straja drumului cel mare încă o reședință domnească.

Se va ridica aici o casă domnească din bolovani de râu și cărămidă făcută din lutul scos din golul pivnițelor și ale viitorului șanț de apărare, se va înălța biserica - astăzi i se mai zărește conturul asemenea unei frunze de trifoi. Se construiește spre răsărit, sud și nord zid de apărare înalt, ca și cel al cetății Giurgiului, de aproximativ 24 de picioare (8 m.), cu turnuri rotunde și pătrate. Temeliile a două dintre ele se pot descifra și astăzi. Turnurile erau probabil cu gherete și galerii de lemn, prin paralelism cu cetatea Giurgiului, închipuindu-ne și acele „hourde en bois” din reprezentările castelelor medievale, așezate ca niște balcoane și servind drept loc de apărare contra dușmanului.

Pe latura de apus, cetatea lui Mircea cel Bătrân nu a avut zid de apărare, ci val de pământ întărit cu

gard dublu de nuiele.

Mult timp am privit superior, cu condescendență la afirmațiile lui Francesco della Valle (1542), care descriind orașul afirma că „văzuse castelul în care locuiește domnul țării, înconjurat cu pari de stejari foarte groși”, fapt confirmat și de Pierre Lescalopier (1574) care sesiza că „palatul principelui era împrejuit numai cu garduri mari de nuiele”.

Să intrăm acum în incinta casei domnești pe poarta dinspre nord, fără a fi anunțați de șurlarii voievodului. Casa domnească aflată foarte aproape de zidurile de incintă era, desigur, acoperită cu șindrilă, cu plafon sprijinit pe grinzi de stejar, cu ziduri groase de doi metri, albe, văruiate după tradiția românească. Dimensiunile casei erau de treizeci și doi de metri lungime pe douăzeci și nouă de metri, casa având parter și pivnițe largi și frumos boltite ce erau luminate de douăsprezece ferestre înalte.

Să urcăm pe scări pătrunzând în încăperi, toate grupate în jurul sălii tronului, sală mare, cu dimensiuni de circa 6 pe 12 metri, unde erau primiți solii străini și aveau loc ospetele prilejuite de sărbători.

Privește, cititorule, tronul domnesc, lavițele din jurul zidurilor, unde se așezau dregătorii chemați la sfat, și descoperă în zid conturul ușilor de lemn care închideau firida ce ne privește și azi ca un ochi al timpului. Acolo se vor fi păstrat cernelurile de soc și penele, pergamentele pe care s-au scris hrisoavele.

În apropierea casei domnești se află biserica decorată cu discuri din ceramică smălțuită, colorată în

verde, galben și gri închis, cu pronaos, care va pieri nu peste multă vreme sub temeliiile Chindiei. Putem călca și astăzi pe vechile pardoseli desenând din cărămidă spicele holdelor. În biserică se putea intra imediat după ce depășeai poarta. Frumoase ancadrame de piatră completau, dispărute între timp, imaginea acestei biserici.

Întregul ansamblu reprezenta pentru acea vreme o mare realizare constructivă, folosind procedee ce nu se mai întâlneau în arhitectura Țării Românești.

Nu s-a păstrat nici o pisanie, nici de la casele domnești, nici de la biserică. Pământul, sipet generos, ne-a transmis însă pe o strachină smălțuită cu decor sgrafitat o inscripție slavonă.

În timpul când se plămădeau pe șantier discurile

colorate de care ne-am bucurat ochii minții, ispravnicul, dacă va fi existat un ispravnic, a zgâriat în lutul străchinii de lux, poate pentru masa voievodului: „Ioan a scris în luna martie 8 zile”.

Era primăvara unui an care dacă nu s-ar fi ascuns, cu siguranță ne-ar fi vorbit cu literele ei de lumină în întunericul nu chiar atât de dens al începuturilor cetății.

*Constantin Manolescu
Mihai Oproiu*

(Din volumul: *Stampe târgoviștene*.
București: Editura Demiurg, 1996)

TÂRGOVIȘTEA

Târgoviștea, veche capitală a României, locul cel plin de suveniruri istorice, fu cel din urmă termen al excursiunii călătorului nostru. Acest oraș este așezat în pozițiunea cea mai avantajoasă. Pus între două râuri, Dâmbovița și Ialomița, având la spate dealurile cele mai pitorești și împresurat de câmpiile cele mai roditoare, acest oraș unește, pe lângă avantajele abundenței, și pe cele strategice. Vechii noștri căpitani îl alesese de capitală ca loc bun de apărare. Și până acum se află ruinele Curții Domnești, fondată de Petru Cercel, și care avea formă de o citadelă și din care să păstrează în stare bună numai un turn, numit Chindia, restaurat de principele Bibescu. Orașul chiar avea mai multe întăriri; unele șanțuri se cunosc și până acum. Subteranuri pleacă din Curtea Domnească și se zice că merg până afară din oraș. Totul vestește că aci a fost odată un loc de luptă, de activitate, de glorie. Acum totul e trist, în nemișcare, și ruinele palatelor, vechilor Curți Domnești, adaogă și mai mult la întristare, atestând o glorie trecută a străbunilor noștri, pe care fiii lor nu au fost în stare a o continua.

Mitropolia, o mare biserică, împresurată de ruine, rămășiță a vechilor monumente, este fondată de Neagoe-Vodă Basarab, în anii domniei sale, 1513-1521. Este dotată cu multe moșii, cari-i dă astăzi un venit de 7 000 galbeni. I se dă spre întreținere 24 000 lei. Însă aspectul său, împrejmuirile și însăși biserica, totul e trist, totul dărăpănat și amenință ruină.

Un alt monument al mărimii trecute și astăzi în decadință este biserica Stelei: odată pământească și astăzi închinată la străini. Astă biserică este foarte

veche și n-are nimic însemnat ca stil sau decorație. Este fondată de Vasile-Vodă moldoveanul drept gaj al alianței sale cu Matei Basarab, care și el zidise mai multe monastiri în Moldova. Pe frontonul bisericii se află *zimbrul* și *acvila* ca semn al alianței moldo-române. În curtea bisericii se află ruinele casei Sfântului Nifon, care blestemă pe Radul al cincilea și se consideră ca un martir pentru persecuțiunile ce încercă de la acest principe; tot în curtea bisericii se află mormintele celor șapte boieri tăiați de Țepeș. Unele din pietrele lor se mai văd încă și toți se află așezați în fața bisericii, ca să servească de exemplu acelora ce ar fi voit să cugete în contra domnitorului de atunci.

Lângă Târgoviște, pe unul din dealurile cele pitorești ce-l înconjoară, se află monastirea Dealului, care posedă una din cele mai pitorești vederi din România. Astă monastire este fondată Radul al cincilea la anul 1500 și restaurată în stil modern de principele Bibescu. Are un venit însemnat, de peste 20 000 galbeni, se află bine întreținută de părintele Calistrat, însă are lipsă de apă și i-ar trebui un puț, căci nu are deloc; și ar putea poseda o bibliotecă, ba chiar deveni o școală pentru târgoviștenii cari sunt așa de aproape.

Cel mai prețios odor ce posedă astă biserică este mormântul capului lui Mihai Viteazul; hârca acestui erou este espusă afară, într-un sicriu de sticlă, alături cu aceea a lui Radu. Pe mormântul lui Mihai se citește și până astăzi astă inscripțiune: „Aci zace cinstitul și răposatul cap al creștinului Mihail, marele voievod ce a fost Domnul Țării Românești și Ardealului și Moldaviei. Cinstitul trup zace în câmpii Tordei și când

1-a ucis nemții anul a fost 7109, luna august în 8 zile (1601). Această piatră o a pus jupan Radu, bărbatul jupanelei Preda”.

Așa, mormântul celui mai mare erou al nostru se află sub o umilită piatră, călcată de toate picioarele și fără cel mai mic semn monumental. Aceasta e un sacrilegiu, care n-ar trebui să dure mult timp. Scheletul capului se afla până mai deunăzi într-o mizerabilă cutie de lemn și era o rușine națională pentru străinii ce veneau să vadă astă scumpă relică. A trebuit buna voință a părintelui egumen actual, a câtorva buni români, spre a-i face un sicriu de sticlă și a-l pune pe un fel de pedestal. Însă toate sunt încă meschine și ar trebui să se facă un alt monument pentru conservarea resturilor eroului nostru.

Alături cu mormântul lui Mihai, spre sud, se află mormântul lui Vlad-Voievod, fratele fondatorului, cu data 7020 (1512). Mai în sus se află mormântul lui Radu, fondatorul, care a fost blestemat de Sf. Nifon. Tradițiunea spune că ast mormânt s-a cutremurat în timp de trei ani, până ce ginerele răposatului, Neagoe Basarab, aduse relicele Sf. Nifon de au iertat pe socru-său.

Biserica, precum și toate încăperile dinprejur, sunt nou zidite, cu un stil modern și destul de avut. Vederea ce posedă cineva după o terață și din casă este din cele mai frumoase. Pagube însă a fost la această biserică, ca și la alte, că, zugrăvindu-se din nou, nu s-a conservat fidel formele și costumele domnilor ce se aflau pe ziduri și cari adesea nu mai există în alte părți. Aci, artistul, care era străin și puțin versat în stilul bizantin, a desprețuit mulțimea de domni ce erau desemnați din antichitate în ceea ce privește formele, și a desemnat și sfinți, și domni, și costume, după cum imaginația sa i-a dictat. Dintre toți domnii vechi, numai aceștia avură onoarea a trece la posteritate: Radu V., Neagoe Basarab, Radul VI cel tânăr și C. Brâncoveanu.

Așa, din cele ce vedem, Târgoviștea este avută în antichități și în suveniri istorice. Dar cu cât mărimea sa cea veche a fost splendidă, cu atât starea sa actuală aduce tristețe și inspiră pe poeți a plânge. Pământul e foarte roditor; între altele, se află la marginea Ialomiței, lângă oraș, chiar cărbuni de pământ în suprafața nisipului. Pozițiunea topografică e minunată, clima sănătoasă, caracterul locuitorilor vesel și ospătar. Dar lipsește comerțul, lipsește industria, lipsește activitatea, lipsește adică mezele cari animează un oraș și-l fac a prospera.

Locuitorii vechii capitale a României strigă de mult ca să li se deschiză mezele de comunicare, căci stau închiși și nu pot lucra. Dar cine a avut timp să-i asculte! Sigura poștă e de la București la Târgoviște. Se mai află una între ast oraș și Pitești, dar e atât de

lungă, drumul e atât de greu și impracticabil, încât la cele mai mici ploii, astă poștă nu e de nici un folos. Altfel, orașul n-are comunicațiune nici cu Câmpulungul, nici cu Ploieștii, cu care ar fi natural legat. Locuitorii și toți câți cunosc de aproape interesele ăstui oraș, cer a li se face șosele care să-i pună în comunicare cu Bucureștii, Piteștii, Ploieștii, Câmpulung și Brașov. Deocamdată se propune ca șoseaua din București să nu ia direcțiunea postii, care e lungă de 3 ~ poște, ci prin Bâldana, Conțești, Brătești, unde se câștigă o jumătate poștă mai puțin. Asemenea, s-ar putea pune în comunicare cu șoseaua Brașovului, ce comunică cu Ploieștii prin Băile Pucioasei, Pietroșița, Izvoru de la Sinaia, distanță mică de 3 Va poște cel mult, și care ar fi un izvor de avuție pentru acest district. S-ar putea pune în comunicație cu Ploieștii prin Mărgineni, distanță de 2 postii; asemenea și cu Piteștii, prin muchia dealului de la Băsești și Cărcinov. Cu modul acesta, acest județ, închis atât de mult, s-ar deschide comerțului și industriei și ar prospera în puțin timp.

Călătorul nostru, urându-i toate aste prosperități, se îndreptă către București, locul de unde plecase întâi. Aci se încheie călătoria cea de turist; a văzut multe și a auzit multe, dar s-a mirat încă de mai multe, adică de avuția patriei pe de o parte, și de neglijența oamenilor pe de alta. Dacă a fost fidel în descrierea sa, realitatea va dovedi; îndestul că n-a fost nici poet, nici mizantrop, nici pesimist, nici optimist.

A descris și a spus ceea ce a văzut și ce a auzit. Dar de s-o fi încelat pe unele locuri, asta nu e treaba sa, căci omul e falibil.

Dar, cum vedeți, impresiunile sale nu sunt din toată țara, ci din o parte din țară, care e și cea mai frumoasă. V-a spus aceea ce a văzut. Când va mai vedea și altele, vă va spune și altele, și nu va fi dificil a-și arăta impresiunile sale.

Dar cine a fost călătorul și când a călătorit? Asta e o altă chestiune. Când a călătorit, vă poate spune: a fost în luna lui mai și ceva din aprilie, în lunele florilor și primăverii, în timpul aurorii anului, când toată natura e jună și adornată ca o mireasă, atunci a călătorit, în anul de la Crist 1859. Dar cine a fost ast călător? Acesta e misterul, aceasta e enigma de a se dezlega.

Vasile Boerescu

Din impresiunile unui călător prin țară: 1859. Ediție îngrijită, introducere și note de Mircea Angheliescu. Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2007.

SONETE

Tu, ciută, alergi stingheră

Cum se aprind de lacrimi ochii când izvorăsc de ploi solare
 Și de alerg brăzdând deșertul cu inima de ghimpi atinsă
 Aud cum sună nestingherită din nopți adânci polare
 Alunecând prin gânduri iubirea-mi necuprinsă
 Nu-mi stau acum în cale nici codrii adânci de astre
 Poteca de argint răsfrântă-mi pare tremurândă
 Iarăși aud din Turn cum dai răspuns iubirii noastre
 Și râzi din ochi plânși tăindu-ți umbra cu ură blândă
 De m-am desprins din fila albă de slova netedă ce suie
 Prin ploi au adormit cărbunii-aprinși și focul dă să moară
 A fost cândva o stea lucind acum s-a rupt și nu e
 Toți îngerii proptesc lumina ce arde stins în călimară
 În tihnă porcii sforăie la jirul galbene-i păduri
 Tu, ciută, alergi stingheră-n săgeata scumpei uri.

Iar clevește Târgul

Se mai adună încă în cutele de greață
 Licoarea îndoielii ce frânge mersul strâmb
 Mai scot și acuma untul din slaba ei albeața
 Sublimul chin ce latră cu dinții în carâmb
 Cu barda însângerată cătat-am loc stătut
 O, nu ți-am fost doar Prințul din cupa ta sorbind
 Din aripi ca Măiastră din basm te-ai fost sbătut
 În brațe prinsu-te-am și lacom sărutul tău cerșind
 Nici calul la calească de bici nu vrea s-asculte
 Piciorul tău alene din zboru-i stă să cadă
 Prin Curte trec grăbite la treabă slujnici slute
 Iar clevește Târgul muierea stând la sfadă
 Și cuta dezmierdării prelinsă-n corn de zgură
 E lunga noapte-a vrerii înăbușind de ură

Stiletul din sertare

Mai smulg din mine ceasul când n-ai știut s-ascuți
 Oștenii mei în Curte te-așteaptă-n clar de lună
 Mai stăruie lumina și-n noaptea minții sună
 Poștașii-mi dau năvală pe lespezi îngenunchind tăcuți
 Nu-mi pasă ce-i durerea când ea din mine crește
 Stiletul din sertare printre cerneluri scapă
 Izvoarele-i fierbinți cu lavă ținându-mă s-adapă
 De m-ai atins cu pleoapa și mâna ce ferește
 Voi pune în drugi de fier iubirea și minciuna
 Fugar cu spada-n sânge și-al gheții spasm de teamă
 Grăbește-te să scazi din clipă ce am pus într-una
 De răzvrătirea-mi cruntă tu n-ai a ține seamă
 Stă iar cuprinsă-n țarcu-i de reveniri eterne
 Căci dusă este graba iubirea când se cerne.

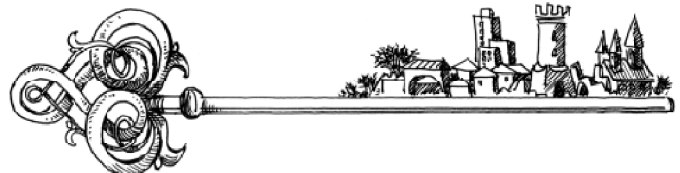
Fugar cu spada-n sânge

De răzvrătirea-mi cruntă tu n-ai a ține seamă
 Grăbește-te să scazi din clipă ce eu am pus întruna
 Fugar cu spada-n sânge și-al gheții spasm de teamă
 Voi pune în drugi de fier iubirea și minciuna
 Nu-mi pasă ce-i durerea când ea din mine crește
 Izvoarele-i fierbinți cu lavă ținându-mă s-adapă
 De m-ai atins cu pleoapa și mâna ce ferește
 Stiletul din sertare printre cerneluri scapă
 Mai e încă lumină și-n noaptea minții sună
 Poștașii-mi dau năvală pe lespezi îngenunchind tăcuți
 Oștenii mei în Curte te-așteaptă-n clar de lună
 Mai smulg din mine ceasul când n-ai știut s-ascuți
 Dar dusă este graba iubirea când se cerne
 Stă iar cuprinsă-n țarcu-i de reveniri eterne.

Alunecând prin gânduri

Toți îngerii proptesc lumina ce arde stins în călimară
 A fost cândva o stea lucind acum s-a rupt și nu e
 Prin ploi au adormit cărbunii-aprinși și focul dă să moară
 De tot desprins din fila albă de slova netedă ce suie
 Când abia râzi din ochi plânși tăindu-ți umbra cu ură blândă
 Iarăși aud din Turn cum dai răspuns iubirii noastre
 Poteca de argint răsfrântă-mi pare tremurândă
 Nu-mi stau acum în cale nici codrii adânci de astre
 Alunecând prin gânduri iubirea-mi necuprinsă
 Aud cum sună nestingherită din nopți adânci polare
 Și de alerg brăzdând deșertul cu inima de ghimpi atinsă
 Cum se aprind de lacrimi ochii când izvorăsc de ploi solare
 Tu, ciută, alergi stingheră-n săgeata scumpei uri
 În tihnă porcii sforăie la jirul galbene-i păduri.

George Toma Veselin

LUCRĂRI DE SPECIALITATE

• **Pavel, Eugen.** *Între filologie și bibliofilie.* Cluj-Napoca: Editura Biblioteca Apostrof, 2007.

ISBN 978-973-9278-86-4-002(498)

Dedicat de peste un sfert de secol studiului cărții și literaturii române medievale, Eugen Pavel s-a dovedit un cercetător pe cât de prob pe atât de bine documentat în tot ceea ce a întreprins.

Reține de la început atenția faptul că autorul depășește aria Transilvaniei, pentru a se apropia de cartea celorlalți provincii românești. O face descoperind și analizând o carte ce a aparținut stolnicului Constantin Cantacuzino din celebra sa bibliotecă risipită prin veacuri și descoperită treptat în diverse localități. Este vorba de o lucrare în limba latină a cărții lui Toma d'Aquino, ce poartă însemnul indubitabil al stolnicului „Ex libris Constantin Cantacuzeni”, autograf indicând cert deținătorul.

Contribuțiile autorului la bibliografia românească veche se reîntregesc cu un număr de șapte titluri identificate pe parcursul unor investigații de teren fiind cărți religioase tipărite între 1726 – 1826. Pe lângă aceste întregiri, autorul propune „revizuirea și completarea unor date din masivul corpus al cărții vechi românești” cuprinse în „Bibliografia românească veche”.

Cea mai mare parte a volumului de față este dedicată „Bibliei lui Samuil Micu (1795) într-un studiu de profunzime care urmărește modele și izvoare ale lucrării și concordanțe lingvistice”.

Eugen Pavel dovedește încă odată complexitatea cărții vechi românești și frumusețea acesteia.

• **Buluță, Gheorghe; Craia, Sultana; Petrescu, Victor.** *Biblioteca în Societatea Informației.* București: Editura Do Minor, 2007.

ISBN 978-997-8496-90-3

Forțele reunite a trei dintre cei mai cunoscuți și deosebit de activi cercetători din bibliologia românească actuală au dat la iveală și o lucrare de mare interes. Autorii urmăresc pe parcursul a aproape 200 de pagini complexitatea fenomenului bibliotecar actual în dimensiunile sale antropologice, sociale, psihologice și tehnice.

Experiența, deopotrivă de bibliotecari și cadre didactice universitare i-a călăuzit spre studii de sinteză integratoare, dezvoltate pe câteva domenii: biblioteca azi, bibliotecarii acesteia, publicul și lectura, ori aspecte ale învățământului de specialitate. Ele alcătuiesc capitole distincte în cadrul lucrării completate de o anexă cuprinzând câteva documente directe privitoare la bibliotecă, cum sunt: Manifestul UNESCO pentru biblioteca publică, Declarația de la Copenhaga, Manifestul bibliotecii școlare, Declarația de la Glasgow, Manifestul IFLA privind Internetul, Codul deontologic al Bibliotecarului Francez, o bibliografie și o webgrafie.

Lucrarea de față dezvoltă doar câteva câmpuri din existența bibliotecilor, dar de mare importanță. Ea se adaugă la volume mai vechi și lasă deschisă invitația adresată autorilor de față de a continua demersul lor științific de cunoaștere a problematicii bibliotecilor românești.

• **Petrescu, Victor; Stoica, Daniela; Andreescu, Vlăduț.** *Ghidul bibliotecilor din județul Dâmbovița.* Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2007.

ISBN 978-973-712-525-0

Rezultat al strădaniilor unui colectiv de la Biblioteca Județeană „I. H. Rădulescu” Dâmbovița, a apărut o nouă ediție a lucrării „*Ghidul bibliotecilor din județul Dâmbovița*”.

Lucrarea este o monografie sintetică a dinamicii bibliotecilor din județ cu momentele ei de dezvoltare sau recul. Excursul istoric din capitolul de deschidere „Tradiții ale bibliotecilor dâmbovițene” surprinde dimensiunea acestui proces în continuă schimbare. Bogăția de date spune totul despre strădaniile înaintașilor de a înzestra județul cu biblioteci și de a pune la îndemâna oamenilor cărțile necesare formării lor.

Meritul esențial al lucrării se află însă în concepția de a trata unitar sistemul județean de biblioteci. Utilizatorul va descoperi alături de rețeaua de biblioteci publice, pe cea a bibliotecilor din învățământ, începând cu biblioteca Universității „Valahia” din Târgoviște și până la bibliotecile școlilor sătești, cele specializate, ale sindicatelor.

Un index al localităților cu subdiviziuni ce facilitează consultarea rapidă, un altul al instituțiilor, o bibliografie istorică amplă, precum și o iconografie diversă, reproducere după documente inaugurale sau regulamente și o hartă a județului, asigură ținuta de excepție a lucrării.

• **Catalogul cărții vechi românești din Biblioteca Județeană „Dincu Golescu” Argeș (1642-1830).**

Biblioteca Județeană „Dincu Golescu” Argeș este una dintre primele instituții deținătoare de carte românească veche care contribuie la demersul Institutului de Memorie Culturală de a elabora un Catalog Colectiv al cărții vechi românești (1508-1830), tipărind „Catalogul cărții vechi românești din Biblioteca Județeană „Dincu Golescu” Argeș, lucrare aflată sub responsabilitatea doamnei Margareta Tudor, bibliotecar-expert în carte veche românească la biblioteca argeșeană.

Sunt catalogate 125 cărți (57 titluri) din 14 centre tipografice cuprinzând perioada 1642-1830, dintre care : 7 cărți din secolul al XVII-lea, 61 de cărți din secolul al XVIII-lea și 57 de cărți din secolul al XIX-lea.

Lucrarea este astfel structurată încât să fie utilă celor care sunt preocupați de istoria cărții, din biblioteca argeșeană și nu numai, având în vedere cerințele utilizatorului mai puțin familiarizat cu terminologia de specialitate. Este o realizare, raliată la efortul național de constituire a Catalogului Colectiv la nivel național.

• **Petrescu, Victor; Erich, Agnes.** *Învățământ bibliotecar la Târgoviște (1993-2007).* Târgoviște: Editura Cetatea de Scaun, 2007.

ISBN 978-973-8966-24-6

Lucrarea celor doi profesioniști, directori de bibliotecă și cadre didactice universitare, tratează în mod concis, dar complet evoluția învățământului bibliotecar, ca specializare în cadrul Universității „Valahia” din Târgoviște.

Deosebit de interesantă pentru cei implicați în procesul educațional bibliotecar, lucrarea cuprinde în mod exhaustiv evoluția planurilor de învățământ, tematica lucrărilor de absolvire pe domenii, scurte biografii ale cadrelor didactice ce au predat la specializarea respectivă, contribuind astfel la formarea tinerilor bibliotecari din județ și nu numai și o listă a promoțiilor de absolvenți începând cu 1996 până în 2007.

• **Oproescu, Alexandru.** *Ion Aristotel: bibliotecar și publicist.* Buzău: Editura Omega, 2007.

ISBN 978-973-1791-29-6

Autorul, adunând articole, mărturii și documente, încearcă alcătuirea profilului moral și reconstituirea activității fondatorului primei biblioteci publice sătești din România.

Deși încă din 1973 un studiu aparținând lui Corneliu Dima-Drăgan atrăgea atenția asupra lui Ion Aristotel – dascăl de țară din Băbeni, județul Râmnicu-Sărat, căruia i se datorează crearea în anii 1886-1887 a primei biblioteci „populare” sătești din țară – acest prim bibliotecar rural este astăzi aproape necunoscut. Astfel că, demersul lui Alexandru Oproescu se dorește a fi reparatoriu prezentând, deopotrivă, pe bibliotecarul cu întâietate națională și, prin textele sale, pe publicistul de excepție.

Păstrând ca esențiale datele privind viața lui Ion Aristotel oferite de nepotul acestuia, Octavian E. Aristotel și Corneliu Dima-Drăgan, autorul aduce în atenția cititorului noi considerații.

BIBLIOTECA „ION HELIADE RĂDULESCU” DÂMBOVIȚA
Târgoviște, str.Steala , nr.2, cod 130018 - Tel./Fax.: 0245/612316
E-mail: office@bjdb.ro, Web: www.bjdb.ro

Principală bibliotecă publică a județului, pune la dispoziția utilizatorilor un fond de peste 300.000 documente: cărți, periodice, materiale audio-video și documente non-publicații.

Servește interesele de informare, studiu, lectură, educație și recreere ale utilizatorilor din municipiul Târgoviște și întreg județul Dâmbovița, prin servicii care asigură accesul nediscriminatoriu la propriile fonduri (colecții și baza de date), precum și la alte surse, accesibile ei din exterior.

SERVICIILE

- **Serviciul dezvoltare, evidență, prelucrare a colecțiilor, catalogare, organizarea cataloagelor**
- **Serviciul studii, cercetare, informare bibliografică, automatizarea serviciilor. Asistența de specialitate**
- **Serviciul relațiilor cu utilizatorii**
- **Centrul de informare comunitară (C.I.C.)**

Secția colecții speciale „Constantin Cantacuzino”

Fondul secției este compus din: cărțile donate de particulari; carte veche românească; carte cu însemnări manuscrise; fondul scriitorilor dâmbovițeni; colecția de manuscrise literare românești; ediții bibliofile românești și străine; ex-librisuri; colecția de cartofilie; microfilme (ale revistelor și ziarelor apărute de-a lungul anilor în limitele geografice ale județului Dâmbovița.

Filiale:

- Filiala Micro IX** (strada Avram Iancu, Bl. 17, Sc. C, Ap. 43)
- Dispune de un fond de peste 6000 unități de bibliotecă din toate domeniile, predominând cartea pentru satisfacerea cerințelor de lectură ale elevilor;
- Organizează activități de popularizare a filialei, de animație culturală în școlile din micro IX.
- Filiala „Chișinău”** (strada Ion Creangă nr.82/1, Chișinău, Republica Moldova)
- Are un fond de 20 251 volume, din care 74 titluri de periodice.

Periodic, biblioteca organizează activități la sediu, în colaborare cu alte instituții culturale, dedicate principalelor evenimente ale spiritualității românești și universale.

Secția de împrumut pentru adulți

- Oferă cititorilor o colecție compusă din peste 70.000 de volume din domeniile: filosofie, religie, științe sociale, lingvistică, literatură română și universală, generalități, istorie, geografie, biografii.
- Practică împrumutul interbibliotecar.
- Pune la dispoziția cititorilor liste tematice de recomandare, de prezentare a ultimelor noutăți intrate în colecțiile noastre.

Secția de periodice „Elena Văcărescu”

- Pune la dispoziția cititorilor peste 11.000 unități de bibliotecă, (periodice) având 20 de locuri pentru studiu în sală. Organizează banca de date privind dezvoltarea economico-socială a județului Dâmbovița reflectată în presa centrală și locală. Alcătuiește „Anuarul Dâmbovița”, punând la dispoziție, spre cercetare, publicații sau orice referințe despre lucrări existente în depozitul local.

Secția de carte tehnico-științifică „Nicolae Ciorănescu”

- Pune la dispoziția cititorilor un fond de peste 25.000 publicații din domeniile respective.
- Acordă referințe și informații de specialitate.

Secția de împrumut pentru copii „Ioan Alexandru Brătescu-Voinești”

- Funcționează într-un spațiu propriu (Bulevardul Libertății, bl. B 2, parter).
- Pune la dispoziția copiilor un fond de peste 40.000 de publicații specifice particularităților de vârstă și pregătire școlară.
- Colecțiile sunt organizate pe criterii tematice, în concordanță cu bibliografia școlară, cu cerințele de studiu și lectură ale copiilor.
- Fondul de referință poate fi consultat în sala de lectură, special amenajată.

Sala de lectură „Grigore Alexandrescu”

- Oferă spre studiu lucrări din toate domeniile cunoașterii (aproximativ 100.000 volume).
- Dispune de 30 de locuri pentru studiu.
- Pune la dispoziție materiale de referință, de informare bibliografică, de cunoaștere a tradițiilor socio-culturale ale colectivității.

Secția de artă „Nicolae Grigorescu”

- Colecția conține peste 7000 lucrări de estetică generală, cărți și albume din domeniul artelor
- Are un număr de peste 10.000 unități de bibliotecă, din domeniul audiovizualului (discuri, casete audio și video, benzi magnetice, CD-uri, CD-rom).
- La solicitare, în limita posibilităților, pune la dispoziție fondul de discuri și casete pentru imprimări.

PROGRAM PENTRU PUBLIC:

LUNI: 12-19; MARȚI – VINERI: 9-19; SÂMBĂTĂ: 9-12.

Din activitatea editorială a bibliotecii

